

Lider Projekt Sp. z o.o.

ul. Winogrody 60

61-659 Poznań

Tel: 61 828 08 11

Fax: 61 623 22 57

Miejski Program Rewitalizacji Krakowa

Załącznik Nr 2 Wyniki konsultacji społecznych

Poznań

Grudzień 2013

SPIS TREŚCI

1. Prezentacja i analiza wyników konsultacji społecznych – przebieg działań	4
2. Opinie mieszkańców na podstawie IDI i FGI	5
Zespół I	5
Zespół II	8
Zespół III	11
Zespół IV	12
Zespół V	12
Zespół VI	14
Zespół VII	15
Zespół VIII	15
3. Opinie mieszkańców na podstawie badań ilościowych PAPI	16
3.1. Wstęp metodyczny	16
3.2. Prezentacja wyników badań	16
3.2.1. Ocena Zespołów wskazanych do rewitalizacji pod kątem wybranych aspektów życia i możliwości korzystania z usług	16
3.2.2. Ocena zmiany wybranych elementów życia	27
3.2.3. Pożądane kierunki rozwoju Zespołów wskazanych do rewitalizacji.....	45
3.2.4. Utrudnienia występujące w obszarze	47
3.2.5. Poziom zadowolenia z wybranych aspektów życia	55
3.2.6. Obserwacja zmian społecznych w obszarze w przeciągu ostatnich kilku miesięcy	61
3.2.7. Świadomość zmian wynikających z rewitalizacji	66
3.2.8. Zaobserwowany ruch migracyjny na terenie Zespołów	67
3.2.9. Zaobserwowane zmiany w funkcjonowaniu firm na terenie Zespołów wskazanych do rewitalizacji	69
3.3. Rozkład przebadanej populacji	71
Spis wykresów:	73
Spis tabel:	76

1. PREZENTACJA I ANALIZA WYNIKÓW KONSULTACJI SPOŁECZNYCH – PRZEBIEG DZIAŁAŃ

Konsultacje społeczne przeprowadzone w ramach prac nad aktualizacją Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa zrealizowane zostały w oparciu o metodologię i narzędzia charakterystyczne dla badań społecznych. Przyjęcie takiej formuły konsultacji spowodowane było potrzebą zebrania opinii pochodzących z różnych środowisk, zarówno przedstawiciele instytucji publicznych i podmiotów prywatnych, jak i mieszkańców Krakowa, a w szczególności osób zamieszkujących zespoły miejskie ujęte w programie rewitalizacji. Zróżnicowanie narzędzi socjologicznych pozwoliło uzyskać zamierzony efekt.

Wywiady przeprowadzane w ramach badań opinii społecznej zostały przeprowadzone w trzech formułach:

- FGI (Focus Group Interview) – grupowych badań fokusowych,
- IDI (Individual In Depth Interview) – indywidualnych wywiadów pogłębionych,
- PAPI (Paper And Pencil Interview) – bezpośrednich badań ankietowych.

Pierwszym realizowanym etapem badań społecznych były grupowe badania fokusowe FGI, które odbyły się w okresie 7-10 października 2013 r. Zostały one podzielone na 7 spotkań dotyczących poszczególnych zespołów rewitalizacyjnych (Zespół III oraz Zespół VII, z uwagi na charakter i małą liczbę ludności i instytucji na tych obszarach, zostały objęte jednym spotkaniem). Uczestnikami spotkań byli przedstawiciele instytucji publicznych i podmiotów prywatnych o dużym znaczeniu społecznym i kulturalnym oddziaływującym na lokalną społeczność. Liczba uczestników wywiadów grupowych oscylowała w zakresie 18-30 osób.

Badania fokusowe miały charakter ewaluacyjny. Ich forma miała kształt sterowanej dyskusji na temat podjętych działań i efektów realizowanych projektów rewitalizacyjnych. Były okazją do wymiany uwag i spostrzeżeń pomiędzy przedstawicielami Urzędu oraz instytucji publicznych a przedsiębiorcami i mieszkańcami, na temat rewitalizacji poszczególnych obszarów Miasta. Celem pośrednim wywiadów fokusowych było wyklarowanie obrazu i specyfiki badanych obszarów oraz stworzenie podstawy dla przeprowadzanych w dalszej kolejności wywiadów pogłębionych i bezpośrednich badań ankietowych.

Kolejnym etapem były indywidualne wywiady pogłębione, które zostały przeprowadzone z 40 osobami z różnych instytucji i przedsiębiorstw działających na terenie poszczególnych obszarów. Ich głównym celem było zebranie szczegółowych i zindywidualizowanych uwag oraz spostrzeżeń dotyczących wdrażanych działań rewitalizacyjnych i ich wpływu na funkcjonowanie i wygląd miasta.

Narzędziem o charakterze poglądowo-pomocniczym (z uwagi na wielkość próby badawczej) były bezpośrednie wywiady ankietowe realizowane w tzw. systemie PAPI. Badania te zostały wykonane na terenie Krakowa w okresie 14-25 października 2013 r. W ramach realizacji badań opinii mieszkańców i przedsiębiorców na temat zmian i rozwoju obszarów objętych programem rewitalizacji w ostatnich kilku latach przeprowadzono 400 ankiet bezpośrednich PAPI, z czego 100 z przedsiębiorcami działającymi na ich terenie.

Wyniki powyższych badań o charakterze jakościowym, jak i ilościowym umieszczone zostały w załączniku – *Wyniki konsultacji społecznych*. Wnioski i spostrzeżenia dotyczące przebiegu procesu rewitalizacji, jakie udało się uzyskać w oparciu o przeprowadzone konsultacje społeczne, z uwagi na swoje wyjątkowe znaczenie, stały się integralną częścią rozdziału poświęconego diagnozie Miasta i Zespołów objętych MPRK.

Finalnym etapem przeprowadzanych konsultacji społecznych była debata dotycząca procesu rewitalizacji, która odbyła się 21 listopada 2013 r. w budynku Politechniki Krakowskiej przy ul. Podchorążych 1. Stanowiła okazję do wymiany poglądów na temat działań Urzędu Miasta Krakowa realizowanych w granicach Zespołów, jak i zgłaszania uwag i własnych propozycji projektów. Mimo publikacji ogłoszenia w mediach lokalnych oraz rozesłania ponad 100 zaproszeń do głównych instytucji i potencjalnych beneficjentów programu frekwencja na spotkaniu nie była znaczna (łącznie wyniosła około 25 osób). Choć grono było nieliczne, to argumenty oraz uwagi były jak najbardziej merytoryczne. Podczas dyskusji autorzy opracowania przedstawili wyniki diagnozy i wnioski ze zrealizowanych badań oraz zarysowali główne założenia zaktualizowanego Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa, a zwłaszcza sposób zarządzania oraz naboru i wdrażania zgłoszonych projektów. Uczestnicy debaty wyrazili dużą aprobatę do pomysłu utworzenia Centrum obsługi beneficjentów programów rewitalizacji. Jak stwierdziły niektóre osoby, stowarzyszenia społeczne nie posiadają wystarczającej wiedzy w zakresie pozyskiwania funduszy i opracowywania projektów inwestycyjnych, przez co nie mogą efektywnie realizować swoich pomysłów rewitalizacyjnych. Instytucja taka byłaby zatem niezwykle pomocna, usprawniłaby zarządzanie rewitalizacją Miasta i ułatwiłaby obieg informacji pomiędzy Urzędem Miasta a potencjalnymi beneficjentami. Debata, jak już wspomniano, inicjowała nabór projektów do zaktualizowanego MPRK, w jej trakcie swoje koncepcje rewitalizacyjne zgłosiły takie instytucje jak: Muzeum Inżynierii Miejskiej, Stowarzyszenie Omega, Urząd Miasta Krakowa – projekty zgłosił Zarząd Budynków Komunalnych, Politechnika Krakowska im. T. Kościuszki, Zjednoczona Spółdzielnia Usługowo-Budowlana „Piast”, Stowarzyszenie PODGÓRZE.PL.

2. OPINIE MIESZKAŃCÓW NA PODSTAWIE IDI I FGI

ZESPÓŁ I

Zespół I zdaniem badanych jest najbardziej znanym i najchętniej odwiedzanym przez turystów obszarem Krakowa ze względu na bogactwo obiektów historyczno-kulturowych, jak również ilość zabytków. Kazimierz i Stare Miasto są według badanych podzespołami, gdzie zmiany wynikające z rewitalizacji są zauważalne w największym stopniu. Jednocześnie jako główne zmiany rewitalizacji postrzega się odświeżanie kamienic, remonty i poprawę estetyki. Dostrzegalna jest także zmiana charakteru podzespołów na jeszcze bardziej turystyczny i coraz mniej nastawiony na zapewnienie oferty przyjaznej mieszkańcom.

Badani wyraźnie wskazywali na różnice pomiędzy poszczególnymi podzespołami tego obszaru.

Problemy społeczne Zespołu I skupiają się na systematycznym nadawaniu tej części miasta funkcji turystycznej, rozrywkowej. Miasto dba o zabytki, dokonuje się rewitalizacji przestrzeni publicznej (np. usunięcie parkingu z placu Szczepańskiego), jednak ścisłe centrum, jak i okoliczne dzielnice stają się miejscem pozbawionym takiej funkcji publicznej, z której mogą korzystać mieszkańcy, zwłaszcza ci

biedniejsi. Procesy rewitalizacyjne zachodzą tutaj tak żywiołowo i szybko, że pojawiają się negatywne zjawisko wypychania mieszkańców. Zespół I staje się „produktem”, systematycznie tracąc lokatorów. Jest coraz mniej mieszkańców stanowiących podstawową tkankę miasta, czyli rodzin z dziećmi, wielopokoleniowych rodzin. Coraz więcej jest za to ludzi młodych i obcokrajowców oraz nowych hosteli i hoteli. Klasa średnia jest wypychana poza miasto lub do odległych dzielnic, co wiąże się z częstszym korzystaniem z samochodu. Zwiększony ruch samochodowy i brak możliwości parkowania w centrum powodują, że takie rodziny przenoszą swoje zakupy i inne aktywności w miejsce, gdzie mogą dojechać samochodem. Ich życie organizuje samochód, zatem coraz rzadziej pojawiają się w centrum.

Kina, księgarnie, antykwariaty i kluby dyskusyjne zostają wyparte. Zagrożeniem jest zmiana struktury gospodarczej. Młodzież cierpi na brak dostępu do aktywności, nie ma dla nich dogodnej cenowo oferty spędzania czasu wolnego. Z powodu nudy, braku środków na korzystanie z oferty dostępnej w ramach Zespołu I, często dochodzi do aktów wandalizmu, niszczenia mienia, pojawia się graffiti, przestępczość, alkoholizm i narkomania. W wyniku takich zjawisk, obszar ten przestaje pełnić rolę centrum dla mieszkańców.

Następuje nasilone zjawisko wypychania, przenoszenia, które skutkuje zwiększeniem anonimowości, degradowaniem substancji społecznej, pogłębia się atomizacja rodzin. Osoby biedne tracą możliwości dostępu do kultury, komunikacji. Lokale zastępcze oferowane wysiedlanym często są w złym stanie technicznym. Istnieje zagrożenie tworzenia gett budynków skupiających rodziny wysiedlane. Cześć takich rodzin to rodziny patologiczne, które nie płaciły czynszów, nadużywały alkoholu, a przemoc domowa była na porządku dziennym. Są to rodziny korzystające ze świadczeń socjalnych, od pokoleń nie podejmujące zatrudnienia, często uwikłane w problemy z prawem. Inne rodziny wysiedlane to takie, których nie było stać na opłacanie rachunków po podwyżce czynszów, co było konsekwencją wzrostu zainteresowania lokalami, modą na poszczególne obszary. Takie rodziny najczęściej otrzymują lokale zastępcze wraz z rodzinami patologicznymi, co pogłębia zjawisko nierówności społecznej.

Niekorzystne zmiany w Zespole I wciąż postępują bardzo szybko, do czego przyczynił się również kryzys gospodarczy.

Poniżej przedstawiono wybrane fragmenty transkrypcji z wywiadów:

„Najważniejsze jest dla przyszłych pokoleń zachowanie substancji zabytkowej, każda monokultura, a zmierzamy do monokultury kebabowo-piwniej w tym Obszarze, prowadzi do niszczenia mienia, do zaniedbania kultury i anonimowości”.

„Mieszkaniec Krakowa znajduje coraz mniej powodów, innych niż jedzeniowe, by tutaj trafić”.

„Kazimierz jest w najgorszym stanie. Obszar kamienic, które są całkowicie zdekapitalizowane, nadają się do wysiedlenia mieszkańców, zamknięcia i wywieszenia tablic „nie wchodzić”. W przypadku Kazimierza główny problem wynika z własności, reszta pomocy jest zależna od uregulowanego stanu własnościowego”.

„Obszar Starego Miasta jest jednym z niewielu obszarów w Polsce, który nie rozwiązał problemów własnościowych. Jest rozdrobniona własność, czasem jedna kamienica ma 25 właścicieli. Układ pomieszczeń jest niekorzystny”.

„Kluczowym jest stworzenie oferty zróżnicowanej i zrównoważonej dla mieszkańców. Kazimierz jest obszarem z jednej strony biedy i nędzy, a z drugiej przejmuje funkcje centrum, staje się modny i coraz bardziej anonimowy”.

„Mieszkańcy nie widzą oferty dla siebie, sami często opuszczają obszar nie znajdując wsparcia w działaniu władz miasta. Ceny usług idą w górę, zwiększa się hałas, pojawia się zatłoczenie, nowe inwestycje budowlane zajmują często tereny zielone, miasto staje się coraz mniej przyjazne dla rdzennych mieszkańców, traci swoje podstawowe funkcje miejskie. Miasto staje się konsumpcyjne zatem coraz mniej ciekawe dla mieszkańców”.

„Praca jest, ale właśnie taka dla nisko wykwalifikowanych, dla studentów. Praca jest, ale jest to praca nisko przetworzona, niskopłatna, najczęściej też na umowę śmieciową”.

„Rozproszenie odpowiedzialności sprawia, że nikt nie dba o nic. Za dużo różnych instytucji zajmuje się różnymi rzeczami, brak skupienia zatem odpowiedzialności w jednym ręku. Problem jest w zarządzie centrum, jest to nieskoordynowany zarząd. Wybrano struktury koordynujące, nie sprawdza się dobrze taka koordynacja, kiedy jeden wydział zajmuje się Plantami, inny budynkami stanowiącymi własność komunalną i tak dalej, nie daje to dobrego obrazu. Kierunek, w którym miasto rezygnuje też z ostatnich własności, wystawiając na sprzedaż, zresztą z problemami, nie jest najbardziej fortunny”.

„Miasto się pozbywa nieruchomości szukając remedium na problemy finansowe, ale nie jesteśmy Wrocławiem. W Krakowie te kolejne 4 miliony nie zmieniają nic, a traci się ostatnie narzędzia kontroli i regulacji tkanki społecznej”.

Podobszar I-1: Stare Miasto

Stare Miasto zdaniem badanych jest miejscem typowo turystycznym, mieszka w nim bardzo niewielu rdzennych mieszkańców i dawnych lokatorów. Wśród głównych powodów tego stanu rzeczy wymienić należy: znaczny wzrost opłat związanych z czynszem, uciążliwe działania właścicieli kamienic dążących do pozbycia się lokatorów, wynajem lokalu firmom czy inwestorom, jak również hałas i uciążliwe warunki życia w centrum, zwłaszcza dla osób starszych. Wśród negatywnych zmian zachodzących w Starym Mieście wymieniano także zaniedbywanie terenów zielonych (Plant), brak zagospodarowania terenów zielonych, nadmierny ruch samochodowy, problemy z parkowaniem, zanikanie drobnych usług i małych sklepów na rzecz kawiarni, klubów i sklepów z pamiątkami, nadużywanie alkoholu, rosnący poziom zagrożenia bezpieczeństwa, a także wzrost anonimowości. Jak podkreślali wielokrotnie badani „centrum nie jest dla mieszkańców”, „centrum coraz mniej oferuje mieszkańcom”.

Wśród pozytywnych zmian wymieniano zlikwidowanie szyldów reklamowych, tablic i wysięgników. Zmiany te były efektem podjęcia Uchwały Nr CXV/1547/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 3 listopada 2010 r. w sprawie utworzenia parku kulturowego pod nazwą Park Kulturowy Stare Miasto. Oczyszczenie kamienic z reklam, jak również ich systematyczna odnowa, wpływają na wzrost estetyki i czynią centrum bardziej przyjaznym, jednocześnie eksponując historyczne walory miasta. Wskazywanym przez mieszkańców skutkiem rewitalizacji jest odnowa kamienic i zabytków, stworzenie nowych przestrzeni publicznych (Mały Rynek) oraz systematyczne remonty i renowacje budynków.

Podobszar I-2: Kleparz, Piasek, Nowy Świat, Stradom

Kleparz, Piasek, Nowy Świat i Stradom to obszary charakteryzowane przez mieszkańców jako atrakcyjne z uwagi na swoją funkcjonalność. Na fakt ten wpływa obecność obszarów gospodarczych, targu, uczelni wyższych, instytucji oraz rozbudowanej sieci tramwajowej i autobusowej. Jednocześnie obszar ten jest mocno zaniedbany i znaczna część budynków jest w złym stanie technicznym.

Badani byli zdania, iż zmiany w obszarze powinny iść w kierunku zaproponowania lepszej oferty dla mieszkańców, polegającej głównie na: zapewnieniu bezpieczeństwa związanego z regulacją opłat czynszowych, sukcesywnym zmniejszaniu ruchu kołowego w obszarze oraz przywiązania większej wagi do dbałości o tereny zieleni.

Podzespół I-3: Kazimierz

Podzespół Kazimierz został oceniony przez badanych jako obszar, w którym obserwowalne są jedne z największych i najszybciej postępujących zmian. Respondenci twierdzili, iż Kazimierz staje się drugim centrum, oznacza to, że jest miejscem bardzo modnym, przyciągającym turystów i inwestorów. Modnym nie tylko ze względu na swój charakter związany z kulturą żydowską, lecz również – jako miejsce bliskie centrum. Kazimierz określany jest jako miejsce „modne”, „artystyczne”, przesycone kawiarniami i galeriami. Jednocześnie negatywnym skutkiem wynikającym z rozwoju dzielnicy był zauważony przez mieszkańców wzrost opłat, zwiększona liczba samochodów i co za tym idzie zwiększona emisja spalin, brak parkingów, a także brak oferty dla „zwykłych mieszkańców”. Badani podkreślali, że wzrost czynszów wpływa na wyprowadzanie się mieszkańców uboższych, często mieszkających w tym obszarze od pokoleń, w inne obszary miasta. Wysokie ceny w miejscach, które nastawione są na „kieszę turysty” i osoby lepiej sytuowane wykluczają z uczestnictwa w kulturze i rozrywce zwykłych mieszkańców.

Wskazywano także na problem graffiti i chuligaństwa zwłaszcza wśród młodzieży. Respondenci zwracali uwagę na kwestię kamienic, które są mocno zaniedbane. Często pomimo odświeżania elewacji, podwórka i wnętrza tychże kamienic są zaniedbane i niezagospodarowane. Zauważalny jest także problem palenia w piecach węglowych, nie tylko węglem, ale i śmieciami, co przyczynia się do wzrostu zanieczyszczenia powietrza w mieście i powstawania zjawiska smogu.

ZESPÓŁ II

Podobszar II-1: Stare Podgórze

Podgórze jest bardzo klimatycznym obszarem miasta, które oferuje wiele atrakcji historycznych i kulturowych. Choć atrakcyjne dla turystów, głównie odwiedzających obiekty kultury żydowskiej i dawne getto, nie jest tak oblegane jak Stare Miasto czy Kazimierz. Powstała w 2010 r. Kładka Ojca Bernatka łącząca Kazimierz i Podgórze, przyczyniła się do otwarcia tej części Miasta na większą ilość turystów i mieszkańców. Bezpośrednim skutkiem było powstawanie nowych lokali i restauracji.

Mieszkańcy Podgórza zwracają uwagę, że należy bardzo dbać o zachowanie charakteru dzielnicy, w której ma dominować aspekt historyczny. Istotnym jest zadbanie o plac w centrum Podgórza, zapewnienie przestrzeni publicznej oraz dbałość o tereny zieleni i zabytki.

Badani za podstawowe niedogodności uznali problem pieców węglowych oraz problem z parkowaniem, prowadzący do zatłoczenia dzielnicy, który znacznie zwiększył się po wprowadzeniu

strefy parkowania na terenie Kazimierza. Zdaniem respondentów istotnymi działaniami z punktu widzenia estetyki obszaru są walka z oklejaniem kamienic reklamami, instalowaniem banerów reklamowych i graffiti, a także odświeżenie elewacji kamienic.

Główną aktywnością w zakresie zagadnień społecznych powinna być pomoc mieszkańcom, którzy są ubodzy i często żyją w bardzo niedogodnych warunkach (mieszkania ze wspólną łazienką na korytarzu, bloki socjalne). Na Podgórzu aktywnie działa dom kultury i wiele stowarzyszeń. Jest to również obszar objęty Programem Aktywności Lokalnej MOPS, którego celem jest aktywizacja mieszkańców i pomoc w wychodzeniu z różnego rodzaju patologii.

Zdaniem badanych efekty rewitalizacji widoczne są w remontach i odświeżaniu budynków, jednak są to działania niewystarczające. Część badanych wyrażała obawę, że Podgórze może stać się „drugim Kazimierzem”, czyli miejscem modnym, atrakcyjnym dla inwestorów, ale nieprzyjaznym dla mieszkańców, którzy z uwagi na rosnące koszty życia będą musieli się wyprowadzić do innych, dalszych dzielnic.

Podobszar II-3: Zabłocie

Zdaniem badanych Zabłocie przechodzi najszybszą metamorfozę wynikającą z umiejscowienia przy ul. Lipowej Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK oraz Fabryki Schindlera – Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Na ul. Lipowej mieści się także Huta Szkła i Ceramiki z należąca do obiektu Galerią Lipowa 4. Zabłocie jako obszar poprzemysłowy zmienia swój charakter na artystyczny i kulturalny. Powstają tu nowe budynki deweloperskie, a wśród nich mieszkania, które zdaniem badanych nie do końca wpisują się w klimat dzielnicy, np. Garden Residence. Są to obiekty strzeżone i zamknięte, dodatkowo konstrukcyjnie odbiegają od surowego i industrialnego stylu dzielnicy. Na Zabłociu powstaje wiele pracowni artystycznych, kawiarni oraz loftów. Dominuje opinia, że jest to pozytywny kierunek rozwoju, bardzo widoczny i wymuszający zmiany na właścicielach okolicznych obiektów.

Zabłocie posiada również mankamenty wynikające z nierównomiernego inwestowania i odświeżania dzielnicy. Problemem są drogi i brak miejsc parkingowych. Pomimo powstania muzeów droga do nich prowadząca (ul. Kącik i przejście pod wiaduktem) jest zaniedbana i uznawana przez mieszkańców za niebezpieczną, zwłaszcza po zmroku. Największe zmiany skupiają się w okolicy ul. Lipowej, natomiast badani wyrażają obawę, że podczas rewitalizacji dalszej części obszaru może zostać utracony przemysłowy charakter dzielnicy, co ich zdaniem byłoby z pewnością dużym błędem.

Przykłady wybranych fragmentów transkrypcji z wywiadów:

„W Podgórzu co jest wyjątkowego? Myślę, że charakter miasta w mieście, są to ludzie, którzy wciąż się spotykają, którzy się znają, którzy idą na Rynek Podgórski robić prawdziwe zakupy. To nie są turyści, że jak się wbije palec to jest styropian, są darmowe koncerty, to nie są koncerty po 50 zł, żeby tylko zarobić pieniądze. Dlatego my się boimy rozlania Kazimierza i podstawowe pytanie każdego dziennikarza przekonuje mnie, że powinno być pierwszym Podgórzem, że nie ma potrzeby robić drugiego Kazimierza, że to wystarcza. My nie zamykamy się przed turystami, zachęcamy, ale właśnie takich ludzi, którzy chcą poznać historię, coś poznać, a nie wypić kolejne piwo i wyrzygać je, że tak powiem za rogiem, o innych turystów nam chodzi”.

„Dla mieszkańców, nie wiem czy byśmy chcieli by o 2-3 w nocy się wysypywali ludzie z klubów. Tutaj wydaje mi się, że nie, nie ma takiej potrzeby. Po co robić kopię Kazimierza, skoro to jest no za rzeką. Ile można tego piwa żłopać”.

„Zabudowa Rynku Podgórskiego. Znowu wygra teraz najtańsza firma, także UMK nie robi tego tak jak trzeba, czyli nie jest to poprzedzone konsultacjami, debatą, wtedy możemy robić przetarg i wybrać najtańszy projekt. Tak jak schody przy rondzie niedziałające, ale najtańsze. Tamten projekt na rynek był naprawdę tragiczny, że nawet Miasto się z niego wycofało. Rynek jest naprawdę wyjątkowy. Rok zaczynamy od wybierania wielkiej kałuży, gdzie jest chleb, wszystko i to śmierdzi na całe Podgórze. To śmierdzi. Rynek jest taką przestrzenią, która wymaga całościowego podejścia”.

„Zabłocie, no został opracowany Lokalny Plan Rewitalizacji i on w ogóle nie jest realizowany. Żadnego całkowitego podejścia, o ile Lipowa 3 teraz będzie pokazywać jak się robi szkło, kiedyś to była huta, także to jest ewenement. Powiedzmy, że jak jest muzeum to ma kontynuację i jest to ważne, pozostałe działania to nie. Wszystko się po prostu wyburza, tam jak jest MOCAK to wszystko zburzono i podświetlano jedną ścianę. Ztracany jest charakter Zabłocia, wszystko się wyburza, pojawiają się deweloperzy, którzy budują kolejne osiedla i ja zawsze mówię, że to zmierza w kierunku Ruczaju, to jest po prostu podzielona przestrzeń bez konkretnego planu, chociaż jest plan, ale to jest mrzonka. Nie powstał plan, który miał powstać, walnięto tego biednego Bałkę, który sam mówi, że mu nie przeszkadza, że malują po rzeźbie, bo co już ma zrobić. Zabłocie stało się niczyje. Lokalny Plan nie wywarł żadnego wpływu na rewitalizację, to się dzieje tak samo chaotycznie jak to się stało na Kazimierzu, to się dzieje, to jest zdumiewające, że Miasto nie ma w ogóle wpływu na to.”

„Każdy sobie grodzi swoją przestrzeń i ją próbuje organizować, co nie sprzyja integracji i życiu społecznemu”.

„Obserwowalne jest takie zwijanie się Miasta, kolejna z bibliotek jest zamykana. Tu się nic nie wydarzyło, bo Fabryka i MOCAK to są wysepki, nie są dla mieszkańców Podgórze. Nic się nie wydarzyło, rynek jest jaki jest, kładka jest symbolem otwarcia, nieco więcej ludzi przechodzi nią i tyle”.

„Ja nie rozumiem, dlaczego ZIKiT stał się państwem w państwie, przecież my im płacimy, ja nie rozumiem. Rada dzielnicy mówi, że nic nie może zrobić, bo tak są ustawione statuty, że rzeczywiście nic nie mogą, więc ludzie się zniechęcają przychodząc do rady dzielnic. Czasem się ktoś wkurzy i idzie do mediów, no i to na takiej zasadzie. Potrzebny jest nacisk, bo normalnie się nie udaje. Nie przeceniam też, że nacisk medialny nie decyduje, jeżeli jest wpisany obowiązek konsultacji społecznych, ale kto i kiedy to zorganizuje to nie wiadomo kiedy i kto. Wydział rewitalizacji w UMK odeśle, bo to robi ZIKiT, ZIKiT powie, że nie, a na końcu się okaże, że wszystko już było zrobione, skonsultowane. Brak społeczeństwa obywatelskiego. Ludzie są zajęci zarabianiem pieniędzy, a nie tym, żeby było ładnie”.

W opinii badanych zmiany w Podgórzu przebiegają samoczynnie i skupiają się w okolicy muzeów przy ul. Lipowej. Jednocześnie zmiany mają charakter wybiórczy, są dziełem przypadku i nie obejmują tkanki społecznej. Mimo że MOPS aktywizuje wykluczonych społecznie mieszkańców Podgórze, to żyją oni często w bardzo złych warunkach, bez dostępu do bieżącej wody, z jedną toaletą na kilka mieszkań. We wspólnym budynku socjalnym mieszkają biedni seniorzy oraz patologiczne młode rodziny, co prowadzi do dalszych patologii. Na Podgórzu bardzo dużo jest seniorów, którzy nie są w stanie zapłacić nawet kilkunastu złotych miesięcznie za dodatkowe zajęcia oferowane przez dom kultury, z których chętnie by skorzystali. W związku z powyższym istotna jest zarówno pomoc osobom najbardziej, jak i instytucjom wspierającym i organizującym działania dla tych osób.

Na obszarze Zespołu II działa prężnie Stowarzyszenie PODGORZE.PL oraz Dom Kultury Podgórze. Celem Domu Kultury jest zagospodarowanie czasu mieszkańcom Podgórza. Jego działalność jest bardzo dobrze oceniana. Rocznie organizowanych jest wiele imprez i zajęć zarówno dla osób młodszych, jak i dla seniorów. To przykład inicjatywy, która wykorzystując niewielki fundusze dociera do wielu mieszkańców. Podczas planowania działań rewitalizacyjnych warto pamiętać o zapewnieniu wsparcia finansowego temu ośrodkowi, wspieraniu jego dotychczasowych inicjatyw. Te dwie instytucje mają dobre rozeznanie w funkcjonowaniu Zespołu II, dlatego należy uwzględnić je przy planowaniu działań, wykorzystując ich wiedzę i doświadczenie.

Głównym problemem w opiniach badanych jest nieprzestrzeganie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które tworzone są „do szuflady”. Zdaniem badanych pojawia się szereg paradoksów pokazujących nieudolność przepisów i nieprzestrzeganie zapisów, jak choćby umieszczenie reklamy na budynku na wysokości trzeciego piętra, choć wyraźnie w planie miejscowym widnieje zapis dotyczący zakazu umieszczania reklam na wysokościach przekraczających parter. Działania tego typu pokazują, że przepisy są martwe, że wszystko zmierza w stronę konsumpcjonizmu i utraty charakteru dzielnicy. W trakcie badań zwrócono uwagę na brak konsekwencji w działaniach Miasta oraz brak formalnych możliwości do zapobiegania negatywnym zjawiskom ze strony mieszkańców.

„Największym zagrożeniem jest zabudowywanie obszaru, zatracanie charakteru dzielnicy, tego co było unikalne i wyjątkowe. Każda dzielnica powinna być wyjątkowa, mieć swój oryginalny charakter, takiej dzielnicy jak Zabłocie nie ma, mogłoby ono zatem być inną częścią miasta, a na naszych oczach widać, że nie jest tak jak powinno być. Jak się idzie ulicą Romanowicza to widać, że jest to robione pod turystów. Ta kosteczka jest kładziona nowa, obok tego co jest historyczne, stare. To się da zrobić”.

ZESPÓŁ III

Badani w większości nie potrafili wskazać efektów wynikających z działań rewitalizacyjnych na tym obszarze. Podkreślali dużą rolę Zakrzówka jako terenu przyjaznego dla mieszkańców, studentów i turystów. Jest to obszar chętnie obierany jako miejsce odpoczynku i relaksu na łonie przyrody. Zdaniem badanych rewitalizacja tego obszaru powinna skupić się na zagospodarowaniu miejsca do odpoczynku z jednoczesną ochroną terenów zieleni i zbiornika wodnego. Niekorzystnym byłoby inwestowanie w agresywną zabudowę terenu.

Intensywna i często niezgodna z planem zagospodarowania przestrzeni miejskiej zabudowa, powoduje degradację terenów zielonych, zabieranie przestrzeni publicznej i przestrzeni przyjaznej dla mieszkańców.

„Jest problem z władzami miasta, że w bardzo małym stopniu słuchają tego, co mówią mieszkańcy. Generalnie uważamy, że w Krakowie jest za mało zieleni, a miejsca które były wcześniej do tego przeznaczone są niszczone, taka właśnie jest sytuacja z parkiem Dębnickim, coraz bardziej widzimy, że nie jesteśmy w stanie tego obronić. Od 2007 roku grupa walczy o to. O obronę parku Dębnickiego”.

„Pod koniec lat 90., jeszcze jak obowiązywał wcześniejszy plan zagospodarowania to został pewien obszar, około 7 hektarów, zostało przeznaczone na park, to jest w naszym sąsiedztwie i tam część działek była jako działki gminne, ale były też takie, które miasto powinno było wykupić, bo to były tereny rolne, w tej chwili już nie ma. To było z działek prywatnych i była koncepcja na park, zresztą

zlecona przez Urząd Miasta Politechnice Krakowskiej i od 2000 do 2001 zaczęto realizować budowę parku. Nie było pieniędzy na cały wykup, więc podzielono budowę na pięć etapów. Od 2003 roku plan przestał obowiązywać, a ponieważ nie było planu, ludzie myśleli, że miasto nie wykupuje i nic nie robi, no to na WZ-ki zaczęły się budowy, tak że jedna część przepadła”.

Teren planowanego parku Dębnickiego, który z założenia miał pozostać terenem zielonym, gdzie w okolicy występuje tylko zabudowa niska domów jednorodzinnych został sprzedany pod zabudowę inwestorowi Echo Investment. Planowana inwestycja ma mieć 4 kondygnacje oraz ma znajdować się na terenach podmokłych, w obszarze zalewowym. Mieszkańcy założyli stowarzyszenie, którego celem jest ochrona terenów zielonych przed zabudową.

Jest to problem, dotyczący niewielkiej społeczności, jednak pokazuje niekonsekwencję w działaniu Miasta. Kolejny raz porusza się problem sprzedaży terenów należących do Miasta, w dodatku po zaniżonej cenie, jak również nieprzestrzegania zapisów zawartych w miejskich dokumentach. Mieszkańcy nie czują wsparcia i tracą zaufanie do Miasta.

Podobny problem pojawia się na Zakrzówku, gdzie mieszkańcy również walczą o niezabudowywanie terenu zielonego i chcą, by dostosować infrastrukturę pod miejsce wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców i turystów.

ZESPÓŁ IV

Badani opisywali Krowodrzę jako obszar przyjazny do życia dla mieszkańców. Na jego terenie znajdują się bowiem zarówno obiekty gospodarcze, jak i liczne obiekty edukacyjne. Obserwowaną przez badanych zmianą jest coraz częstsze wynajmowanie mieszkań studentom.

Mieszkańcy osiedla Azory nie potrafili wskazać znaczących zmian rewitalizacyjnych, jakie dokonały się na tym terenie. Część badanych była wręcz zdania, że osiedle Azory nie wymaga działań rewitalizacyjnych, gdyż „na osiedlu wszystko jest i żyje się dobrze”.

Pracownicy MOPS natomiast podkreślali ważność projektów realizowanych przez Programy Aktywności Lokalnej, mających na celu aktywizowanie i edukowanie mieszkańców.

ZESPÓŁ V

Z uwagi na współzależność Zespołu V – jako części mieszkalno-rekreacyjnej oraz Zespołu VIII – jako części przemysłowej obszaru Nowej Huty wnioski z badań FGI i IDI zostały przedstawione wspólnie, gdyż respondenci wypowiadali swoje opinie o Nowej Hucie jako całości, wskazując na autonomiczność tej części miasta.

Nowa Huta jest bardzo dużym obszarem, a jej zabudowę stanowią głównie bloki mieszkalne. Mieszkańcami w większości są osoby starzejące się i stare. Z uwagi na problemy z pracą młodzi ludzie wyprowadzają się z Zespołu V i VIII do innych części Krakowa lub też emigrują za granicę.

Na terenie Nowej Huty zlokalizowanych wiele budynków użyteczności publicznej, które często wskutek niedofinansowania i braku nakładów inwestycyjnych popadają w ruinę lub zmieniają swoje przeznaczenie. Wciąż aktualny jest problem graffiti i braku parkingów. Na placu Centralnym brakuje

atrakcyjnych lokali, a te, które się tam znajdują „nie idą z duchem czasu” i nie inwestuje się w ich reklamę i rozwój. W dawnych kinach otwierane są supermarkety.

Nowa Huta jest atrakcyjna dla turystów ze względu na charakter obszaru, jednak z uwagi na brak infrastruktury czasu wolnego, a także odpowiedniej bazy noclegowej turyści „przejeżdżają tylko” przez obszar Nowej Huty.

Zdaniem badanych Nowa Huta ma ogromny potencjał wynikający zarówno z ładu przestrzennego i charakterystycznej zabudowy, jak również z historii terenów dawnej Huty Sendzimir. Atrakcyjnymi miejscami, o dużym potencjale są zalew Nowohucki, Łąki Nowohuckie, planty, parki oraz forty. Miejsca te jednak nie są wystarczająco promowane i – zdaniem badanych – niedoinwestowane.

Badani zgodnie obalili mit Nowej Huty jako najniebezpieczniejszej i najbardziej zanieczyszczonej części Krakowa, ich zdaniem te opinie to utarte stereotypy, które są niezgodne z prawdą.

Zmiany, jakie obserwują badani to: starzejące się społeczeństwo, zamykanie sklepów i lokali z uwagi na wysokie opłaty i brak klientów, zbyt wysokie czynsze budynków pod wynajem, brak atrakcyjnych miejsc mogących zatrzymać turystów oraz brak miejsc odpoczynku i rekreacji dla mieszkańców.

Mieszkańcy są zdania, że Nowa Huta traktowana jest „po macoszemu” przez władze Miasta, a poza projektem Nowa Huta Przyszłości ciężko mówić o procesie rewitalizacji, z pewnością nie jest on kompleksowy, a co za tym idzie, nie obejmuje rewitalizacji społecznej.

„Termomodernizacja budynków wspólnot mieszkaniowych i inne remonty robione przy okazji, takie budynki są droższe. W budynku mieszkają zatem ludzie, którzy coś chcą robić, którym się chce działać. Większość budynków po termo zdecydowało się na modernizację, na domofony, na monitoring, w związku z czym idzie ku poprawie bezpieczeństwa.”

„Coraz więcej ludzi, zwłaszcza młodych chce coś zrobić. Decydują zawsze mieszkańcy, Zarząd ukierunkowuje i wybiera, ogłasza przetarg”.

„Problem polega na tym, że jest to wspólnota i ona rządzi się swoimi prawami. Może podać do sądu właściciela, który nie płaci, ale może podać też takiego, który utrudnia życie pozostałym. I uważam tutaj, że gmina bardzo często jak gdyby nie walczy o tych klientów, którzy tam są, jak kawiarnia, która tutaj była, która naprawdę nic nikomu nie robiła. Wszystko, co może powodować, że okolica będzie, będzie więcej osób przebywało, coś się będzie działo, powoduje interwencję mieszkańców, właścicieli i tu jest błędne koło. Ja uważam, że najpierw trzeba rozmawiać z ludźmi, bo w wielu wypadkach to są ludzie, którzy dostali mieszkania z kombinatu i nagle stali się właścicielami i wykorzystują euforię własności. Huta coraz bardziej się degraduje, bo tu będzie sypialnia i nic więcej”.

„Należy zmienić nastawienie, rozmawiać z mieszkańcami Huty, zwłaszcza tymi, którzy mają lokale na parterze, bo jak zaczną żyć lokale użytkowe, to zaczną przychodzić ludzie. Tutaj o godzinie 18 życie zamiera, ludzie jak chcą coś zrobić jadą na Plac Centralny, na Kazimierz na Rynek. Coraz bardziej sypialnia, coraz bardziej. Nie ma czegoś takiego, że można posiedzieć o 21, żeby iść na kawę”.

Problemem Nowej Huty jest brak ciekawych miejsc, gdzie można by było spędzić wolny czas. Lokale użytkowe i handlowe są zamykane, brakuje kawiarni i restauracji. Brak odpowiedniej oferty rekreacyjnej i możliwości aktywnego spędzania czasu wolnego powoduje zwracanie się mieszkańców,

zwłaszcza młodzieży, w kierunku zachowań przestępczych lub wandalizmu. Mieszkańcom Nowej Huty brakuje mentalności miejskiej, nie wychodzą, brakuje im środków finansowych.

Badani są zdania, że ludzie nie rozumieją, że części wspólne (np. klatki schodowe) też należą do nich, trzeba o nie dbać i za nie płacić. Mieszkańcy nauczeni są przez dawny system, że „do progu to jest ich, a za progiem nie jest ich”. Należy zmieniać zatem świadomość mieszkańców. Trzeba również uświadamiać radnych w kontekście polityki czynszowej, np. stosowania preferencyjnych czynszów za użytkowanie zrewitalizowanego lokalu. Obecne na tym terenie pustostany wymagają odpowiedniego zagospodarowania, ponieważ przynoszą Miastu straty.

W okolicy zaczynają powstawać hotele, byłoby zatem dobrze, żeby zatrzymać osoby, które nocują w tutejszych hotelach. Brakuje jednak oferty dla turystów, którzy wydają pieniądze i spędzają wolny czas w innych częściach Krakowa.

„Jest dużo lokali użytkowych, które zostały praktycznie zniszczone przez politykę miasta Krakowa, doprowadzono do tego, że te lokale zaczęły padać, nawet usługowe, handlowe, bo czynsze na początku, chyba początek lat 90., były podzielone na dzielnice, Huta miała najtańsze czynsze biorąc pod uwagę lokale użytkowe. Nie wiem, co za geniusz zrównał to wszystko, nie dosyć, że Centrum z Hutą, to Plac Centralny z resztą. No i oczywiście przetargi, bo ustawa o zamówieniach publicznych, ale dali stawki buforowe najniższe, że poniżej tego nie. To wiadomo, że stawki wysokie i nikt nie będzie tego brał. Mało tego, jak dawniej budowali to z myślą, że sklep musi mieć zaplecze i magazyn, w związku z powyższym sklepy mają niewielką powierzchnię na przykład 40 na górze, natomiast 100 w piwnicy, no i co pani robi w stumetrowej części”.

W Nowej Hucie znajduje się najwięcej lokali socjalnych. Tworzą się getta osób wysiedlonych, w których pogłębia się patologia, dlatego istotnym jest rozproszenie mieszkańców z budynków socjalnych. Konieczne jest wsparcie MOPS-u, m.in. poprzez działalność Programów Aktywności Lokalnej.

ZESPÓŁ VI

Zalew Bagry stanowi idealne miejsce dla rekreacji i obcowania z naturą, przede wszystkim z uwagi na jego położenie w niedużej odległości od centrum. Bagry wymagają jednak kompleksowej rewitalizacji, zwłaszcza oczyszczenia dna jeziora i zabezpieczenia nabrzeża. Zdaniem badanych rewitalizacja powinna skupić się na okolicy jeziora i polegać na zwiększeniu jego atrakcyjności, poprzez ułatwienie żeglowania, jak również poprzez stworzenie odpowiedniej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

Z zauważalnych zmian wymieniano przyrost zabudowy jedno- i wielorodzinnej oraz poprawę komunikacji wynikającą z rozbudowy sieci dróg. Podkreślano jednak, że najistotniejszym punktem obszaru są okolice jeziora i warto chronić je przed zabudową i degradacją.

„Rewitalizacja to usprawnienie, czy też odzyskanie terenów przemysłowych do normalnego funkcjonowania. Ni mniej nie więcej, tylko tyle i aż tyle.”

Wody zalewu Bagry mają pierwszą klasę czystości, dlatego zdaniem badanych należy szczególnie dbać o to, aby nie zabetonować najbliższej okolicy. Obszar ten ma bardzo dogodny położenie, w linii prostej jest 5 km do Wieliczki i 5 km do centrum miasta. Jest to teren osuwiskowy, co w pewien

sposób utrudnia, ale nie uniemożliwia żeglowanie oraz innego rodzaju aktywność sportową. Celem działań rewitalizacyjnych powinno być wytyczenie trasy, która latem służy do biegania, natomiast zimą do jazdy na nartach biegowych.

„Trzeba bronić przed zabudową, aby wieczorem móc przyjść rozłożyć koc, zwyczajnie zapalić sobie grilla nikogo nie obciążając. Pod tym względem miejsce jest jedyne.”

„Na tym terenie są trzy kluby: AZS, dawna Płaszowianka dzisiaj Stowarzyszenie Omega, Klub Żeglarski Horn”.

„Podczas czynienia inwestycji bardzo wahały się poziomy wody, kiedy doszło więcej słońca do roślin przyspieszył się rozwój dna, powstały wysepki podwodne i Bagry się spłycały. Jest to szczególnie istotne dla żeglowania. Jeśli się tego nie dopilnuje, bo to wielkie koszty, a faktycznie koszty są ogromne, za kilka lat powstanie bajorko, a docelowo Bagry mogą zniknąć, jest to realne zagrożenie”.

Okolice zalewu Bagry to obszar, na którym znajduje się dużo domów jedno- i wielorodzinnych, jest tam infrastruktura społeczna (przedszkola, szkoły) oraz obiekty przemysłowe. Tereny są zielone, rozwijają się, jest to niejako strefa ciszy pomimo dosyć bliskiej odległości do centrum miasta. Takie enklawy należy otoczyć opieką, mieszkańcy cenią sobie korzystanie z tego terenu i obcowanie z naturą. Należy dbać o to, by było to miejsce nieodpłatnie dostępne dla każdego. Kluczowym jest zachowanie pierwotnego charakteru obszaru, ochrona zbiornika, stworzenie infrastruktury rekreacyjno- sportowej.

„Komunikacja w tym obszarze jest słaba, to trzeba przyznać. Tramwaj rozwiązał nieco sytuację, jednak trzeba się trochę nachodzić. Trzeba iść 10 min. Jeździ autobus, ale jeździ zbyt rzadko. Gdyby przystanek był zlokalizowany tak jak dawniej byłoby lepiej, jednak podobno przez najbliższe 5 lat nie można nic zmienić, więc wszyscy utyskujemy na to, ale cóż”.

„Oczyszczenie dna zbiornika jest najbardziej priorytetowe dla wszystkich. Następnie renowacja nabrzeża, regulacja zbiornika, jakieś budowanie ścieżki nie byłoby problemem. Kiedy się uzbroi tereny w inwestycje i działania to wtedy to wszystko na tym zyska”.

ZESPÓŁ VII

Badani wyrażali opinię, iż Łagiewniki z Sanktuarium są elementem szlaku religijno-turystycznego. Dlatego też należy skupić się na promowaniu tradycji tego miejsca i zachowaniu charakteru religijnego- pielgrzymkowego.

ZESPÓŁ VIII

Teren Zespołu VIII został włączony do analizy badań FGI i IDI w ramach Zespołu V powyżej.

3. OPINIE MIESZKAŃCÓW NA PODSTAWIE BADAŃ ILOŚCIOWYCH PAPI

3.1. WSTĘP METODYCZNY

Badanie wykonane na próbie N=301 respondentów – mieszkańców Krakowa, uwzględniając podział na zespoły rewitalizacji. Próba badawcza była losowa, kryterium wyboru było miejsce zamieszkania na obszarze zespołów, w przypadku innych kryteriów decydował dobór przypadkowy. Udział w badaniu był dobrowolny, respondentom gwarantowano anonimowość. Badanie miało charakter ilościowy, narzędziem badawczym był kwestionariusz wywiadu, który zawierał pytania zamknięte, półotwarte i otwarte.

Do badania wybierano mieszkańców z następujących zespołów:

1. Zespół I: Stare Miasto, Kleparz, Piasek Północ i Południe, Nowy Świat, Stradom, Wesoła Zachód, Kazimierz, część Grzegórzek Zachód i Półwsie Zwierzynieckie. N=31
2. Zespół II: Stare Podgórze, Zabłocie, Mateczny, Bonarka, Kopiec Krakusa, Heltmana, część Grzegórzek Wschód i Grzegórzek Północ, Staw Płaszowski (Płaszów). N=50
3. Zespół III: Zakrzówek, Dębniki Zachód, Przegorzały Wschód i Przegorzały, Południe (Polnych Kwiatów / Ks. Józefa. N=6
4. Zespół IV: Krowodrza Południe, południowa części Krowodrzy Wschód i Północ, Azory Wschód, północna część Bronowic Małych Wschód, Krowodrza Nowa Wieś (część zachodnia), Nowa Wieś Południe (część zachodnia), Małe Błonia (część północnowschodnia), Czarna Wieś (część zachodnia). N=26
5. Zespół V: wszystkie jednostki urbanistyczne „starej” Nowej Huty, Na Skarpie (łąki Nowohuckie), Mogiła (część wschodnia) i Zespół VIII: Nowa Huta-Kraków Wschód – Kombinat HTS, Mogiła Wschód (część północno-wschodnia, Pleszów-Kujawy (część północna) Branice (część północna). N=126
6. Zespół VI: Płaszów (zalew Bagry), tereny przemysłowe i kolejowe (Zarzecze, Rybitwy, Podgaje). N=54
7. Zespół VII: Borek Fałęcki Wschód, Łagiewniki (Sanktuarium Bożego Miłosierdzia / Białe Morza. N=8

Wyniki badania mają charakter poglądowy i stanowią uzupełnienie i komplementarną całość z badaniami jakościowymi (pogłębione wywiady indywidualne IDI oraz zogniskowane wywiady grupowe FGI).

3.2. PREZENTACJA WYNIKÓW BADAŃ

3.2.1. OCENA ZESPOŁÓW WSKAZANYCH DO REWITALIZACJI POD KĄTEM WYBRANYCH ASPEKTÓW ŻYCIA I MOŻLIWOŚCI KORZYSTANIA Z USŁUG

Badani mieszkańcy Krakowa pytani o ocenę możliwości jakie daje miasto, najwyżej oceniali możliwość wygodnego robienia zakupów, na co zapewne ma wpływ duża liczba centrów handlowych,

sklepów wielkopowierzchniowych oraz wciąż rosnąca liczba marketów. Wysoko oceniono także możliwość kształcenia siebie i dzieci oraz dostęp do atrakcji turystycznych. Kraków jest miastem historycznym, które słynie z wielu zabytków, co za tym idzie, przyciąga wielu turystów, a oferta skierowana do nich stale się rozwija. Podczas oceny ogólnej wszystkich zespołów najślabiej oceniono możliwość prowadzenia własnej firmy. Ocena tej kwestii wydaje się być najbardziej subiektywną ze wszystkich ocenianych elementów, ponieważ nie zakładano ani też nie pytano czy badani to osoby, które prowadzą działalność gospodarczą. Słabo oceniono także możliwość życia w czystym środowisku oraz możliwość znalezienia dobrej pracy (Wykres 1.).

Wyniki oceny możliwości przez badanych z Zespołu I są bardzo zbliżone do wyników przedstawionych dla wszystkich zespołów łącznie. Co ciekawe, możliwość spędzania wolnego czasu oraz brania udziału w imprezach jest gorzej w tym rejonie oceniana niż ogółem dla Krakowa. Wynik jest niespodziewany, ponieważ Zespół I obejmuje swoim zasięgiem m.in. Stare Miasto i Kazimierz, czyli obszary, które przyciągają bardzo dużo ludzi, obfitują w zabytki, atrakcje turystyczne, imprezy kulturalne i inne formy organizowania czasu wolnego. Tu również znajduje się relatywnie dużo lokali gastronomicznych. Jednocześnie badani raczej źle ocenili możliwość znalezienia pracy, co oznacza, że dostępna tutaj praca nie odpowiada potrzebom mieszkańców. Zazwyczaj jest to praca w lokalach gastronomicznych i barach, a więc praca dla studentów i osób z niewielkimi kwalifikacjami, co za tym idzie, praca niskopłatna, na umowy „śmieciovne”. W Zespole I najniżej oceniono czystość środowiska, nieco niżej niż we wszystkich analizowanych zespołach rewitalizacji łącznie. Także poruszanie się po mieście i komunikacja, choć nie są ocenione nazbyt nisko, to jednak niżej od średniej ogólnej. Wpływ na ocenę ma zapewne niewystarczająca liczba parkingów w centrum, a także rosnąca liczba aut. Zespół I nie jest również kojarzony przez jego mieszkańców z życiem w bezpiecznym otoczeniu. Wpływ na niską ocenę bezpieczeństwa w obszarze może mieć umiejscowienie Dworca Głównego w okolicy Starego Miasta, duża liczba klubów nocnych, a także rosnąca liczba turystów, co wpływa na anonimowość i może prowokować działania kryminogenne (Wykres 2.).

Zespół II został najlepiej oceniony pod kątem możliwości kształcenia siebie i dzieci, co wynika zapewne z faktu bliskiego dostępu zarówno do uczelni wyższych, jak również do szkół i przedszkoli. Możliwość wygodnego robienia zakupów została oceniona przez mieszkańców wysoko, jako jeden z najlepiej ocenianych aspektów życia. Jednocześnie elementy ekonomiczno-gospodarcze, a więc możliwość prowadzenia własnej firmy oraz możliwość znalezienia dobrej pracy były oceniane jako jedne z najgorszych. Może to wynikać z faktu wysokich opłat związanych z prowadzeniem i utrzymaniem lokalu, a także sporej ilości ofert pracy na umowy zlecenia i o dzieło. Dostęp do usług służby zdrowia jest oceniany raczej źle przez badanych, a także odpowiada średniej ocenie dla wszystkich obszarów. Negatywna ocena może wynikać zarówno z odległości od placówek służby zdrowia, jak i z faktu długotrwałego oczekiwania na wizytę u specjalisty (Wykres 3.).

Warto zwrócić uwagę, iż średnie oceny Zespołu III zawierają najmniejsze dysproporcje. Nie pojawia się ocena poniżej wartości 3,0, co oznacza, że mieszkańcy z tego terenu nie oceniają negatywnie żadnego elementu poddanego analizie. Wydaje się to tym bardziej interesujące, że znaczna część tego obszaru to tereny zielone. Jednocześnie sytuacja ta odpowiada głosom badanych, zgłaszanym podczas badań jakościowych, związanych z potrzebą zachowania i dbania o tereny zielone. Mieszkańcy Zespołu III bardzo wysoko ocenili możliwości spędzania wolnego czasu, co pokazuje, jak dobrze badani z tego terenu się w nim czują. Warto jednocześnie pamiętać, że przebadana grupa dla

tego obszaru była mała, z uwagi na charakter i wielkość tego Zespołu, więc wyniki te należy traktować jedynie obrazowo (Wykres 4.).

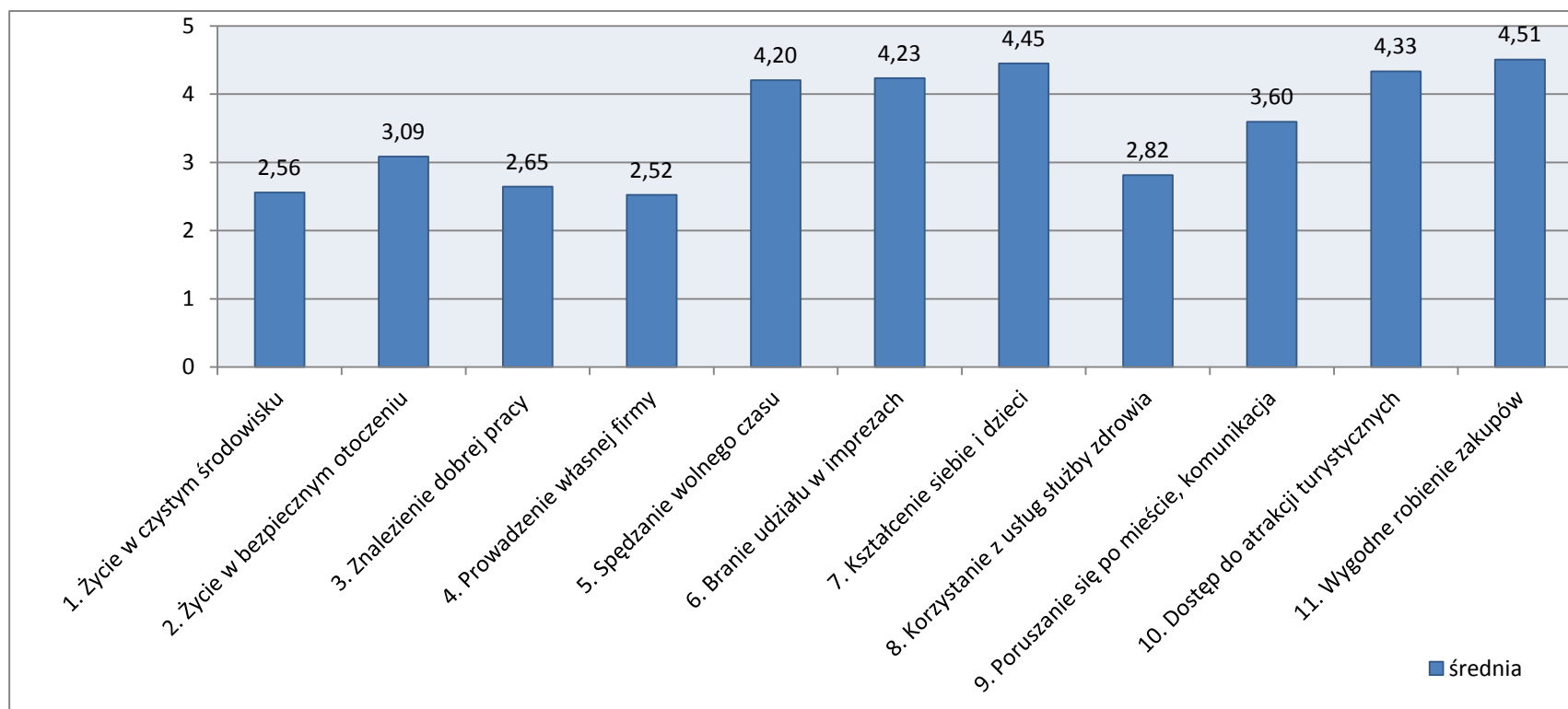
W Zespole IV najlepiej oceniono możliwość robienia zakupów, spędzanie czasu wolnego, możliwość brania udziału w imprezach oraz dostęp do kształcenia. Zespół IV znajduje się w bliskiej odległości uczelni wyższych i szkół, ma także dobrze rozbudowane zaplecze gospodarcze i dość gęstą zabudowę. Jednocześnie znalezienie dobrej pracy i prowadzenie własnej firmy nie zostało ocenione pozytywnie. Za to nieco lepiej niż w niektórych Zespołach oceniono czystość środowiska (Wykres 5.).

Ocena możliwości robienia zakupów wśród mieszkańców z obszaru V i VIII jest najwyższa nie tylko spośród ocenianych elementów, ale także najwyższa spośród wszystkich badanych obszarów. Wysoko oceniono także dostęp do atrakcji turystycznych, poruszanie się po mieście i komunikację oraz spędzanie wolnego czasu, możliwość uczestnictwa w imprezach, a także możliwość kształcenia. Mieszkańcy Zespołów V i VIII czują się mocno związani z Nową Hutą i często to tutaj toczy się ich całe życie, nierzadko nie odwiedzają centrum miasta, jak również nie bywają w innych obszarach Krakowa. Podczas próby o ocenę Krakowa, skupiali się oni raczej na Nowej Hucie (Wykres 6.).

Na terenie Zespołu VI zdaniem badanych ciężko jest prowadzić własną firmę, średnia ocena tego aspektu jest niższa niż w obszarach V i VIII oraz IV. Podobnie za to jak w innych obszarach możliwe jest wygodne robienie zakupów. Badani pozytywnie wypowiedzieli się na temat uczestnictwa w imprezach i spędzania czasu wolnego, co może wynikać z umiejscowienia na terenie Zespołu zalewu Bagry, który jest miejscem chętnie odwiedzanym przez mieszkańców oraz turystów. Przy zalewie znajdują się tereny zielone oraz klub żeglarski. Obszar ten umiejscowiony jest w stosunkowo niewielkiej odległości od centrum, co może także wpływać na wysoką ocenę możliwości kształcenia siebie i dzieci. Jednocześnie na terenie Zespołu VI znajduje się wiele szkół i przedszkoli. Jest także w miarę dobrze skomunikowany i poruszanie się po nim nie jest trudne. Najgorzej oceniona została, podobnie jak i w przypadku innych Zespołów, możliwość znalezienia dobrej pracy. Pomimo dostępu do terenów zielonych i zalewu Bagry, badani negatywnie ocenili możliwość życia w czystym środowisku. Warto pamiętać jednak, że badani, choć przez pryzmat okolicy, w której mieszkają, oceniali całe miasto. Fakt ten może mieć wpływ na niższą średnią ocenę dotyczącą czystości środowiska, ponieważ cały Kraków boryka się m.in. z istotnym problemem zanieczyszczenia powietrza (Wykres 7.).

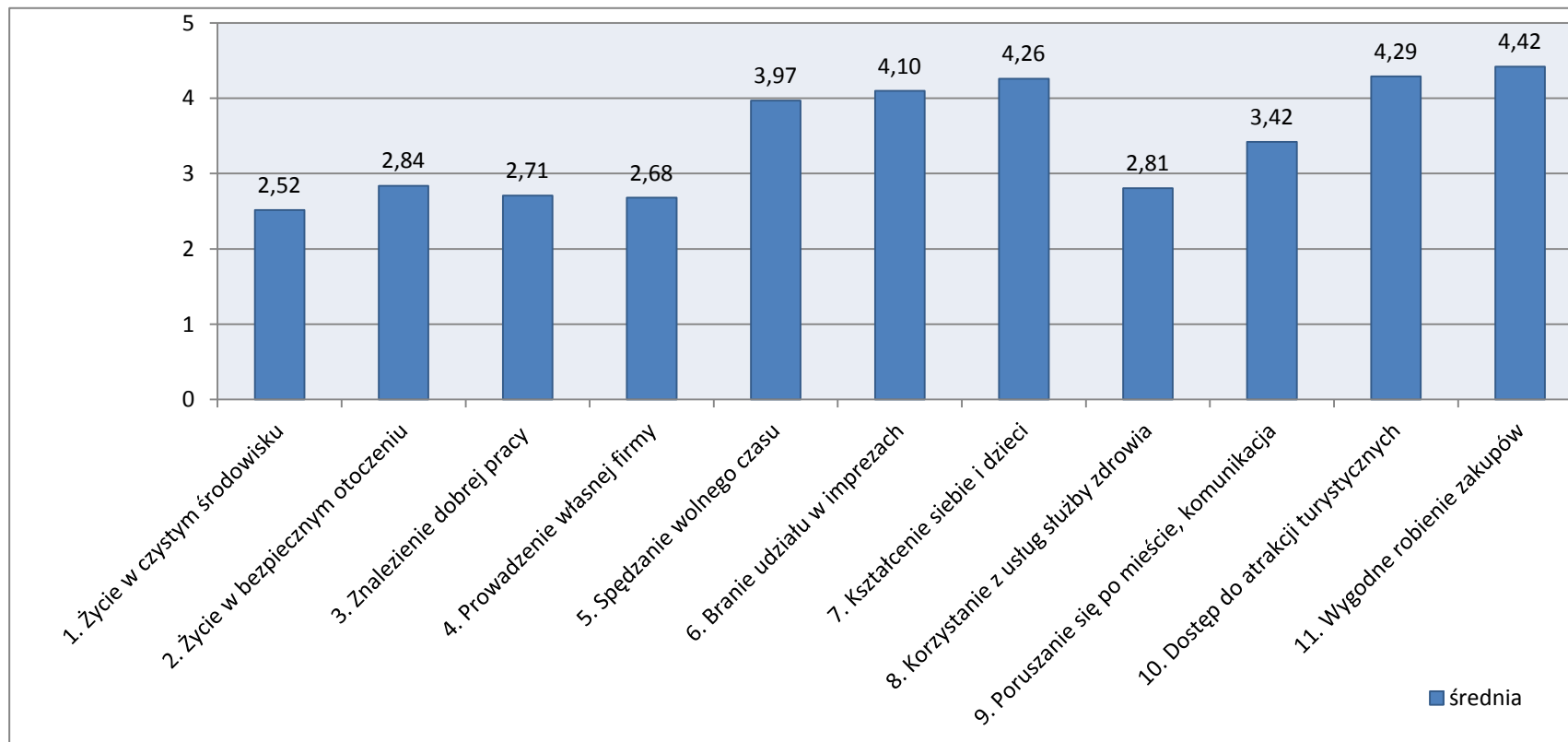
Obszar Zespołu VII jest miejscem pielgrzymkowym, specyfika tego Zespołu określa zatem jego charakter. Dobrze oceniono dostęp do atrakcji turystycznych i możliwość robienia zakupów, która uzyskała również wysokie oceny w każdym z Zespołów poddanych rewitalizacji. Utrudnione jest znalezienie pracy, z kolei prowadzenie własnej firmy jest oceniane nieco wyżej niż w innych zespołach. Najgorzej ocenione zostało korzystanie ze służby zdrowia. Respondenci niekorzystnie wypowiedzieli się także na temat czystości powietrza, co może wynikać z faktu bliskiej odległości od popularnych dróg „wylotowych” z miasta (np. Zakopianka), a także ze wzmożonego ruchu samochodowego, związanego z dużą liczbą odwiedzających Sanktuarium w Łagiewnikach. Co za tym idzie, słabo ocenione zostało poruszanie się po mieście i komunikacja (Wykres 8.).

Wykres 1. Ocena Krakowa pod kątem wybranych aspektów życia i możliwości korzystania z usług – zestawienie wyników dla wszystkich obszarów.

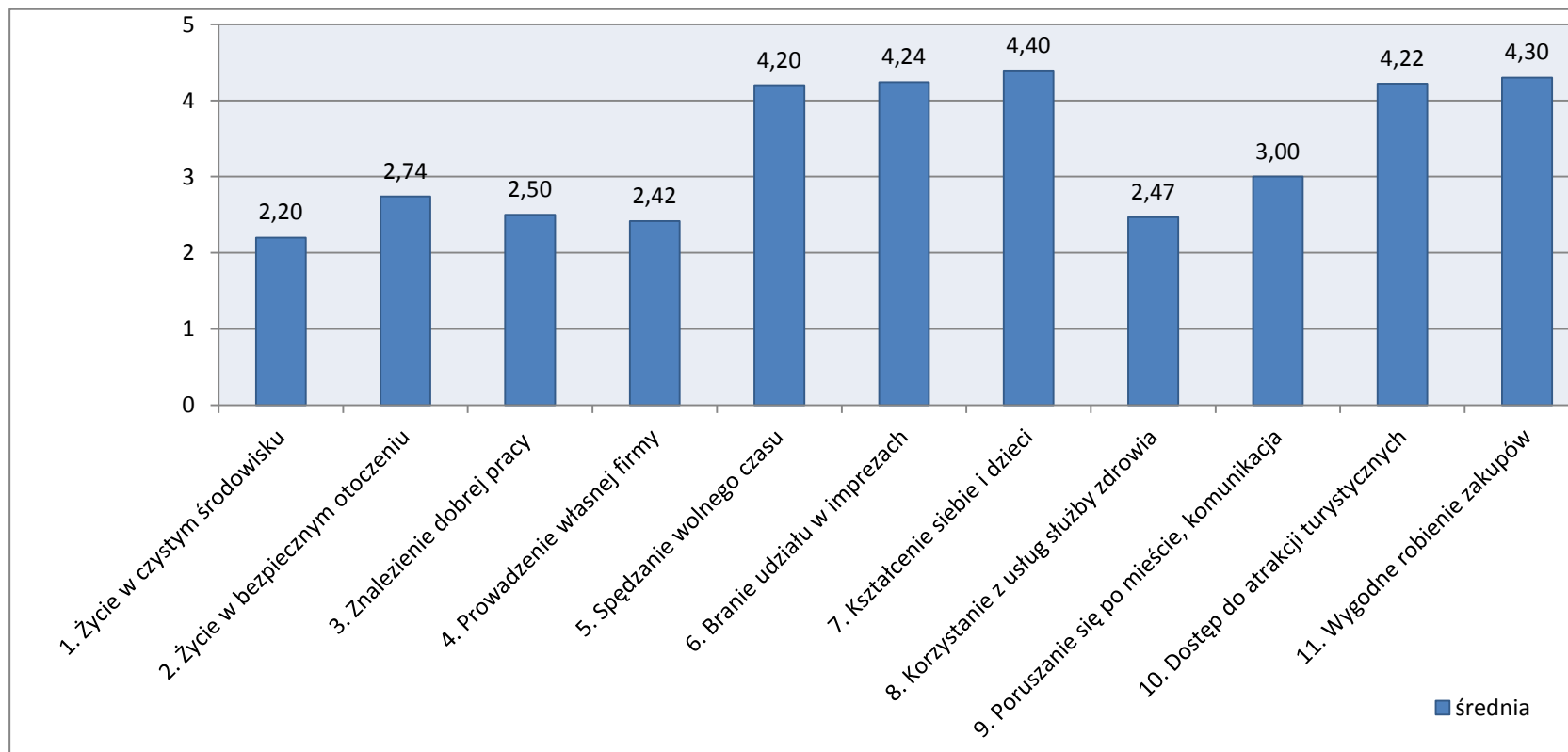
Pyt. A.1. Jak P. ocenia Kraków z punktu widzenia możliwości

Wykres 2. Ocena Krakowa pod kątem wybranych aspektów życia i możliwości korzystania z usług – wyniki dla obszaru I

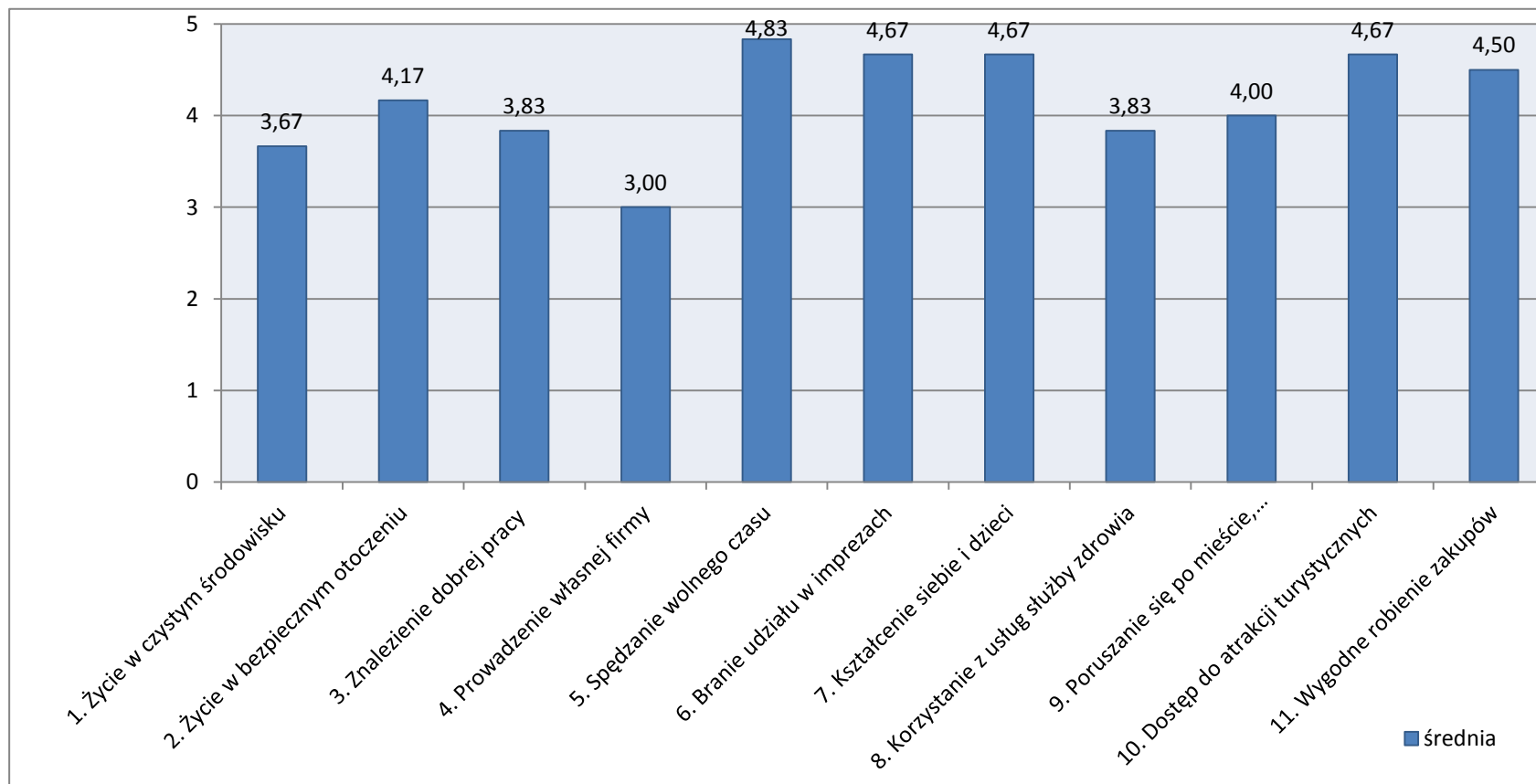
Pyt. A.1. Jak P. ocenia Kraków z punktu widzenia możliwości

Wykres 3. Ocena Krakowa pod kątem wybranych aspektów życia i możliwości korzystania z usług – wyniki dla obszaru II

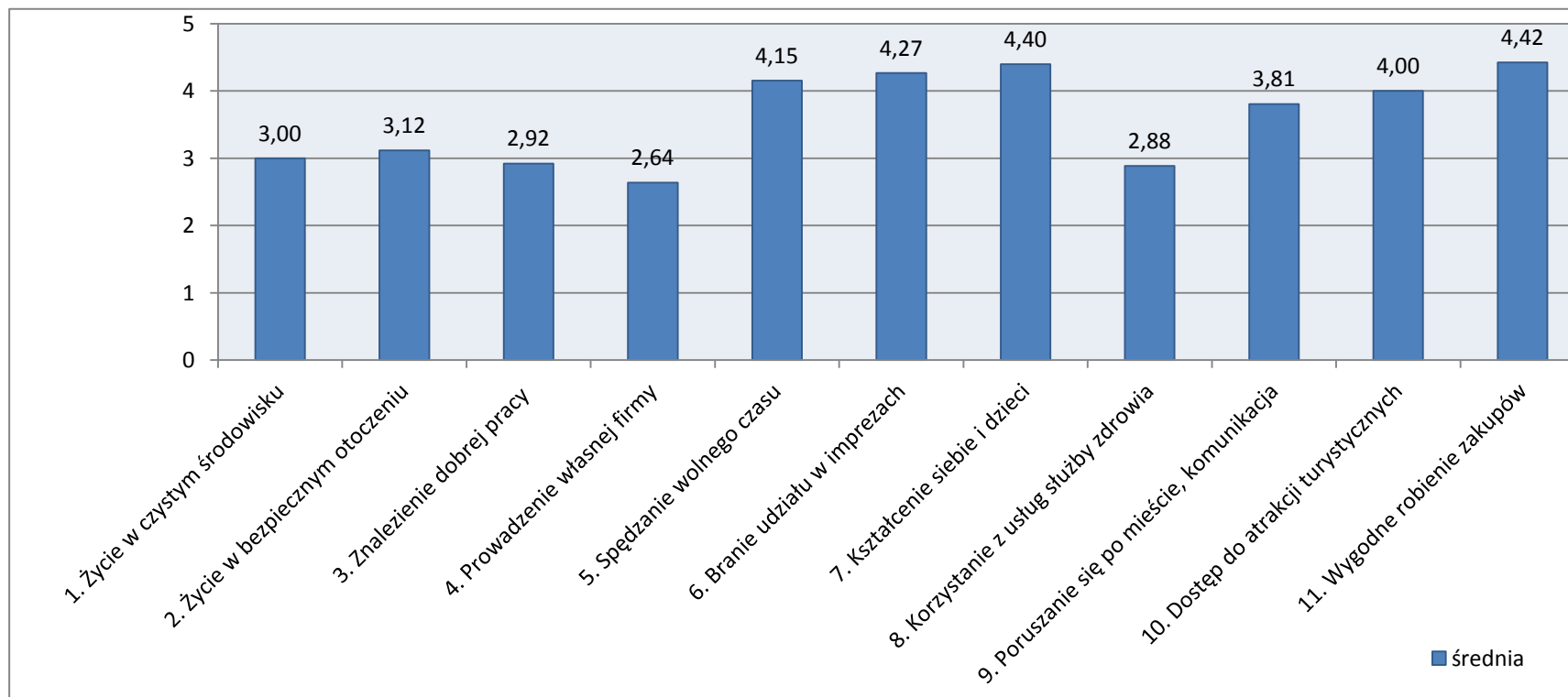
Pyt. A.1. Jak P. ocenia Kraków z punktu widzenia możliwości

Wykres 4. Ocena Krakowa pod kątem wybranych aspektów życia i możliwości korzystania z usług – wyniki dla obszaru III

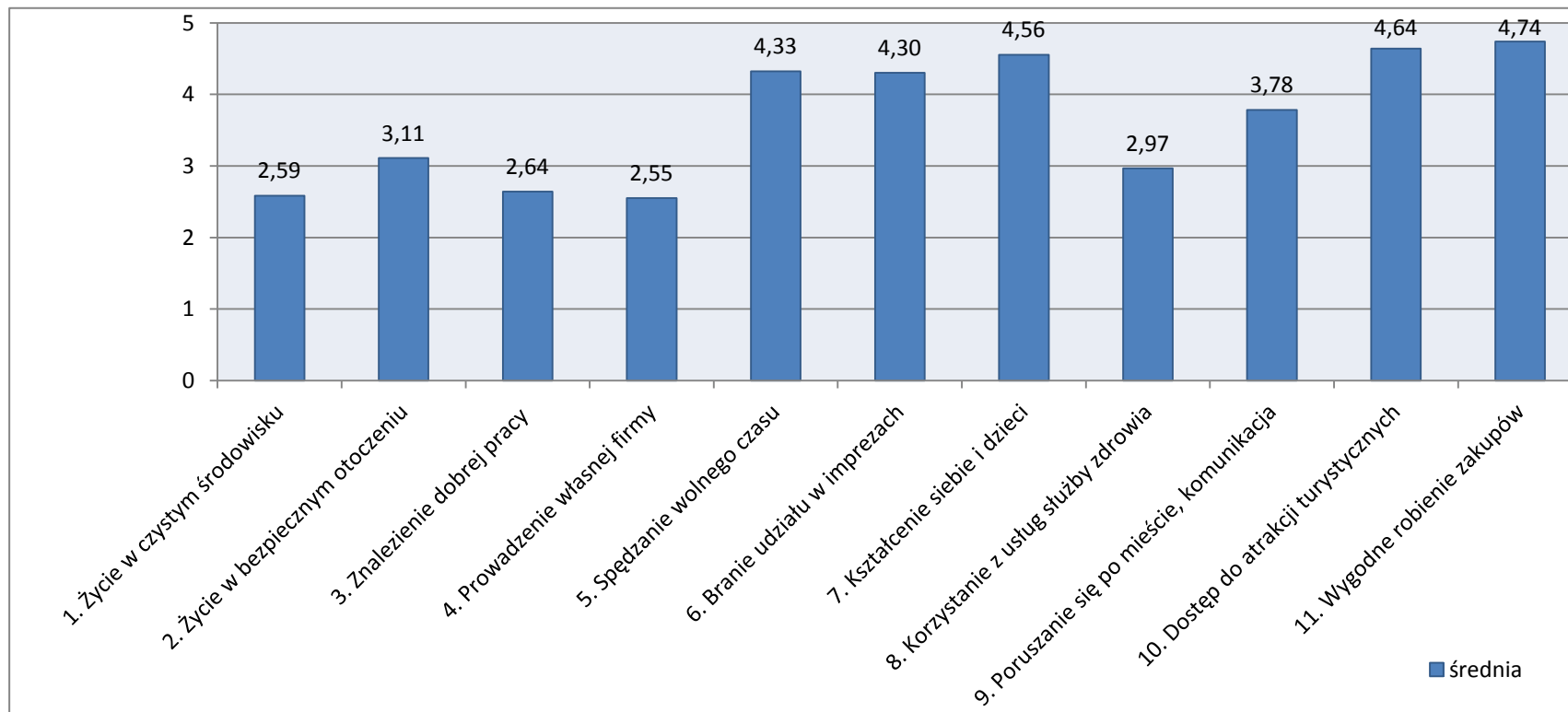
Pyt. A.1. Jak P. ocenia Kraków z punktu widzenia możliwości

Wykres 5. Ocena Krakowa pod kątem wybranych aspektów życia i możliwości korzystania z usług – wyniki dla obszaru IV

Pyt. A.1. Jak P. ocenia Kraków z punktu widzenia możliwości

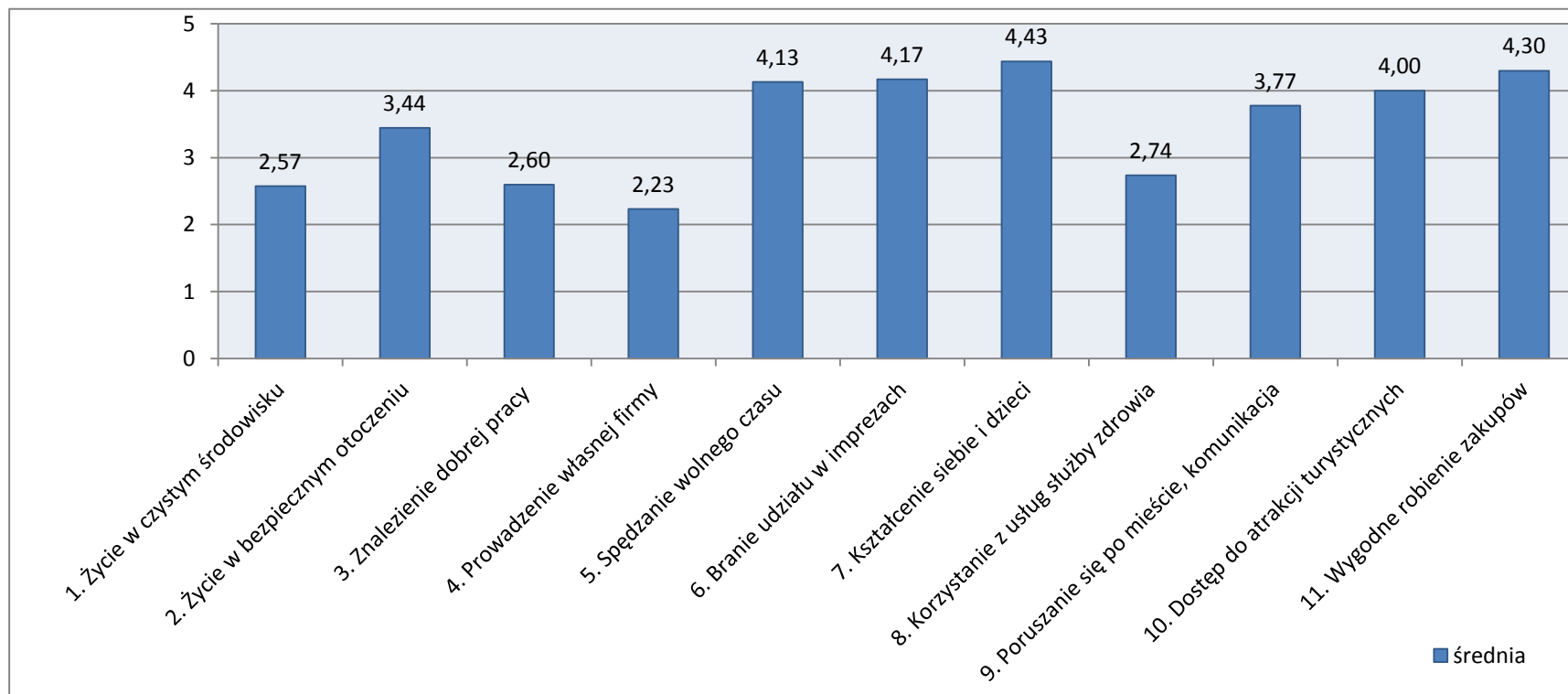
Wykres 6. Ocena Krakowa pod kątem wybranych aspektów życia i możliwości korzystania z usług – wyniki dla obszaru V i VIII

Pyt. A.1. Jak P. ocenia Kraków z punktu widzenia możliwości

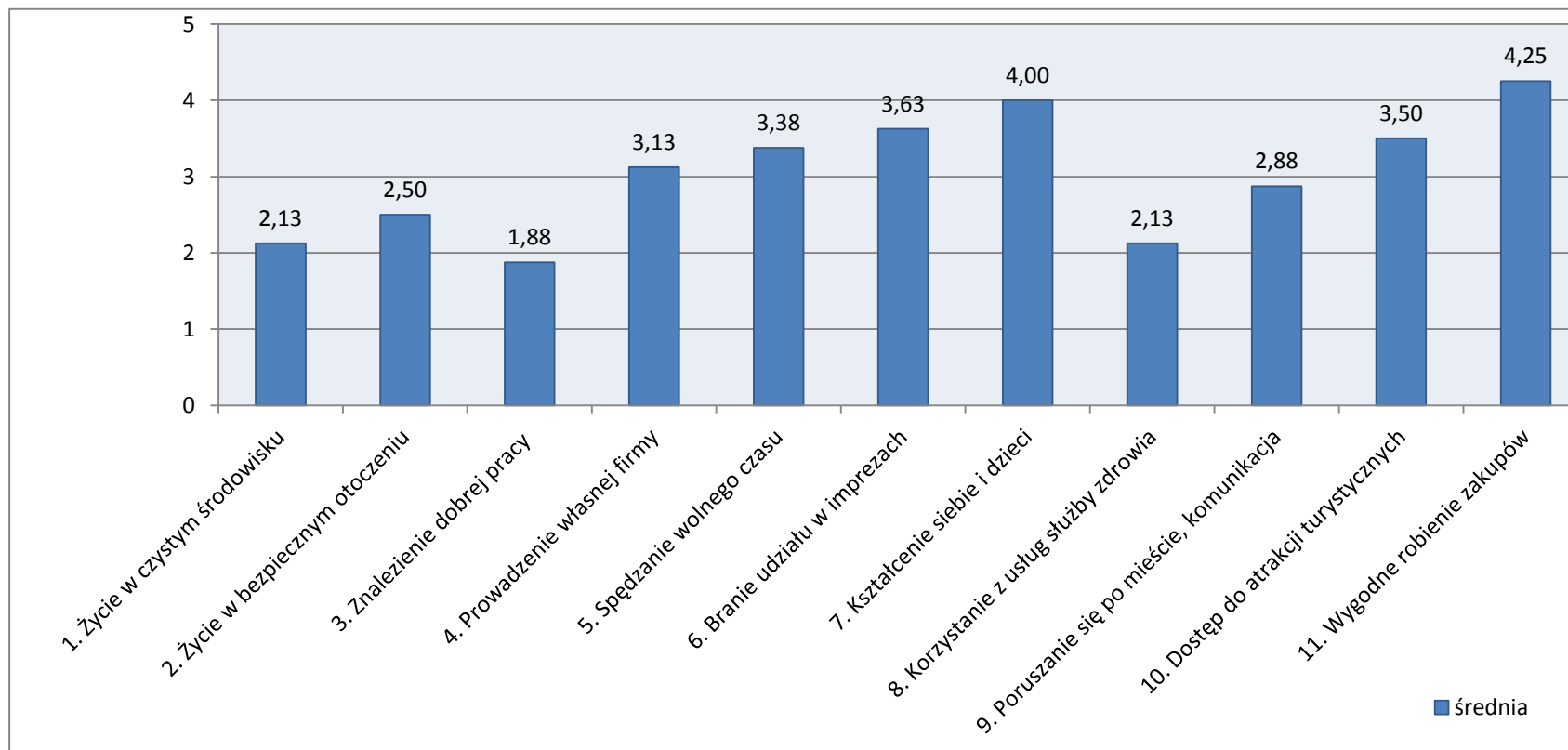

Wykres 7. Ocena Krakowa pod kątem wybranych aspektów życia i możliwości korzystania z usług – wyniki dla obszaru VI

Pyt. A.1. Jak P. ocenia Kraków z punktu widzenia możliwości

Wykres 8. Ocena Krakowa pod kątem wybranych aspektów życia i możliwości korzystania z usług – wyniki dla obszaru VII

Pyt. A.1. Jak P. ocenia Kraków z punktu widzenia możliwości

3.2.2. OCENA ZMIANY WYBRANYCH ELEMENTÓW ŻYCIA

Podczas oceny ogólnego życia w kraju oraz w Krakowie w przeciągu kilku ostatnich lat, respondenci najczęściej wskazywali na odpowiedź „pod niektórymi względami lepiej teraz, pod niektórymi gorzej”, przy czym oceniając Kraków mieszkańcy częściej wybierali odpowiedzi skrajne. Co dziesiąty badany był zdania, że w Krakowie żyje się zdecydowanie gorzej niż poprzednio, co dziewiąty miał takie zdanie na temat życia w Polsce. Jednocześnie co czwarty badany ocenił życie w Krakowie jako raczej lepsze aktualnie niż wcześniej, takie zdanie na temat życia w Polsce miał co szósty mieszkaniec miasta. Podsumowując, ogólna średnia dla życia w Krakowie jest niższa niż dla życia w Polsce. Jednak średnia zarówno przy ocenie Krakowa, jak i całego kraju wynosi ponad 3,0, co oznacza, że zdaniem badanych sytuacja poprawiła się (Wykres 9./ Wykres 10.).

Zdaniem zdecydowanej większości badanych Zespoły poddawane analizie są dobrze skomunikowane z centrum Krakowa. Jest dobrze rozwinięta komunikacja miejska, dużo jest połączeń tramwajowych i autobusowych, które w większości docierają do centrum. Oczywiście występują też obszary gorzej skomunikowane od innych, jednak jest to zjawisko naturalne i nie wynika ze specyfiki miasta. Negatywne oceny komunikacji są w głównej mierze rezultatem zatłoczonych ulic przez samochody osobowe, brak parkingów podmiejskich i podziemnych, gdzie można by zostawić auto i przesiąść się na komunikację miejską. Wciąż nie ma dobrze zorganizowanej sieci ścieżek rowerowych, które zdaniem badanych nie są konsekwentnie rozplanowane i nie wyznaczają ciągłej, spójnej trasy (Wykres 29.). Podczas analizy poprawy lub pogorszenia kolejnych aspektów życia w mieście zdecydowanie najniżej w zagregowanych wynikach oceniono czystość powietrza, najwyżej natomiast wzrost liczby obiektów handlowych oraz dostęp do szybkiego Internetu (Wykres 20.).

Podczas ogólnej oceny wybranych aspektów życia badani określili, że na przestrzeni kilku lat poprawiły się warunki mieszkaniowe, natomiast praca i jej warunki, a także poziom dochodów i sytuacja materialna uległy pogorszeniu. Może to mieć związek z odczuwalnym kryzysem gospodarczym, jak również z niedostosowaniem dostępnych ofert pracy do potrzeb mieszkańców. Zdaniem badanych ogólne poczucie bezpieczeństwa, podobnie jak bezpieczeństwa zdrowotnego, uległo pogorszeniu, przy czym poczucie bezpieczeństwa zdrowotnego uległo największemu pogorszeniu. Najgorzej oceniają je mieszkańcy Zespołu I. Dla tego Zespołu pozytywną zmianę zaobserwowano w ocenie warunków mieszkaniowych (Wykres 11.). Możliwość robienia zakupów, dostęp do atrakcji turystycznych, zabytków i imprez cieszą się zadowoleniem mieszkańców, którzy są zdania, że te aspekty przez ostatnie kilka lat uległy znaczącej poprawie. Obserwowalne zmiany mogą wynikać z faktu, iż Zespół I oceniany jest przez badanych jako miejsce organizowane przede wszystkim dla turystów i dla nich przeznaczone w pierwszej kolejności, stąd zmiana w kierunku jeszcze większego uatrakcyjnienia tego obszaru (Wykres 21.).

Podczas analizy różnic na poszczególnych obszarach poddanych analizie badani z Zespołu II najgorzej ocenili czystość powietrza. W głównej mierze spowodowane jest to znaczącą ilością pojazdów spalinowych, jak również korzystaniem z pieców węglowych. Czystość przestrzeni miejskiej też oceniono negatywnie. Najwyższe noty otrzymała liczba obiektów handlowych, dostęp do atrakcji turystycznych, dostęp do szybkiego Internetu, a także dostęp do zabytków i organizowanych imprez (Wykres 22.).

Zespoły I i II osiągnęły wynik niewiele ponad średnią 3,0. Jest to wynik pozytywny, oznaczający, że sytuacja raczej zmieniła się na lepsze. Należy podkreślić, że zmiany w tych Zespołach są najbardziej

zauważalne, jednak niekoniecznie postrzegane są przez mieszkańców jako zmiany na lepsze (Wykres 31.).

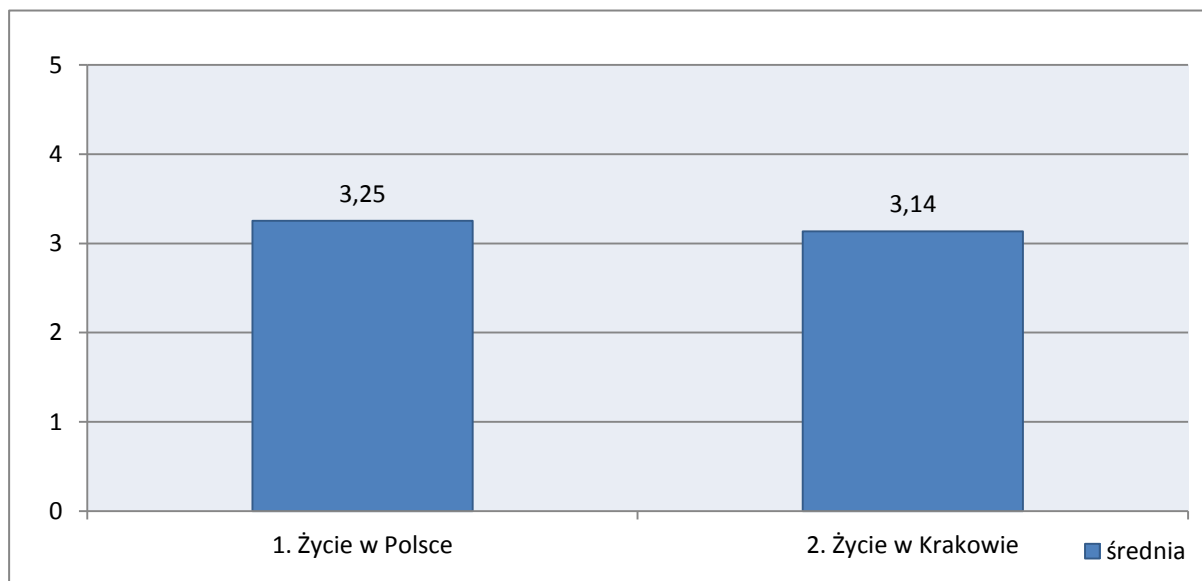
Średnie dla poszczególnych zespołów odpowiadają skumulowanym wynikom i nie wykazują znaczących odchyleń poza oceną Zespołu III. Jednocześnie na tym obszarze, z uwagi na jego specyfikę, przebadano mało respondentów, w związku z powyższym ocena może być zaburzona. Warunki mieszkaniowe zostały najlepiej ocenione właśnie przez mieszkańców Zespołu III, najgorzej natomiast przez badanych z Zespołu V i VII. Mieszkańcy Zespołu III wszystkie badane aspekty określili jako takie, które poprawiły się w ostatnim czasie – otrzymały średnią powyżej 3,0 (Wykres 14.).

Pracę i warunki pracy najlepiej ocenili badani z Zespołu IV, co może wynikać z faktu, iż na tym terenie znajduje się dużo sklepów, oferta dostosowana jest do dużej liczby studentów, którzy zamieszkują ten obszar. Dobrze oceniono także warunki mieszkaniowe. Jednocześnie badani uznali, że w przeciągu ostatnich kilku lat pogorszeniu uległo bezpieczeństwo mieszkańców, bezpieczeństwo zdrowotne, a także zmniejszył się poziom dochodów (Wykres 15.). Mieszkańcy Zespołu IV uważają, że atrakcyjność miasta, stan i wygląd ulic uległy poprawie, jak również poprawił się dostęp do obiektów sportowych i rekreacyjnych. Najgorzej oceniana jest czystość powietrza, choć lepiej niż ocenili ją mieszkańcy Zespołu V i VI (Wykres 24).

Najgorzej pracę i warunki pracy oceniają badani z Zespołu VII. Na terenie tego Zespołu występuje niewielka liczba przedsiębiorstw (w przewadze mikro) i są to głównie sklepy z dewocjonaliami oraz pamiątkami i księgarnie. Intensywnie rozwijają się łagiewniki, jednak teren ten ma charakter typowo pielgrzymkowy i religijny (Wykres 18.).

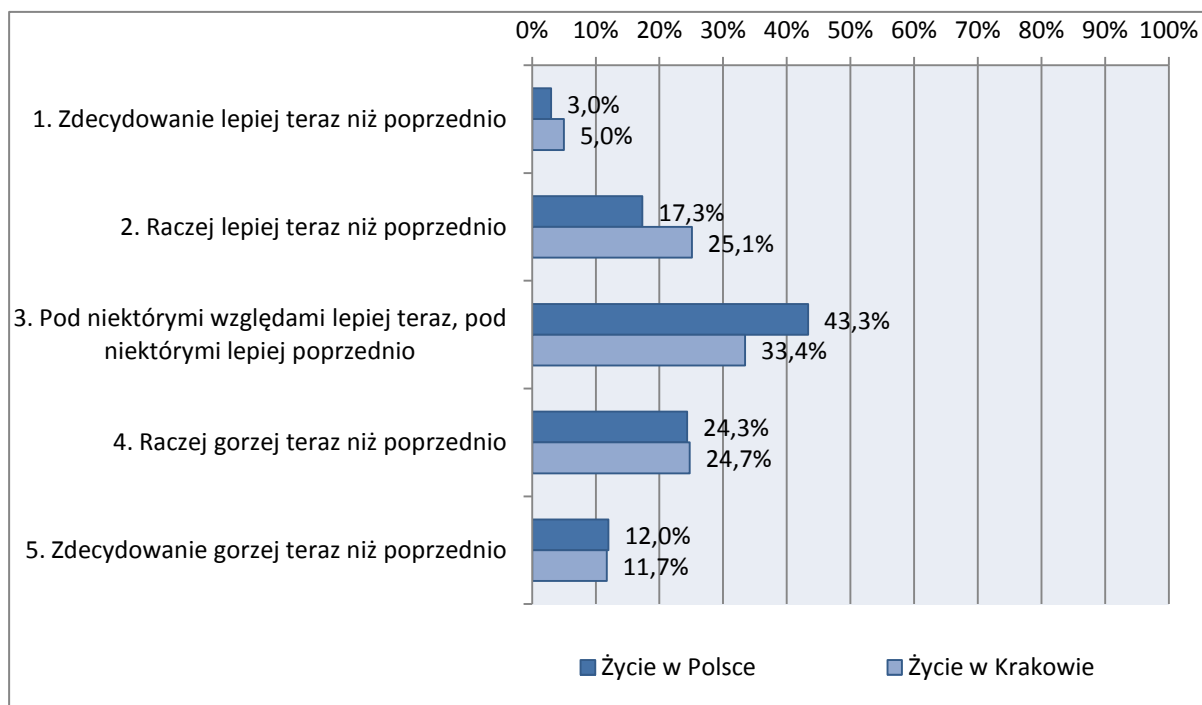
Zmiany zostały najlepiej ocenione przez respondentów z Zespołu IV, najgorzej zaś przez badanych z Zespołu V. Zespół V jako jedyny uzyskał wynik poniżej średniej 3,0, co oznacza, że zdaniem mieszkańców sytuacja pogorszyła się na przestrzeni kilku lat. Zespół VII i VIII oraz I i II mają bardzo zbliżone oceny, co świadczy o poprawie, jednak w różnym nasileniu (Wykres 31.). Znacząca część badanych jest zdania, że zmiany zaobserwowane w najbliższej okolicy raczej są pozytywne. Zaledwie co dziesiąty badany jest przeciwnego zdania. Prawie połowa badanych uważa, że ocena zmian zależy od ich specyfiki i tak pod pewnymi względami są to zmiany na lepsze, a pod pewnymi na gorsze (Wykres 30.).

Wykres 9. Ocena zmiany standardów życia w Polsce i w Krakowie na przełomie kilku lat – średnia ocena dla Polski i Krakowa

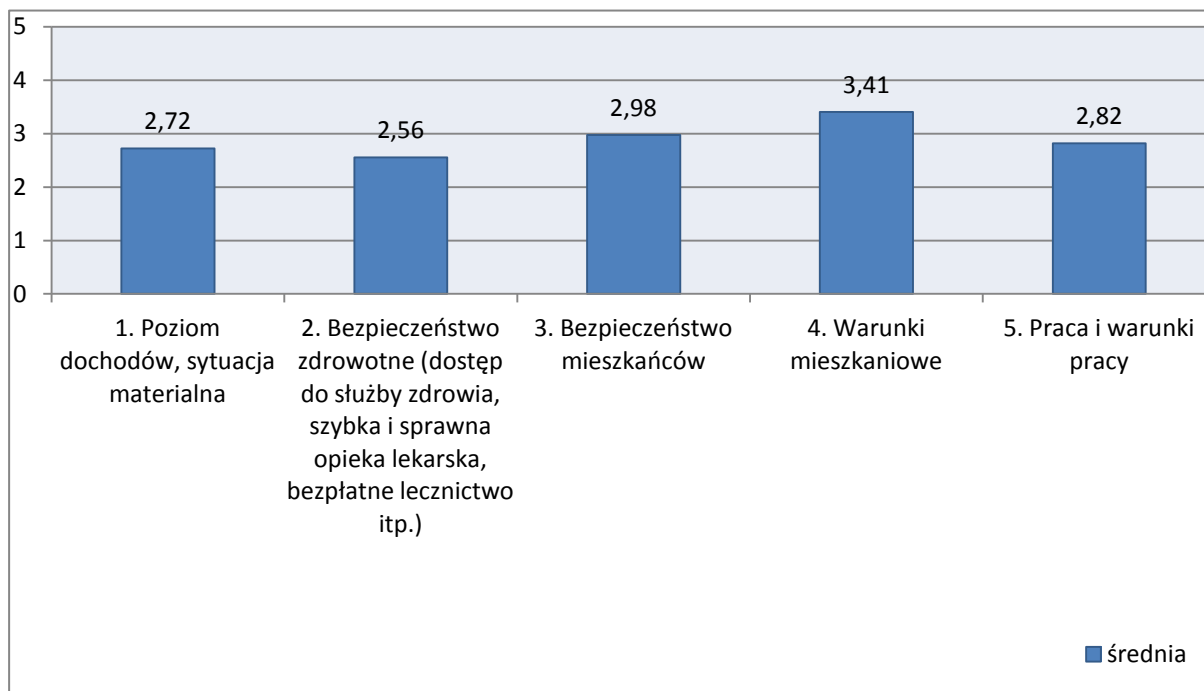
Pyt. A.2. Czy ogólnie rzecz biorąc w ostatnich 3 latach żyje się P. w kraju lepiej czy też gorzej niż poprzednio?/ A.3. Czy ogólnie rzecz biorąc w ostatnich 3 latach żyje się P. w Krakowie lepiej czy też gorzej niż poprzednio?

Wykres 10. Ocena zmiany standardów życia w Polsce i w Krakowie na przełomie kilku lat

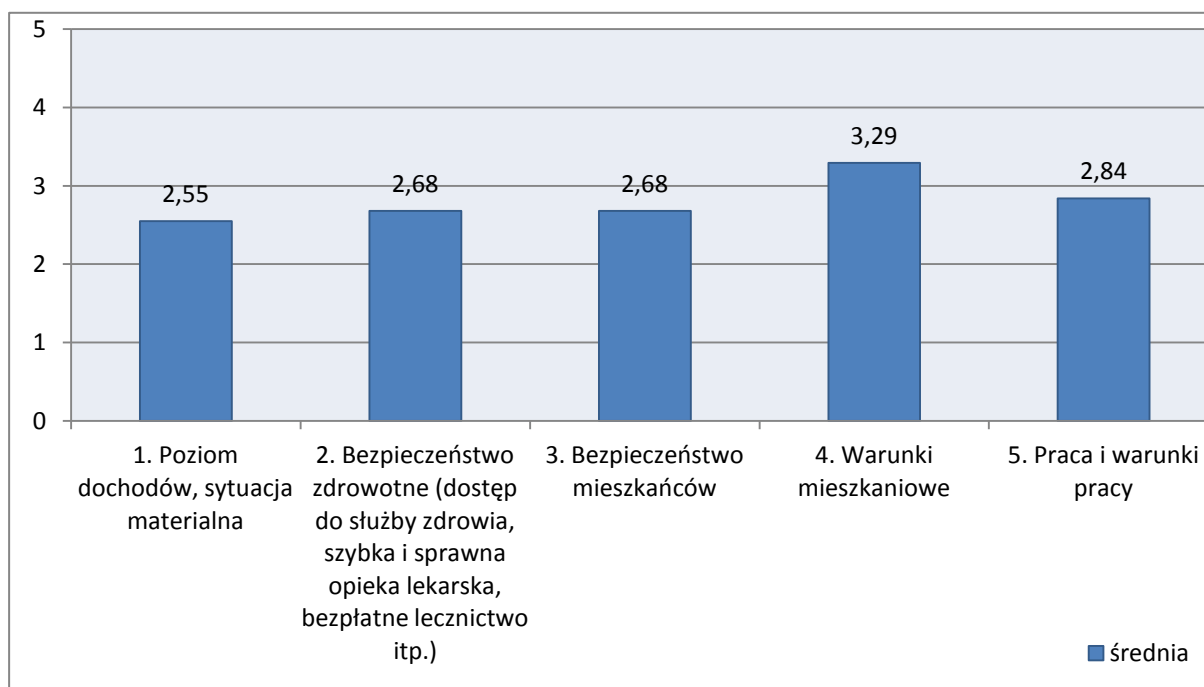
Pyt. A.2. Czy ogólnie rzecz biorąc w ostatnich 3 latach żyje się P. w kraju lepiej czy też gorzej niż poprzednio?/ A.3. Czy ogólnie rzecz biorąc w ostatnich 3 latach żyje się P. w Krakowie lepiej czy też gorzej niż poprzednio?

Wykres 11. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (A) – zestawienie wyników dla wszystkich obszarów

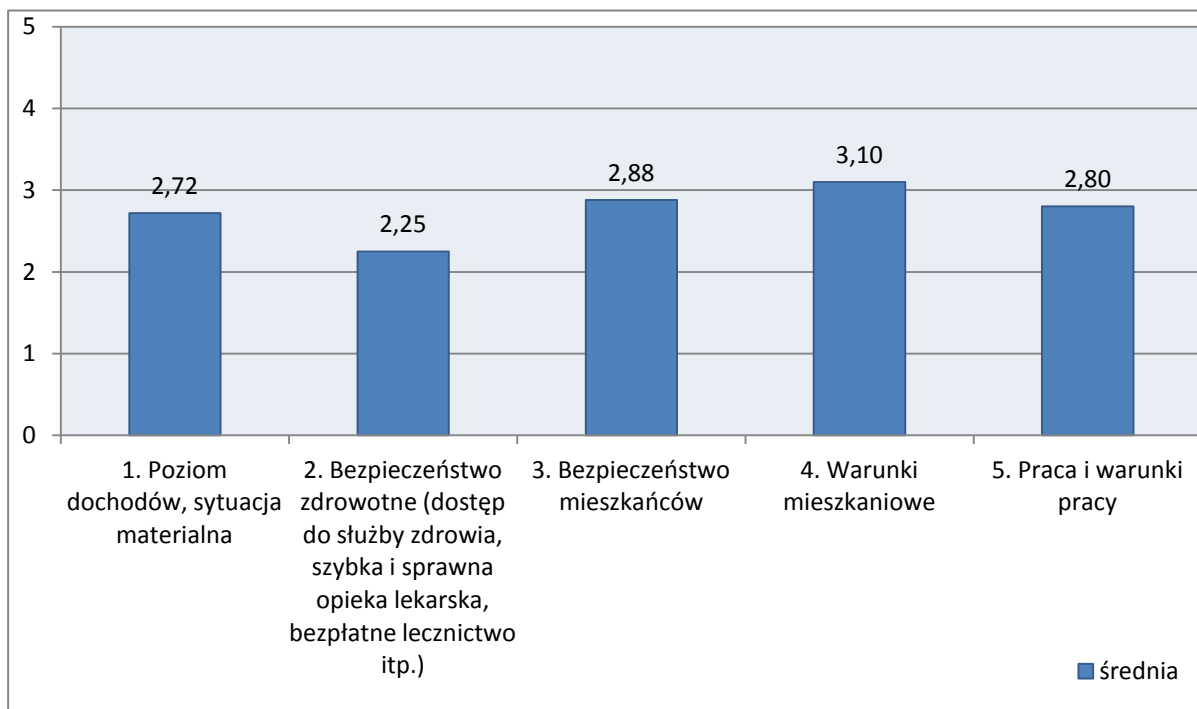
Pyt. A.4.A. Proszę powiedzieć, czy w P. opinii w czasie ostatnich 3-4 lat uległy poprawie czy pogorszeniu następujące elementy życia na P. osiedlu/ dzielnicy/ ulicy

Wykres 12. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (A) – wyniki dla obszaru I

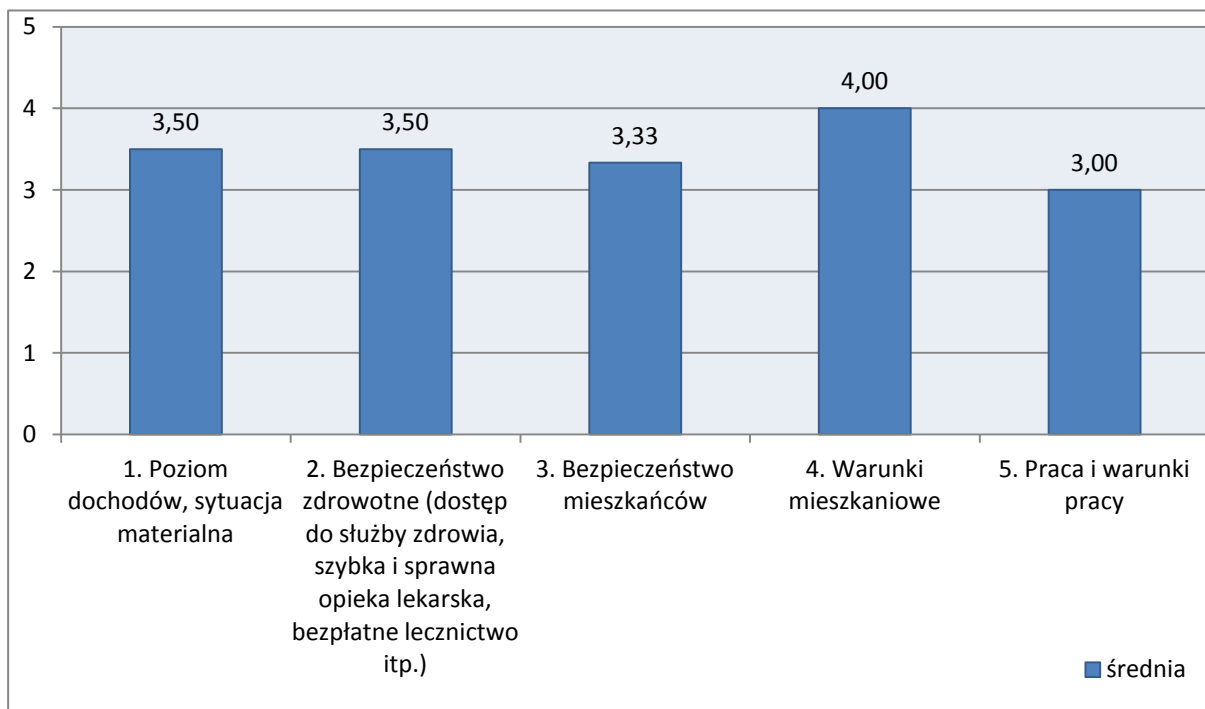
Pyt. A.4.A. Proszę powiedzieć, czy w P. opinii w czasie ostatnich 3-4 lat uległy poprawie czy pogorszeniu następujące elementy życia na P. osiedlu/ dzielnicy/ ulicy

Wykres 13. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (A) – wyniki dla obszaru II

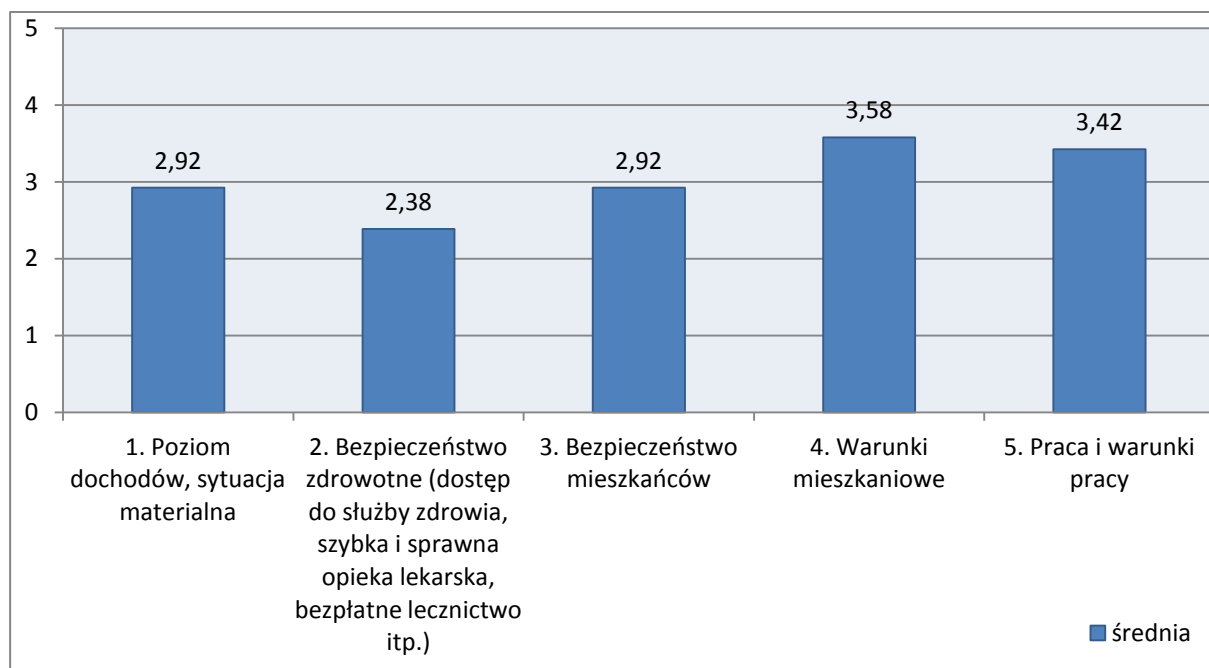
Pyt. A.4.A. Proszę powiedzieć, czy w P. opinii w czasie ostatnich 3-4 lat uległy poprawie czy pogorszeniu następujące elementy życia na P. osiedlu/ dzielnicy/ ulicy

Wykres 14. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (A) – wyniki dla obszaru III

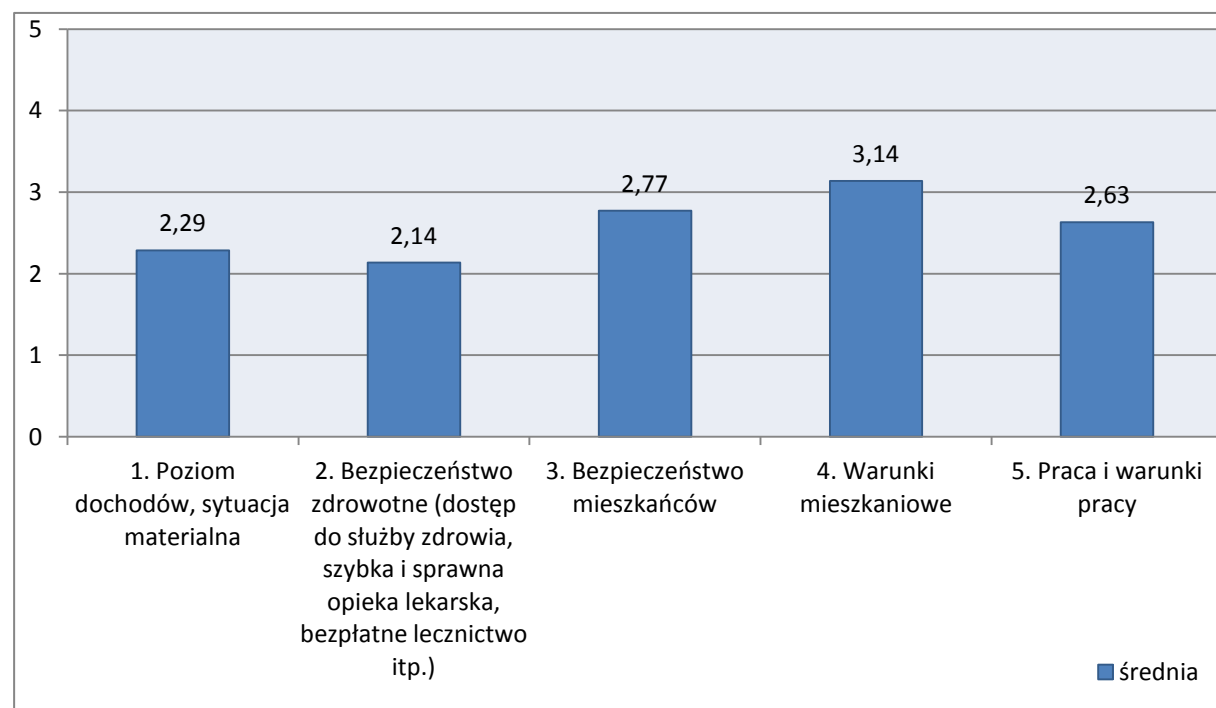
Pyt. A.4.A. Proszę powiedzieć, czy w P. opinii w czasie ostatnich 3-4 lat uległy poprawie czy pogorszeniu następujące elementy życia na P. osiedlu/ dzielnicy/ ulicy

Wykres 15. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (A) – wyniki dla obszaru IV

Pyt. A.4.A. Proszę powiedzieć, czy w P. opinii w czasie ostatnich 3-4 lat uległy poprawie czy pogorszeniu następujące elementy życia na P. osiedlu/ dzielnicy/ ulicy

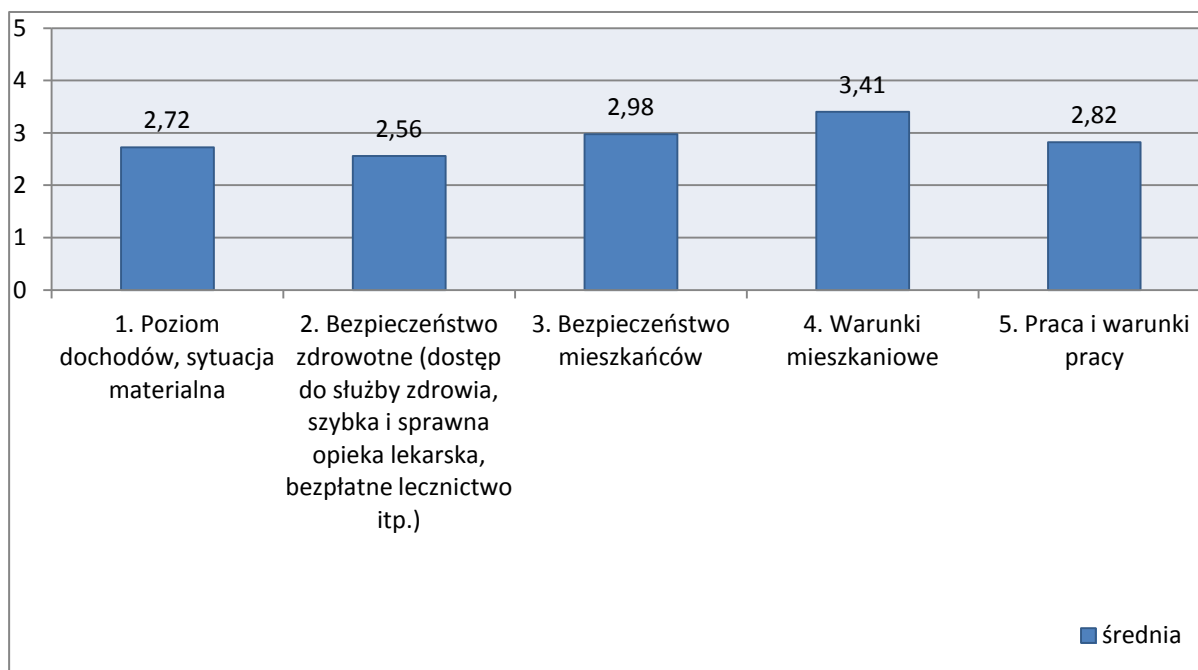
Wykres 16. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (A) – wyniki dla obszaru V

Pyt. A.4.A. Proszę powiedzieć, czy w P. opinii w czasie ostatnich 3-4 lat uległy poprawie czy pogorszeniu następujące elementy życia na P. osiedlu/ dzielnicy/ ulicy

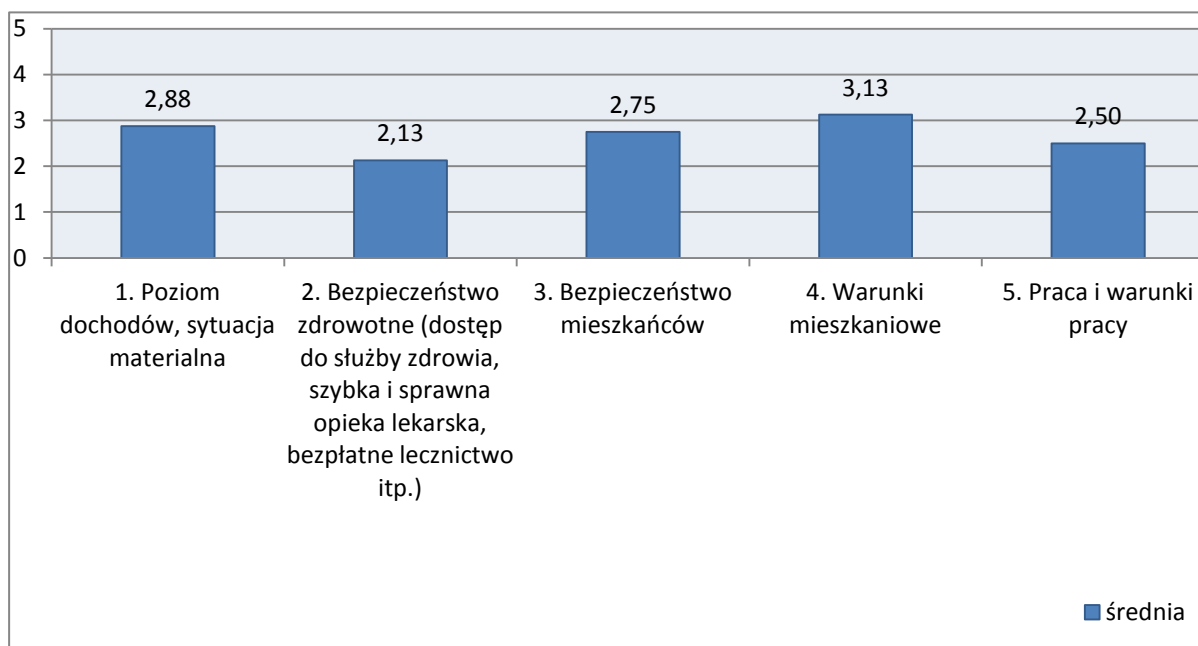

Wykres 17. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (A) – wyniki dla obszaru VI

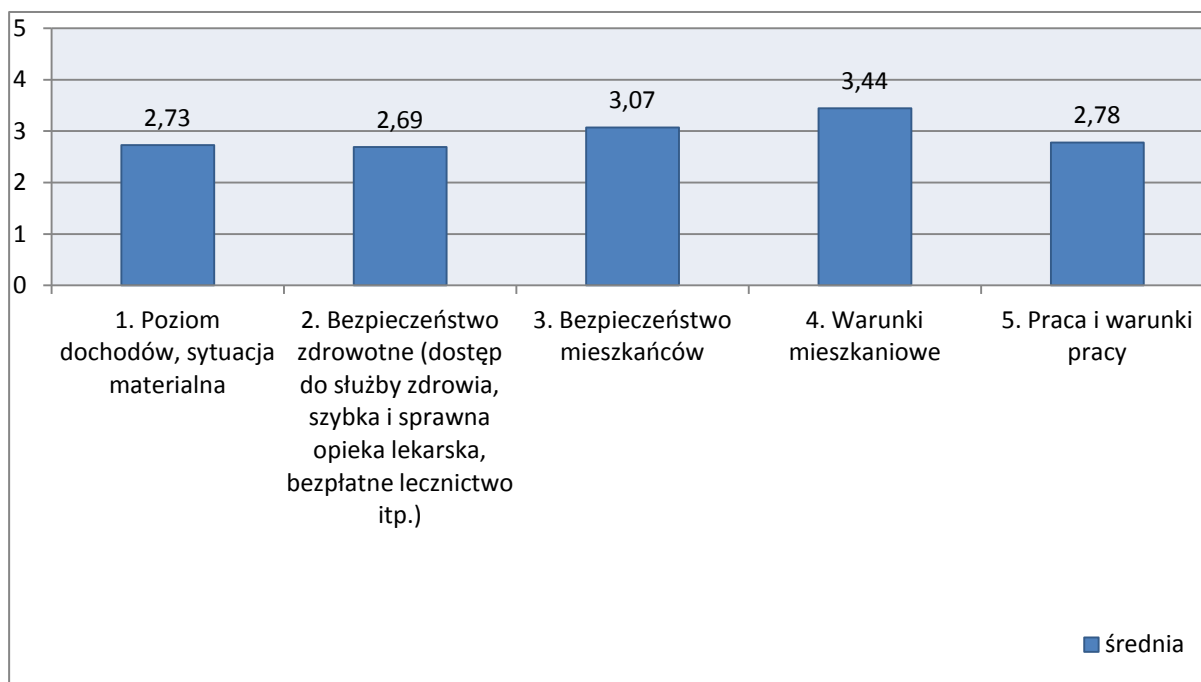
Pyt. A.4.A. Proszę powiedzieć, czy w P. opinii w czasie ostatnich 3-4 lat uległy poprawie czy pogorszeniu następujące elementy życia na P. osiedlu/ dzielnicy/ ulicy

Wykres 18. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (A) – wyniki dla obszaru VII

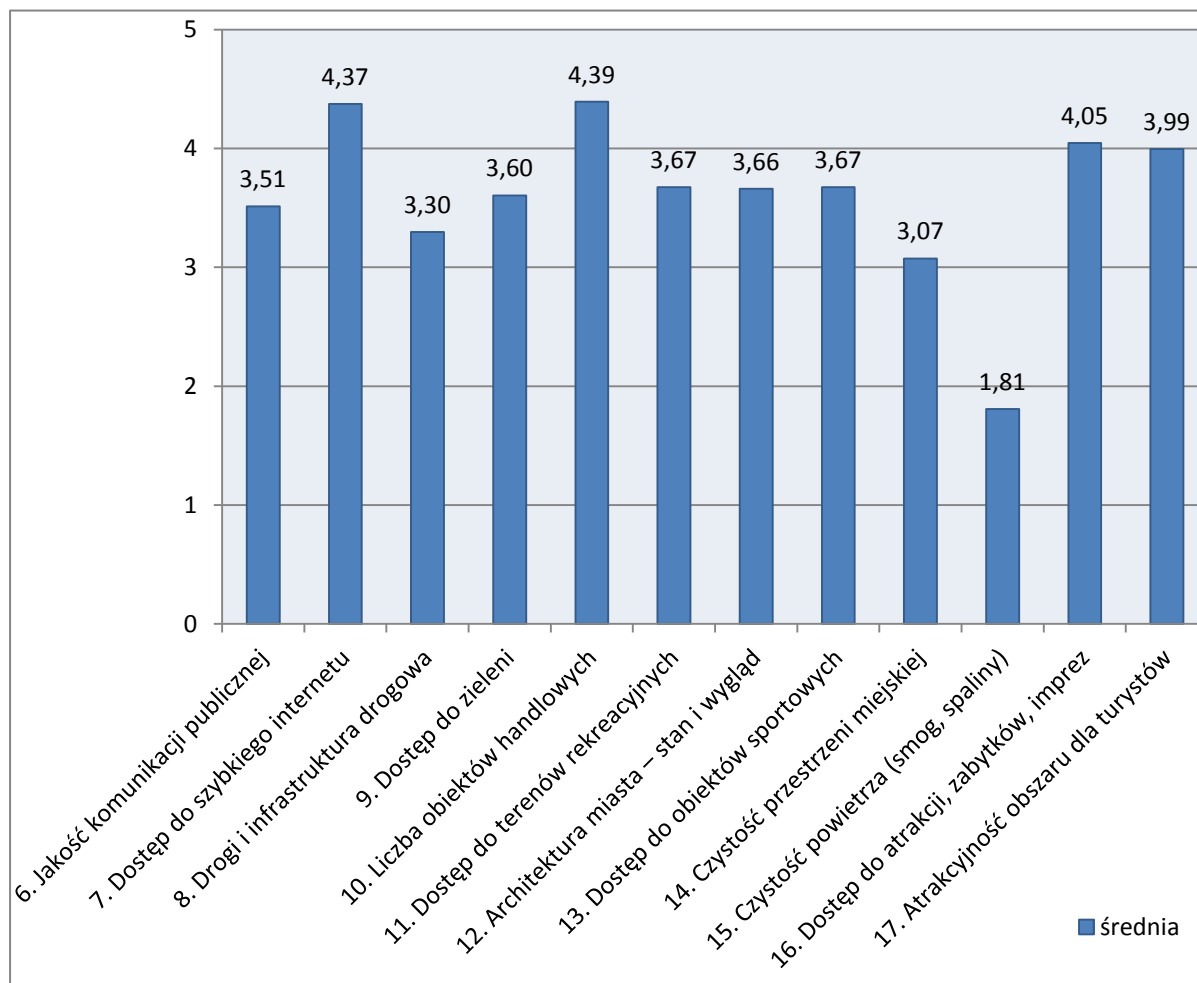
Pyt. A.4.A. Proszę powiedzieć, czy w P. opinii w czasie ostatnich 3-4 lat uległy poprawie czy pogorszeniu następujące elementy życia na P. osiedlu/ dzielnicy/ ulicy

Wykres 19. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (A) – wyniki dla obszaru VIII

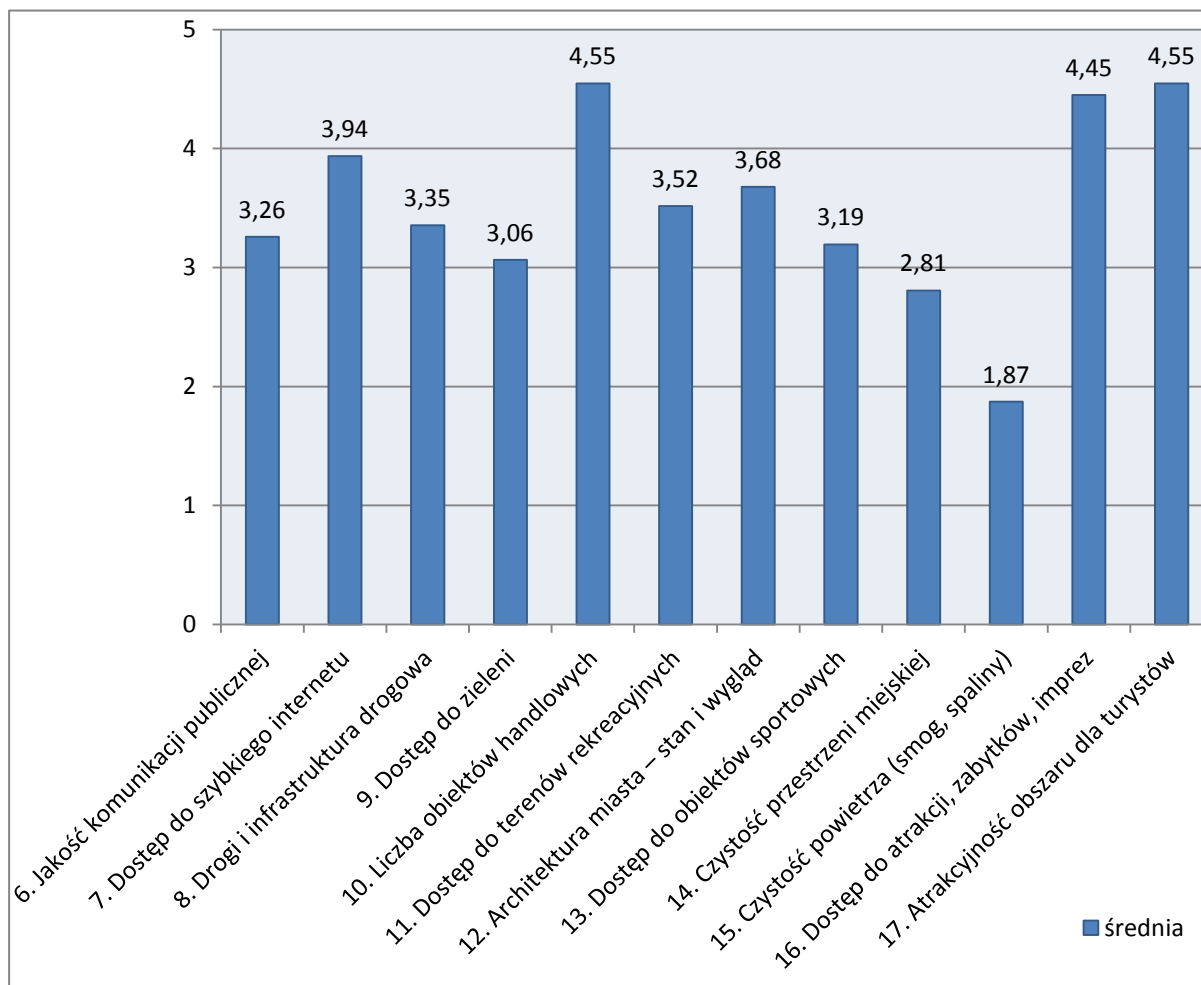
Pyt. A.4.A. Proszę powiedzieć, czy w P. opinii w czasie ostatnich 3-4 lat uległy poprawie czy pogorszeniu następujące elementy życia na P. osiedlu/ dzielnicy/ ulicy

Wykres 20. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (B) – zestawienie wyników dla wszystkich obszarów

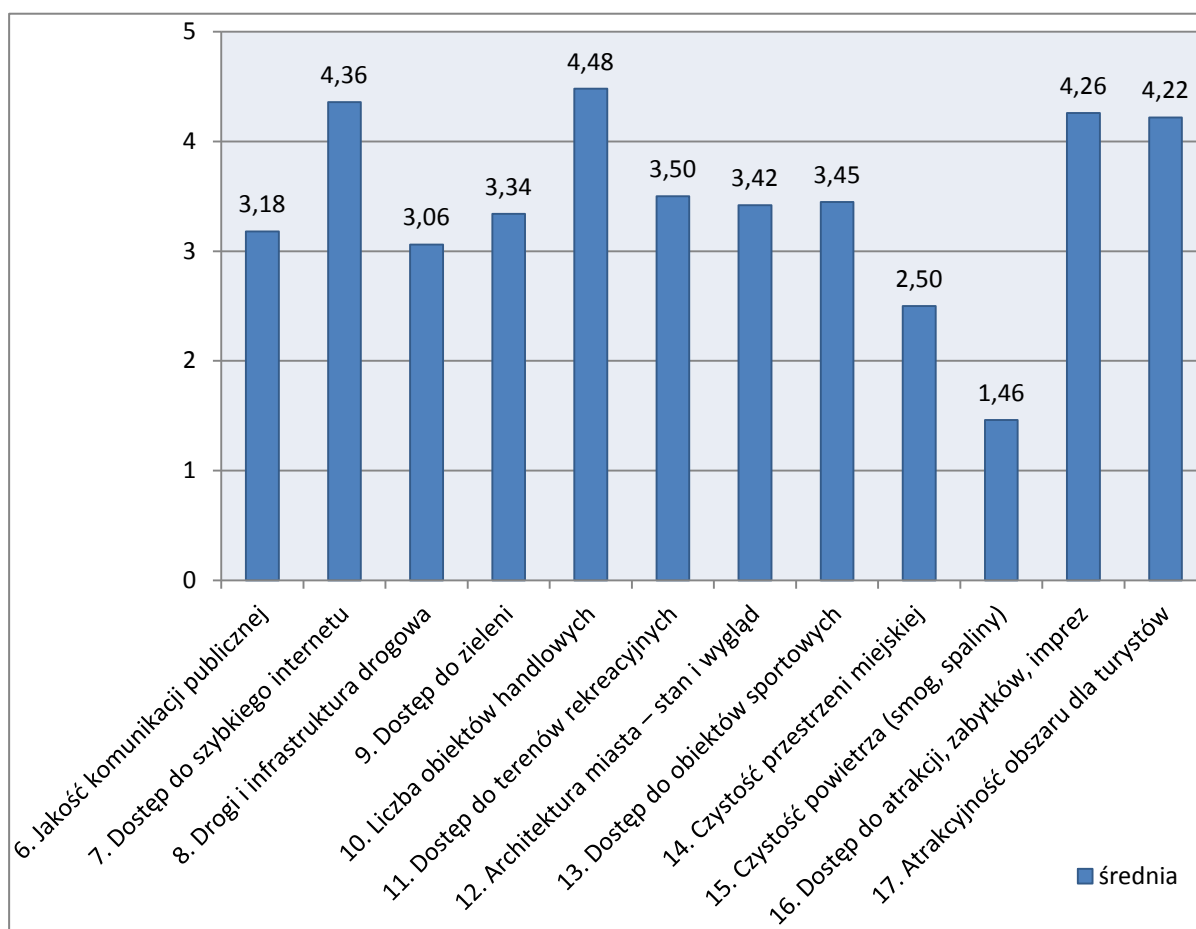
Pyt. A.4.B. Proszę powiedzieć, czy w P. opinii w czasie ostatnich 3-4 lat uległy poprawie czy pogorszeniu następujące elementy w zakresie warunków życia na P. osiedlu/ dzielnicy/ ulicy

Wykres 21. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (B) – wyniki dla obszaru I

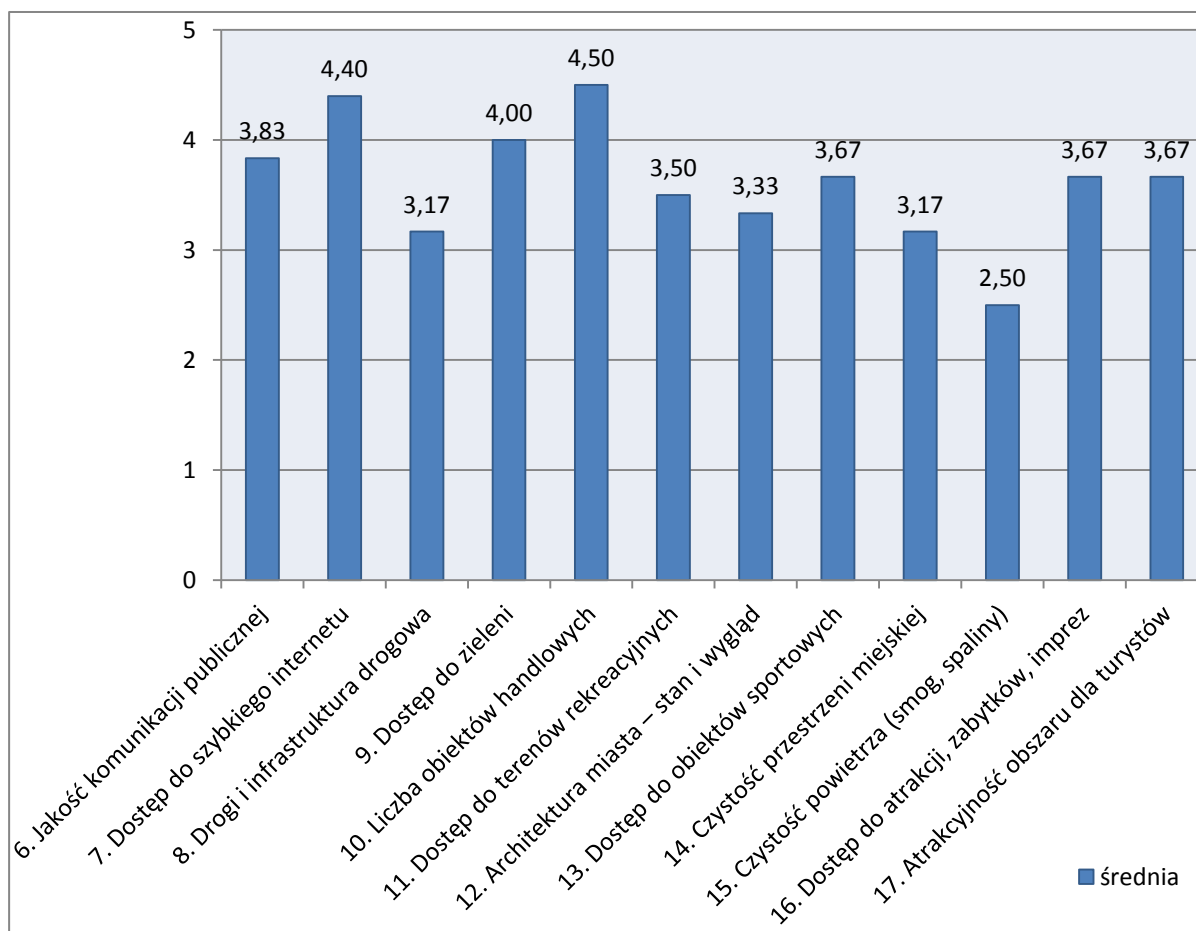
Pyt. A.4.B. Proszę powiedzieć, czy w P. opinii w czasie ostatnich 3-4 lat uległy poprawie czy pogorszeniu następujące elementy w zakresie warunków życia na P. osiedlu/ dzielnicy/ ulicy

Wykres 22. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (B) – wyniki dla obszaru II

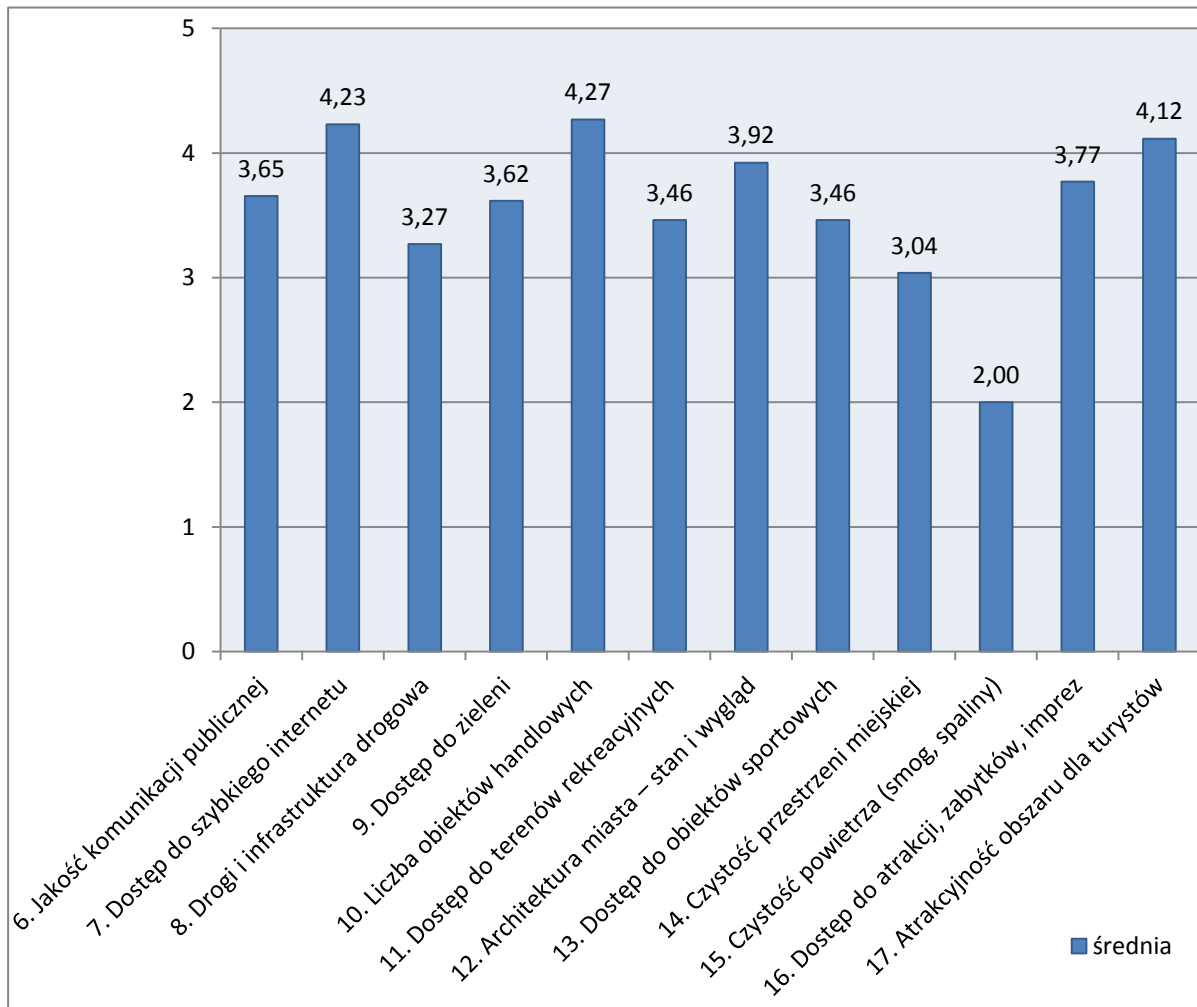
Pyt. A.4.B. Proszę powiedzieć, czy w P. opinii w czasie ostatnich 3-4 lat uległy poprawie czy pogorszeniu następujące elementy w zakresie warunków życia na P. osiedlu/ dzielnicy/ ulicy

Wykres 23. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (B) – wyniki dla obszaru III

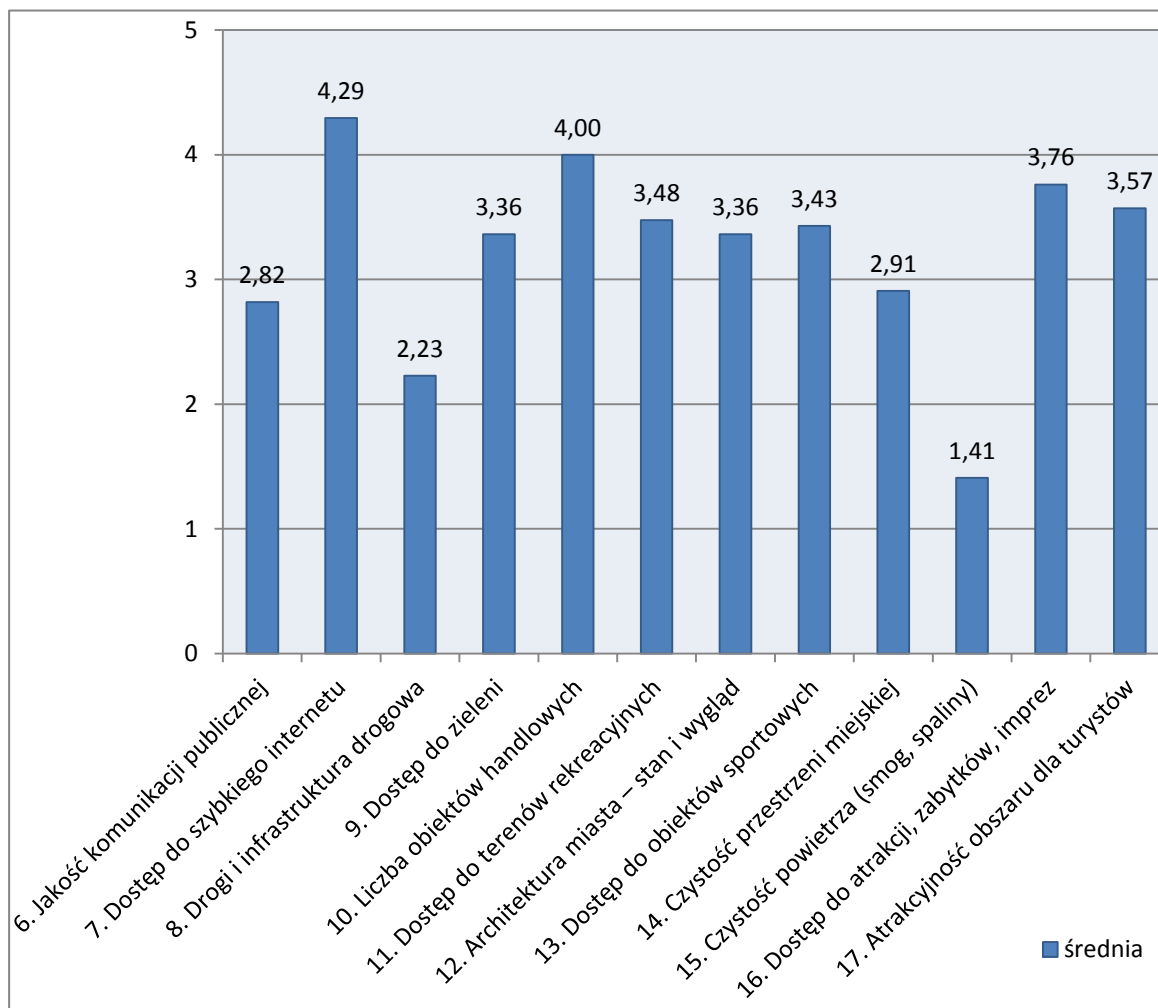
Pyt. A.4.B. Proszę powiedzieć, czy w P. opinii w czasie ostatnich 3-4 lat uległy poprawie czy pogorszeniu następujące elementy w zakresie warunków życia na P. osiedlu/ dzielnicy/ ulicy

Wykres 24. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (B) – wyniki dla obszaru IV

Pyt. A.4.B. Proszę powiedzieć, czy w P. opinii w czasie ostatnich 3-4 lat uległy poprawie czy pogorszeniu następujące elementy w zakresie warunków życia na P. osiedlu/ dzielnicy/ ulicy

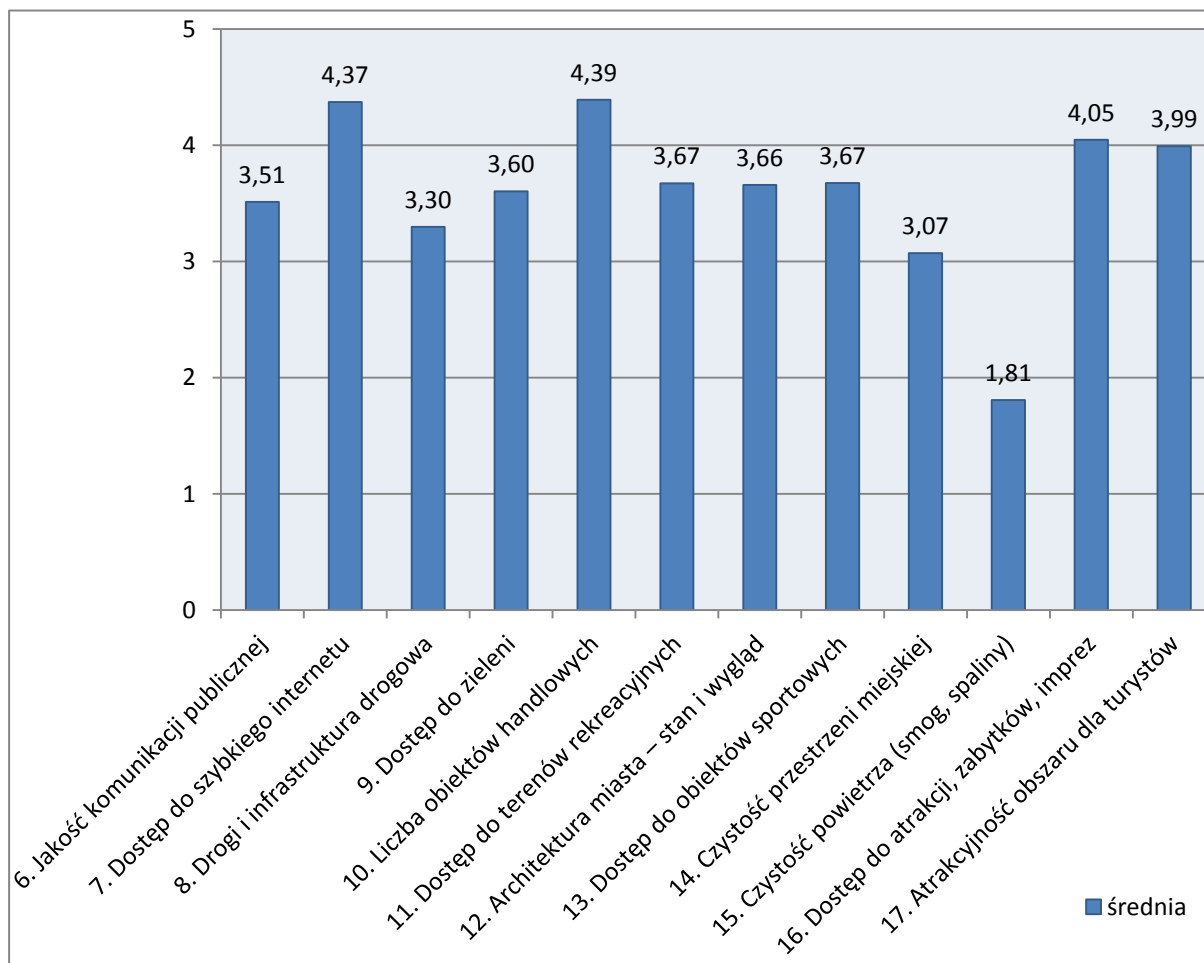
Wykres 25. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (B) – wyniki dla obszaru V

Pyt. A.4.B. Proszę powiedzieć, czy w P. opinii w czasie ostatnich 3-4 lat uległy poprawie czy pogorszeniu następujące elementy w zakresie warunków życia na P. osiedlu/ dzielnicy/ ulicy

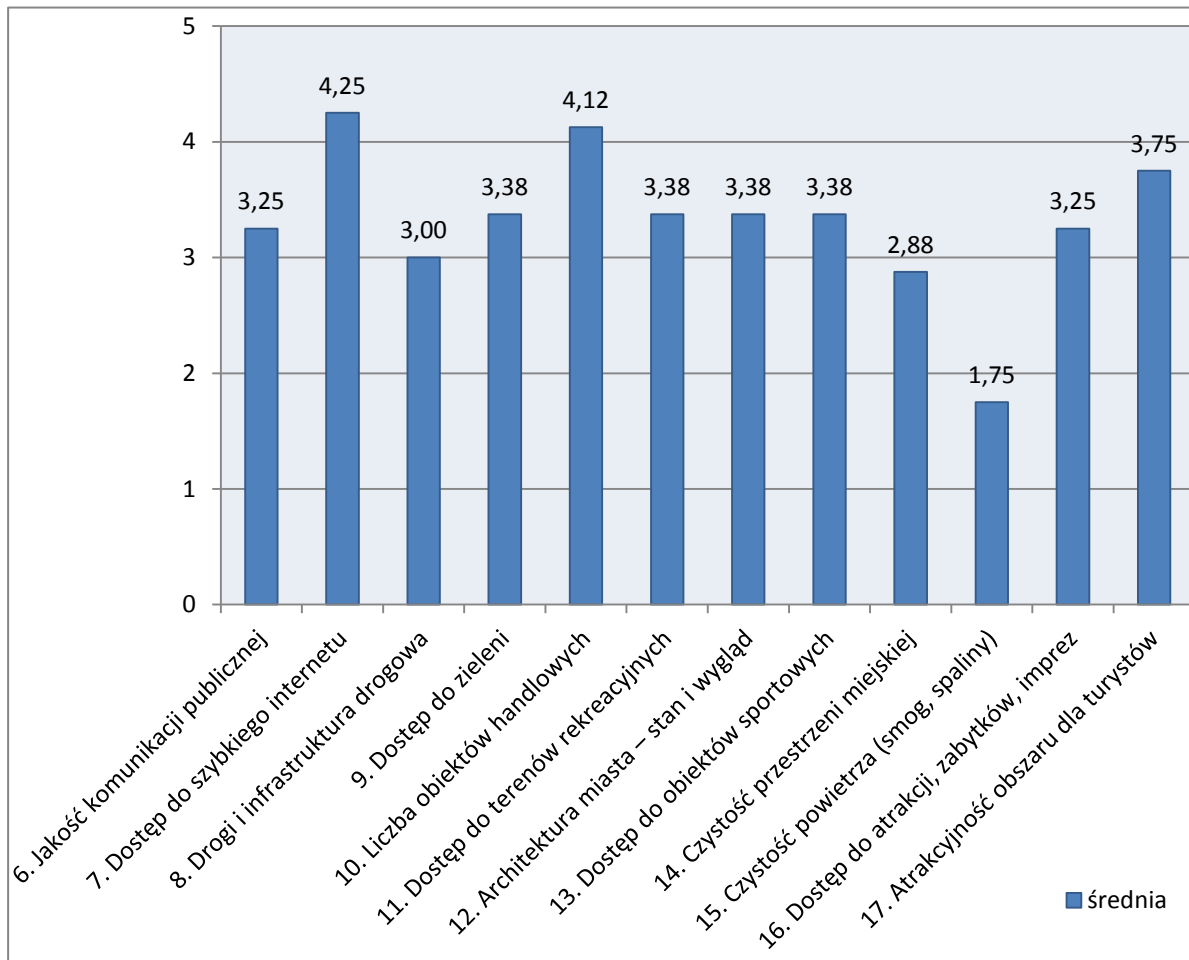

Wykres 26. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (B) – wyniki dla obszaru VI

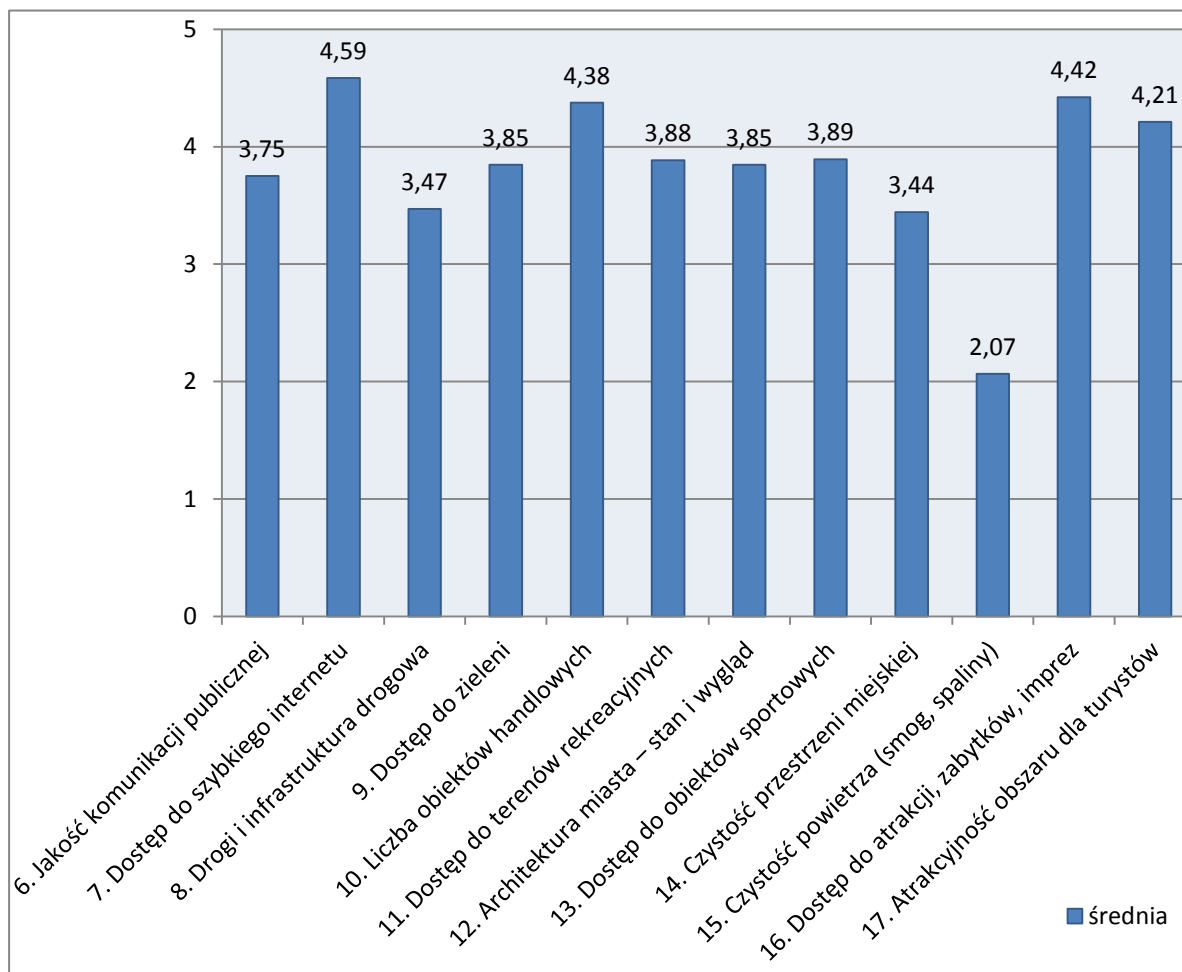
Pyt. A.4.B. Proszę powiedzieć, czy w P. opinii w czasie ostatnich 3-4 lat uległy poprawie czy pogorszeniu następujące elementy w zakresie warunków życia na P. osiedlu/ dzielnicy/ ulicy

Wykres 27. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (B) – wyniki dla obszaru VII

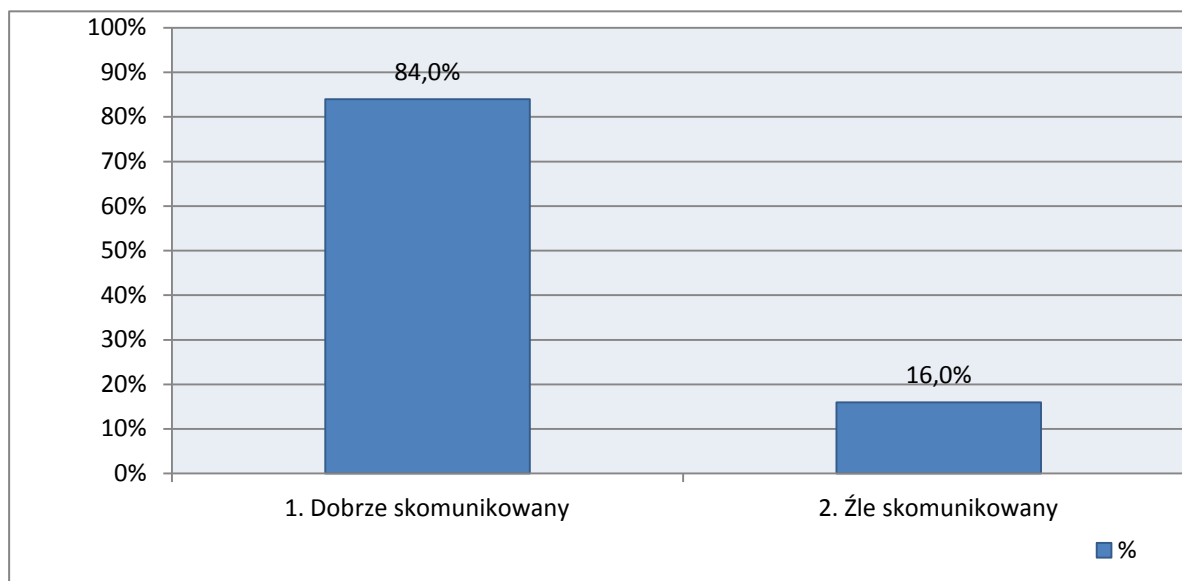
Pyt. A.4.B. Proszę powiedzieć, czy w P. opinii w czasie ostatnich 3-4 lat uległy poprawie czy pogorszeniu następujące elementy w zakresie warunków życia na P. osiedlu/ dzielnicy/ ulicy

Wykres 28. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (B) – wyniki dla obszaru VIII

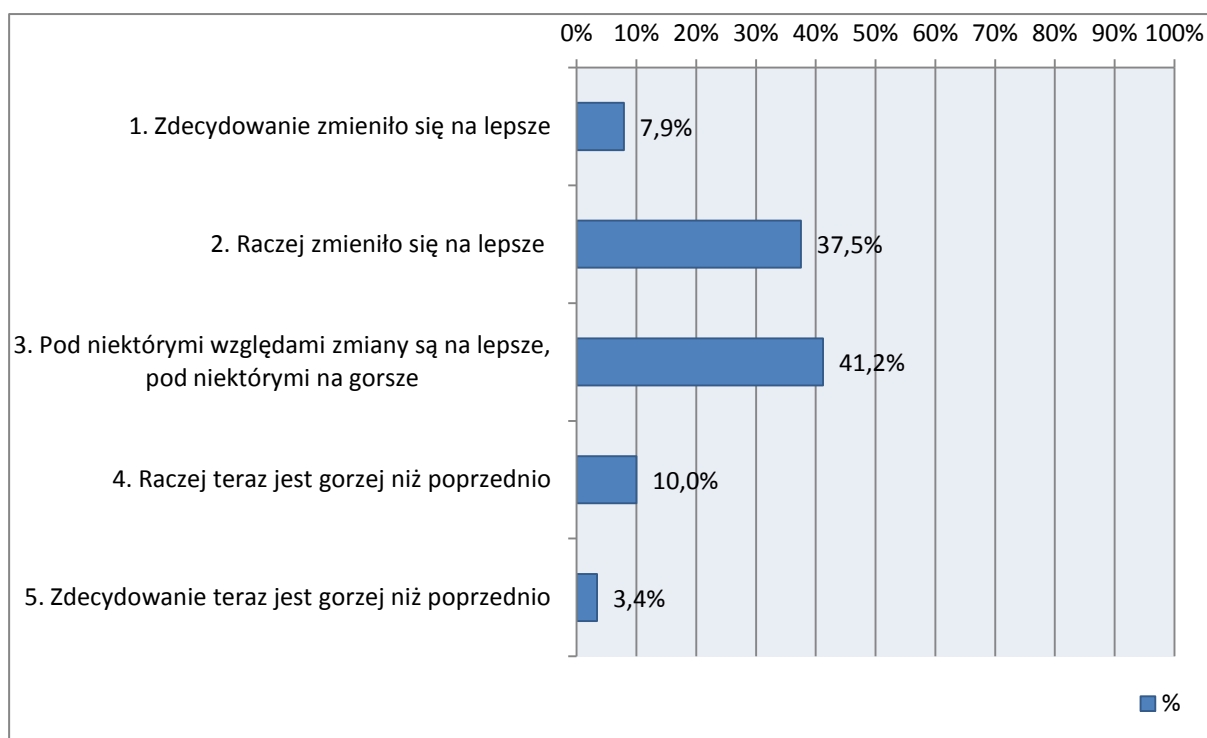
Pyt. A.4.B. Proszę powiedzieć, czy w P. opinii w czasie ostatnich 3-4 lat uległy poprawie czy pogorszeniu następujące elementy w zakresie warunków życia na P. osiedlu/ dzielnicy/ ulicy

Wykres 29. Skomunikowanie obszaru (dzielnica, osiedle, ulica) z centrum Krakowa

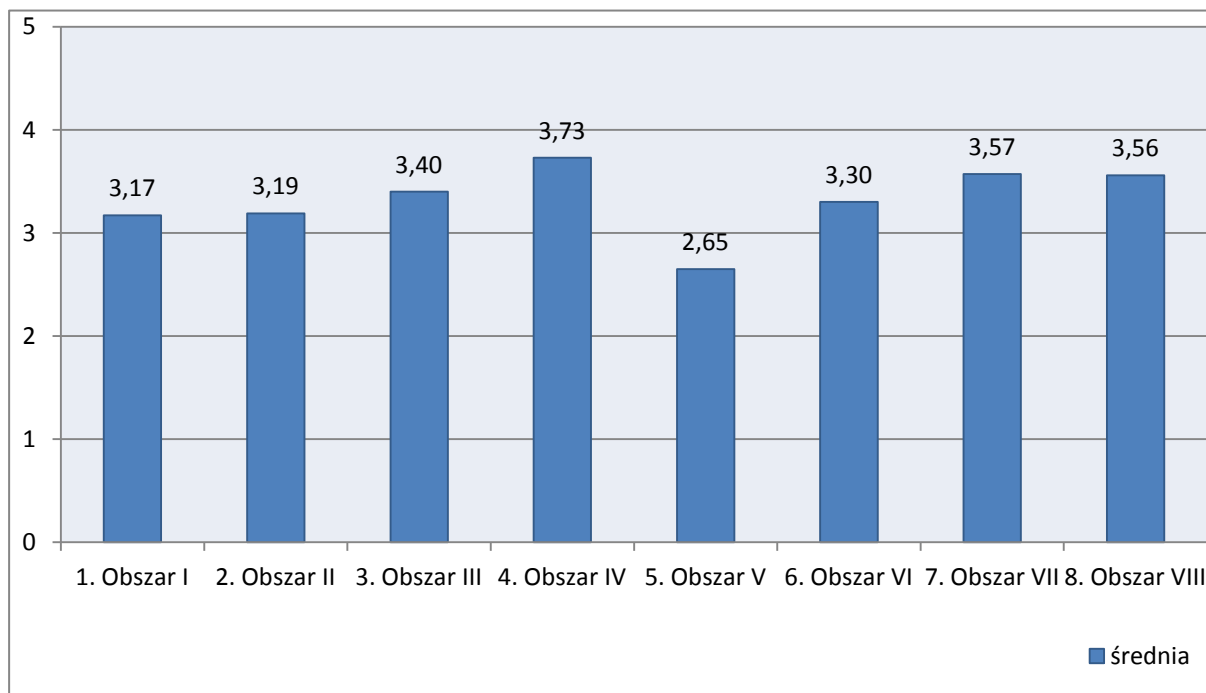
Pyt. A.5. Czy P. osiedle/ulica jest dobrze skomunikowane/a z centrum Krakowa?

Wykres 30. Ocena zaobserwowanych zmian, które zaszły w obszarze (ulica, dzielnica, osiedle) w ciągu ostatnich kilku lat

Pyt. A.7. Jak P. ocenia zmiany, które zaszły na ulicy/dzielnicy/osiedlu, na którym P. mieszka w ciągu ostatnich kilku lat?

Wykres 31. Ocena zaobserwowanych zmian, które zaszły w obszarze (ulica, dzielnica, osiedle) w ciągu ostatnich kilku lat – zestawienie średnich dla obszarów

Pyt. A.7. Jak P. ocenia zmiany, które zaszły na ulicy/dzielnicy/osiedlu, na którym P. mieszka w ciągu ostatnich kilku lat?

3.2.3. POŻĄDANE KIERUNKI ROZWOJU ZESPOŁÓW WSKAZANYCH DO REWITALIZACJI

Badani podczas określania kierunków rozwoju zespołów wśród pięciu najważniejszych wymieniali najczęściej: poprawę infrastruktury drogowej (146 wskazań łącznie), poprawę bezpieczeństwa (140 wskazań łącznie), rozwój i ochronę terenów zielonych (132 wskazania łącznie), a także dostosowanie ulic do potrzeb ludzi niepełnosprawnych (119 wskazań łącznie). Spośród pięciu najważniejszych, badani wskazywali jedno priorytetowe ich zdaniem działanie. Były to kolejno: obrona obywateli przed przestępczością (58 wskazań), dostosowanie ulic i budynków do potrzeb ludzi niepełnosprawnych (34 wskazania), rozwój i ochrona dostępnych terenów zielonych (26 wskazań) oraz zapobieganie wysiedleniom/eksmisjom (25 wskazań). Zdecydowanie najrzadziej badani określali działania wzmacniające instytucje administracyjne oraz wspieranie działań lokalnych stowarzyszeń, jako działania przyczyniające się do jak najlepszego rozwoju obszarów. Może z tego wynikać, że badani stawiają raczej na konkretne rozwiązania mające przełożenie na pomoc mieszkańcom, niż na wspieranie działań długotrwałych i celów statutowych, które nie wydają się być dla nich najważniejsze.

Sporą liczbę wskazań otrzymało działanie na rzecz organizowania zajęć dla dzieci i młodzieży (53 wskazania łącznie) oraz działania dążące do zachowania lokalnego klimatu dzielnicy (51 wskazań łącznie).

Tabela 1. Wybór działań przyczyniających się do najlepszego rozwoju obszaru w najbliższej przyszłości

	5 najważniejszych	1 najważniejsze	
	Liczebność/ suma wskazań z 5 wyborów	liczebność	%
1. Poprawić infrastrukturę drogową (wyremontować ulice, chodniki)	146	22	7,3
2. Poprawić estetykę dzielnicy (wyremontować/odnowić) budynki	67	8	2,7
3. Stworzyć warunki rozwoju dla istniejących i nowych firm	86	22	7,3
4. Rozwijać infrastrukturę sportową	60	10	3,3
5. Wzmacniać instytucje administracyjne	11	3	1,0
6. Rozwijać komunikację miejską (więcej pojazdów i częstsze kursy)	86	10	3,3
7. Promować zabytki i atrakcje historyczne dostępne w obszarze osiedla/dzielnicy	31	4	1,3
8. Rozwijać i chronić dostępne tereny zieleni	132	26	8,6
9. Rozwijać infrastrukturę przyjazną ekologicznie – szlaki rowerowe, szlaki wodne itp.	91	17	5,6
10. Bronić obywateli przed przestępczością, zwiększyć bezpieczeństwo	140	58	19,3
11. Dostosować ulice i budynki do potrzeb ludzi niepełnosprawnych	119	34	11,3
12. Wspierać osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem	68	9	3,0
13. Stworzyć nowe obiekty rekreacyjne	48	7	2,3
14. Stworzyć otwarte miejsce spotkań (dom kultury, klubokawiarnia, klub dyskusyjny itp.)	44	6	2,0
15a. Zapewnić dostęp do kultury na terenie dzielnicy (biblioteka, księgarnia, kino)	101	18	6,0
15. Zapewnić dostęp do służby zdrowia	26	5	1,7
16. Organizować zajęcia dla dzieci i młodzieży	53	7	2,3
17. Wspierać działania lokalnych stowarzyszeń	17	1	0,3
18. Zachować lokalny klimat osiedla/dzielnicy	51	5	1,7
19. Zapobiegać wysiedleniom/ eksmisjom mieszkańców	86	25	8,3

20. Zaangażować mieszkańców w działania Miasta (tworzenie społeczności obywatelskiej)	38	4	1,3
21. Inne	2	0	0,0

Pyt. B.1. Co przede wszystkim należy zrobić, aby P. osiedle/ dzielnica rozwijała się jak najlepiej? Proszę wybrać 5 wg P. najważniejszych, a następnie z tych pięciu 1 najważniejsze.

3.2.4. UTRUDNIENIA WYSTĘPUJĄCE W OBSZARZE

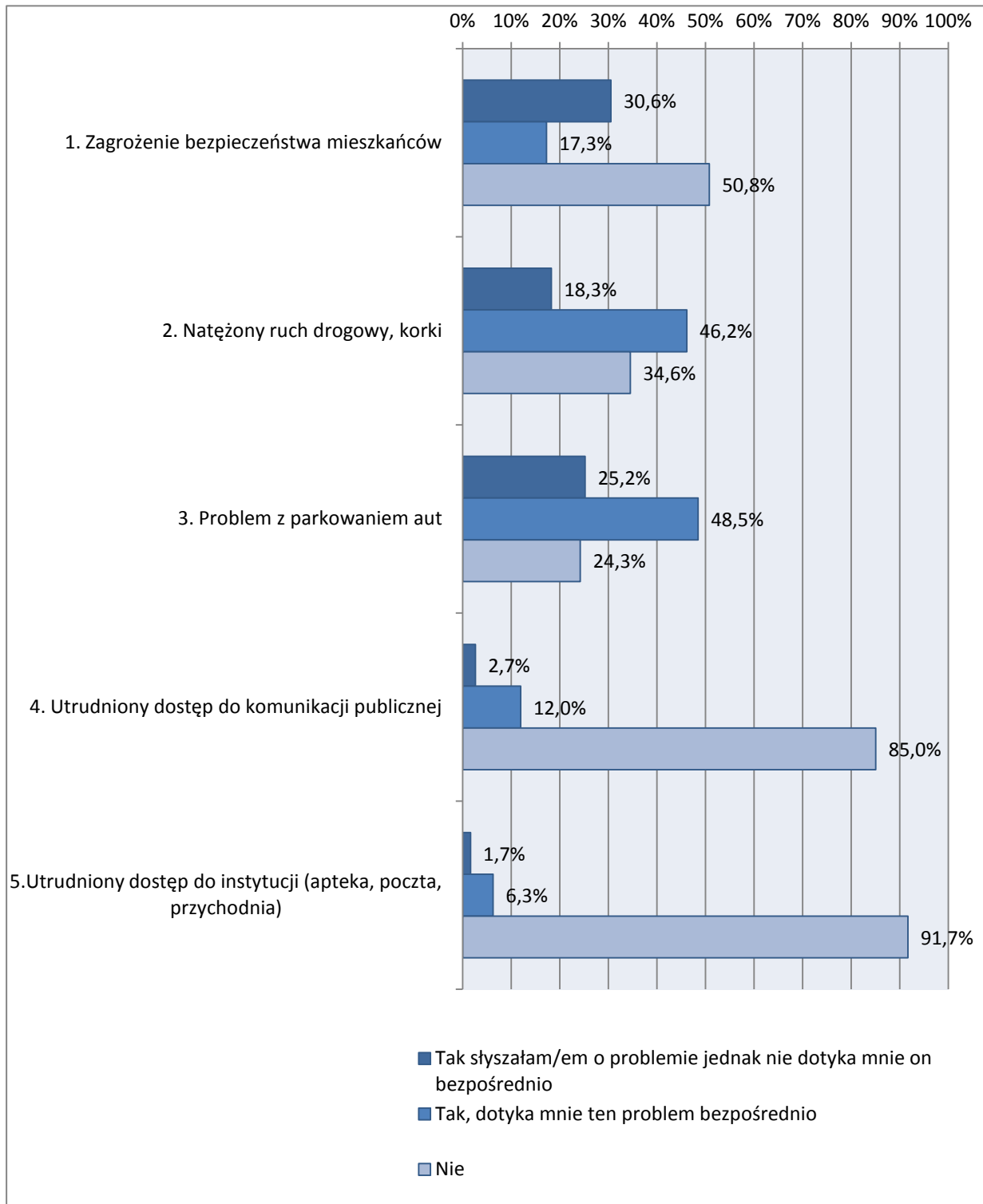
Wśród największych utrudnień, które bezpośrednio dotyczą wszystkich badanych mieszkańców wymienić należy natężony ruch drogowy, korki oraz problem z parkowaniem aut. Problemy te dotyczą prawie połowy badanych. Najbardziej spotykanymi utrudnieniami jest dostęp do komunikacji publicznej oraz dostęp do instytucji, takich jak apteka, poczta, przychodnia (Wykres 32.).

Badani z Zespołu I borykają się z tymi samymi problemami, jednak w większym wymiarze. Zagrożenie bezpieczeństwa jest problemem znanym mieszkańcom tego obszaru, jednak uważają, że nie dotyczy ich on bezpośrednio. Podobnie wygląda sytuacja z problemami mieszkańców w Zespole II, V i VIII. Mieszkańcy z Zespołów III, IV i VI odczuwają mniejsze zagrożenie bezpieczeństwa, jak również mniejsza jest ich zdaniem skala problemu z parkowaniem aut. W Zespole VII odczuwalny jest natężony ruch drogowy – każdy z badanych uważał, że problem ten dotyczy go w sposób bezpośredni. Co ciekawe, nikt z respondentów nie słyszał o utrudnionym dostępie do instytucji oraz do komunikacji publicznej (Wykres 39.).

Dla ponad połowy mieszkańców Zespołu I zagrożenie bezpieczeństwa nie stanowi dla nich utrudnienia, dla większości natomiast problem stanowi natężony ruch drogowy. Problem z parkowaniem aut dotyczy niemal wszystkich badanych (Wykres 33.).

W Zespole II utrudnienia pokrywają się z trudnościami obserwowalnymi w Zespole I. Sytuacja wygląda podobnie dla wszystkich Zespołów, poza III i VI. Założyć można, że problem z parkowaniem i natężonym ruchem drogowym dotyka całe miasto, jednak zjawisko to jest mniejsze w okolicach, gdzie znajduje się sporo zieleni, tj. zalew Bagry oraz Zakrzówek (Wykres 38).

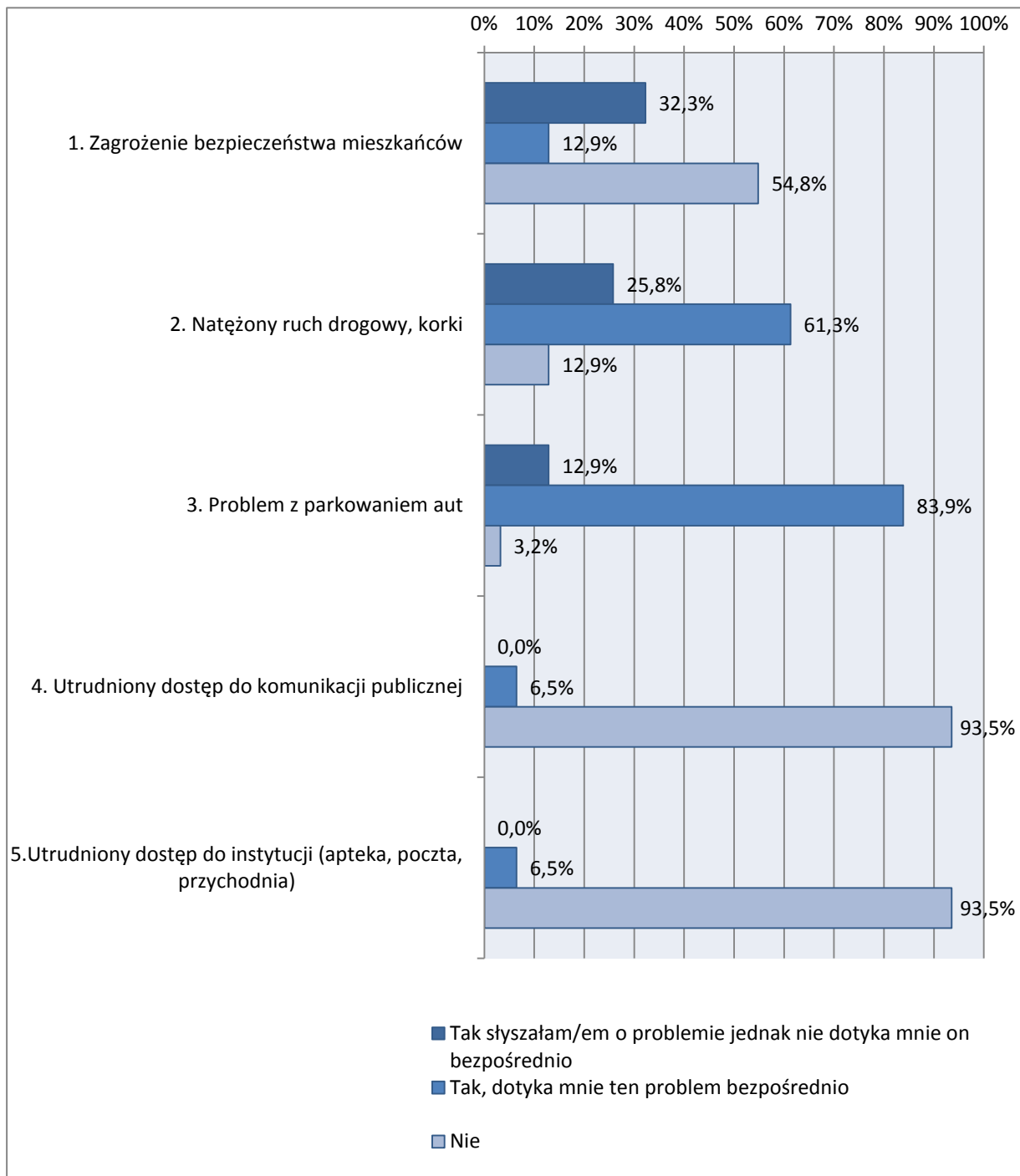
Wykres 32. Utrudnienia występujące na obszarze miasta

Pyt. B.3. Czy na P. osiedlu/dzielnicy/ulicy występują następujące utrudnienia

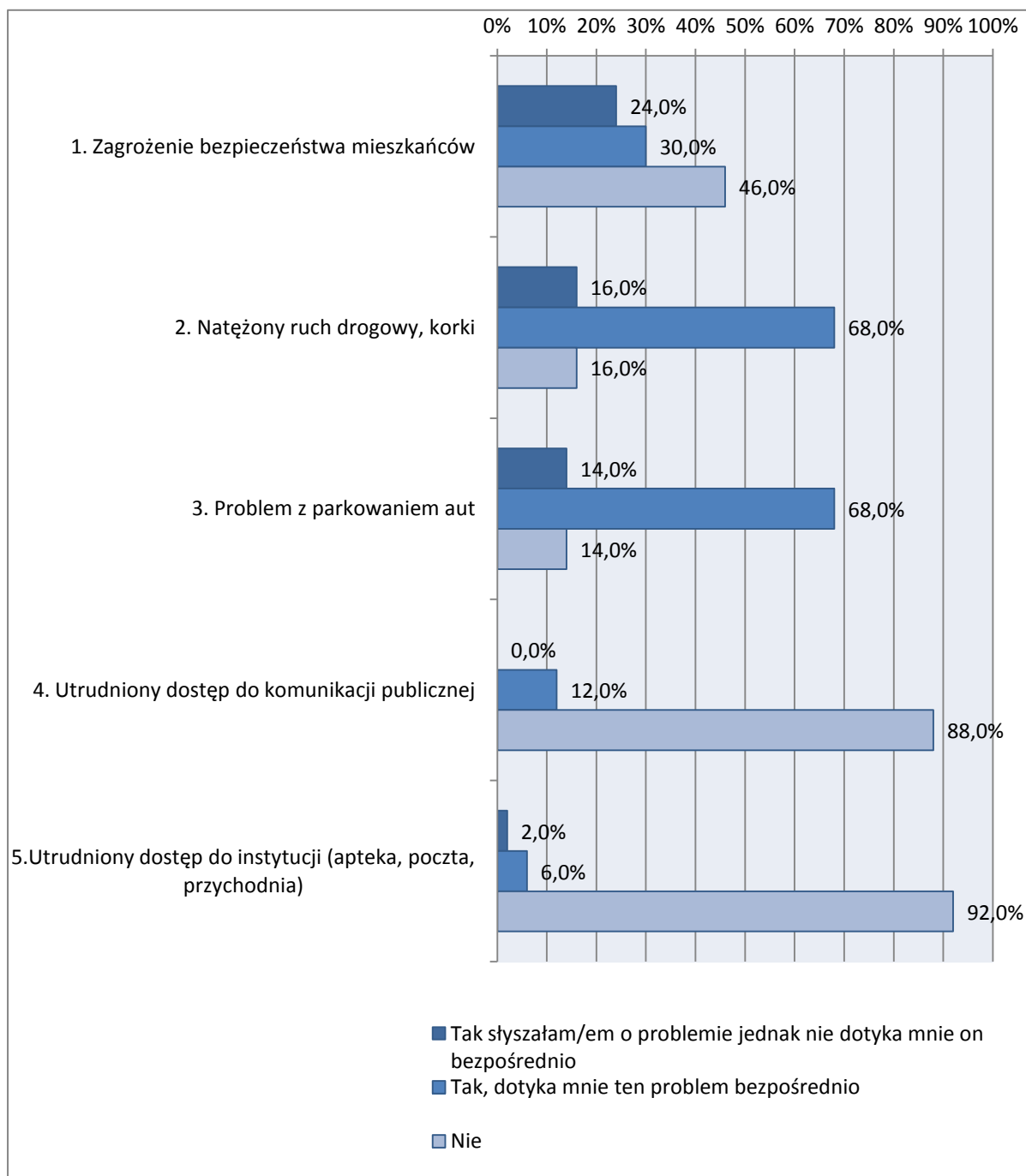

Wykres 33. Utrudnienia występujące w obszarze – wyniki dla obszaru I

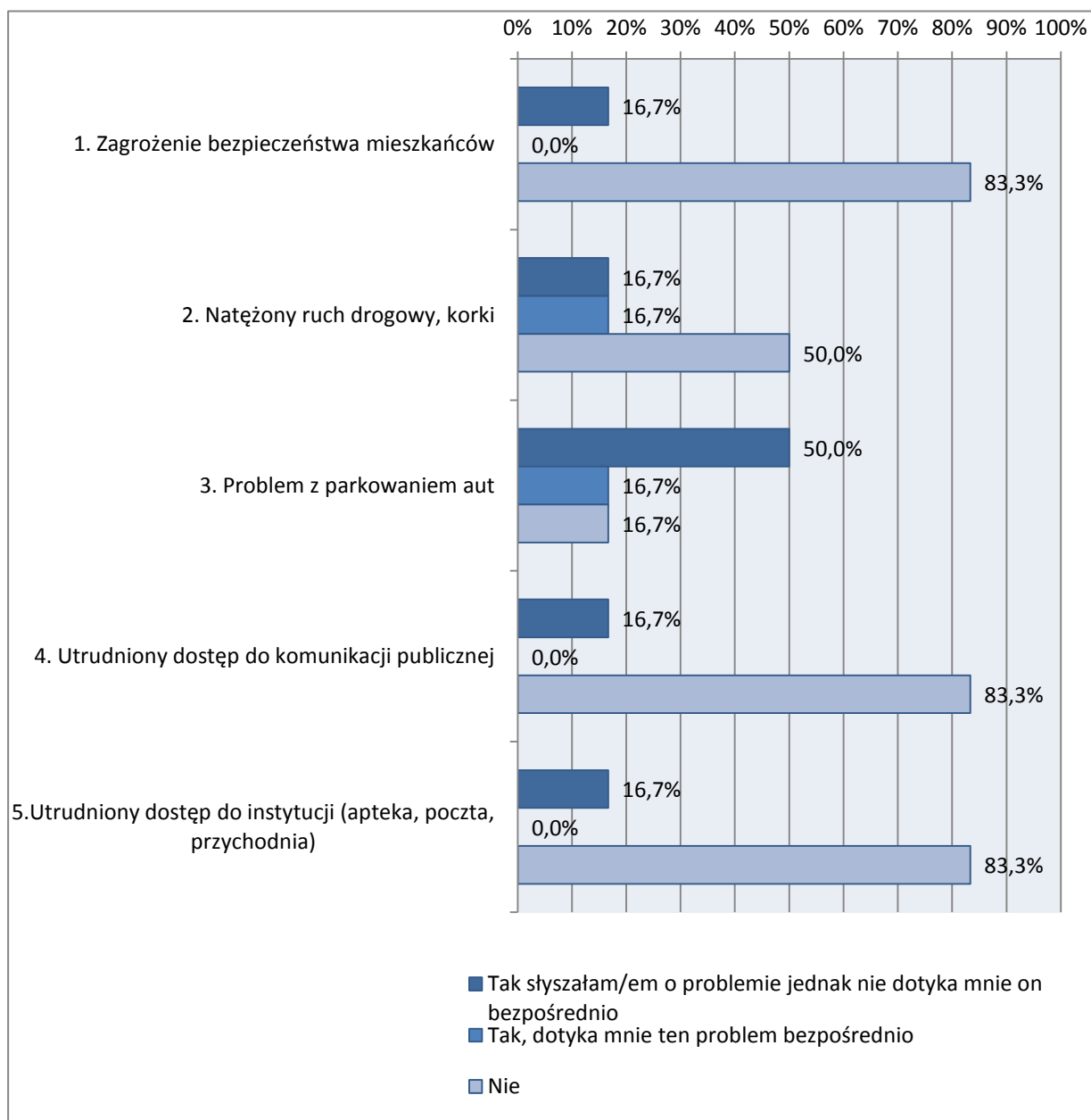
Pyt. B.3. Czy na P. osiedlu/dzielnicy/ulicy występują następujące utrudnienia

Wykres 34. Utrudnienia występujące w obszarze – wyniki dla obszaru II

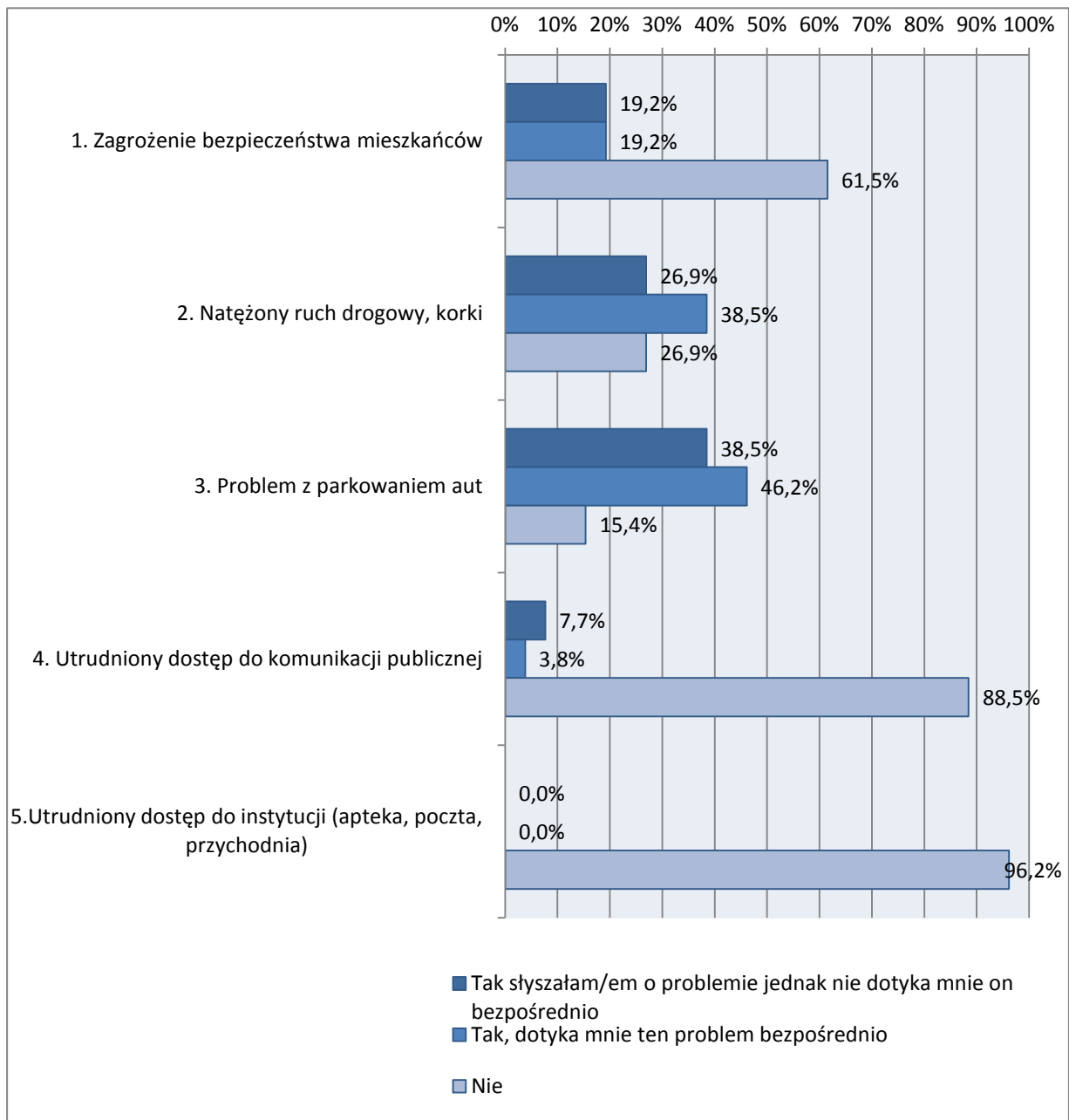
Pyt. B.3. Czy na P. osiedlu/dzielnicy/ulicy występują następujące utrudnienia

Wykres 35. Utrudnienia występujące w obszarze – wyniki dla obszaru III

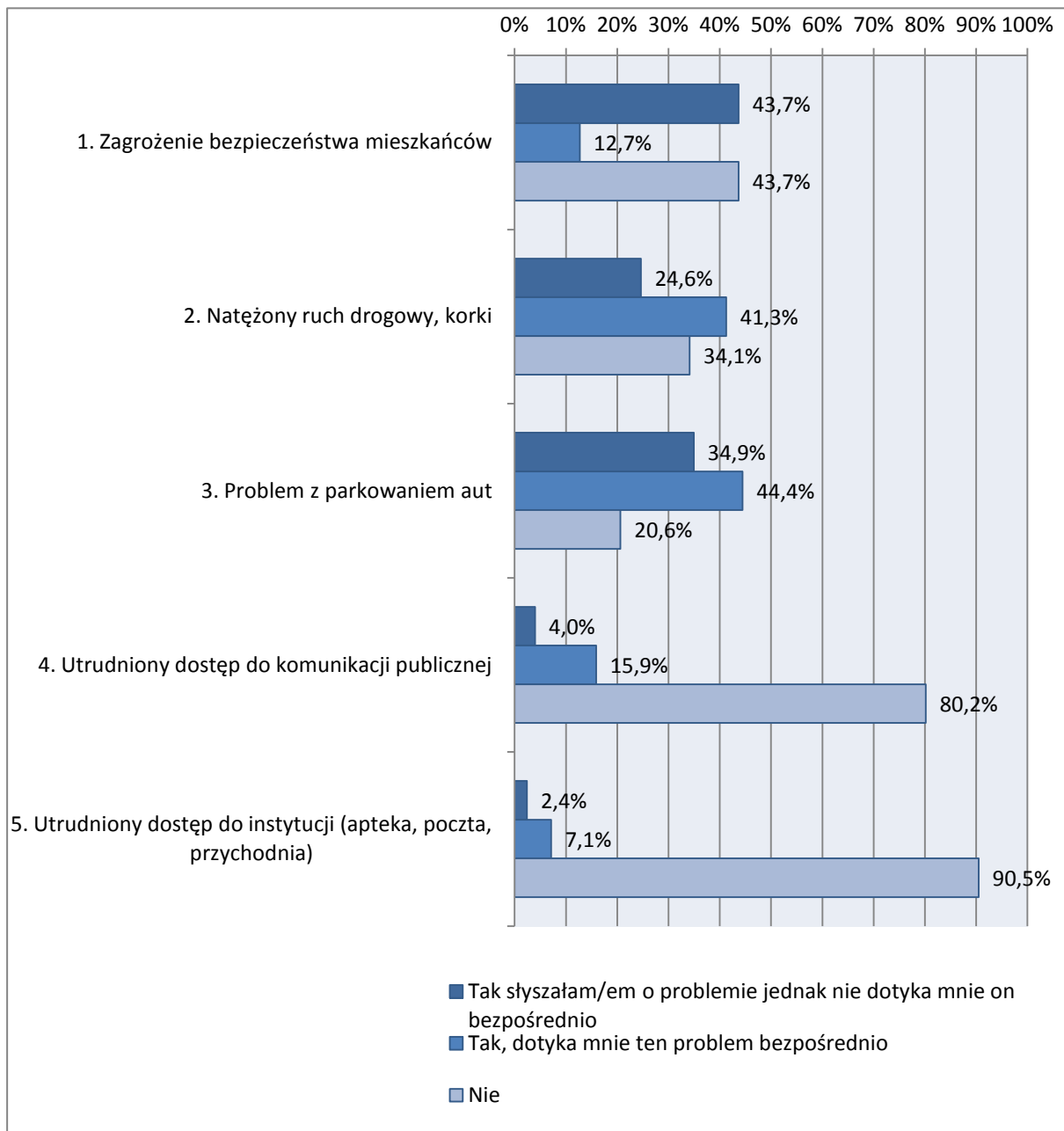
Pyt. B.3. Czy na P. osiedlu/dzielnicy/ulicy występują następujące utrudnienia

Wykres 36. Utrudnienia występujące w obszarze – wyniki dla obszaru IV

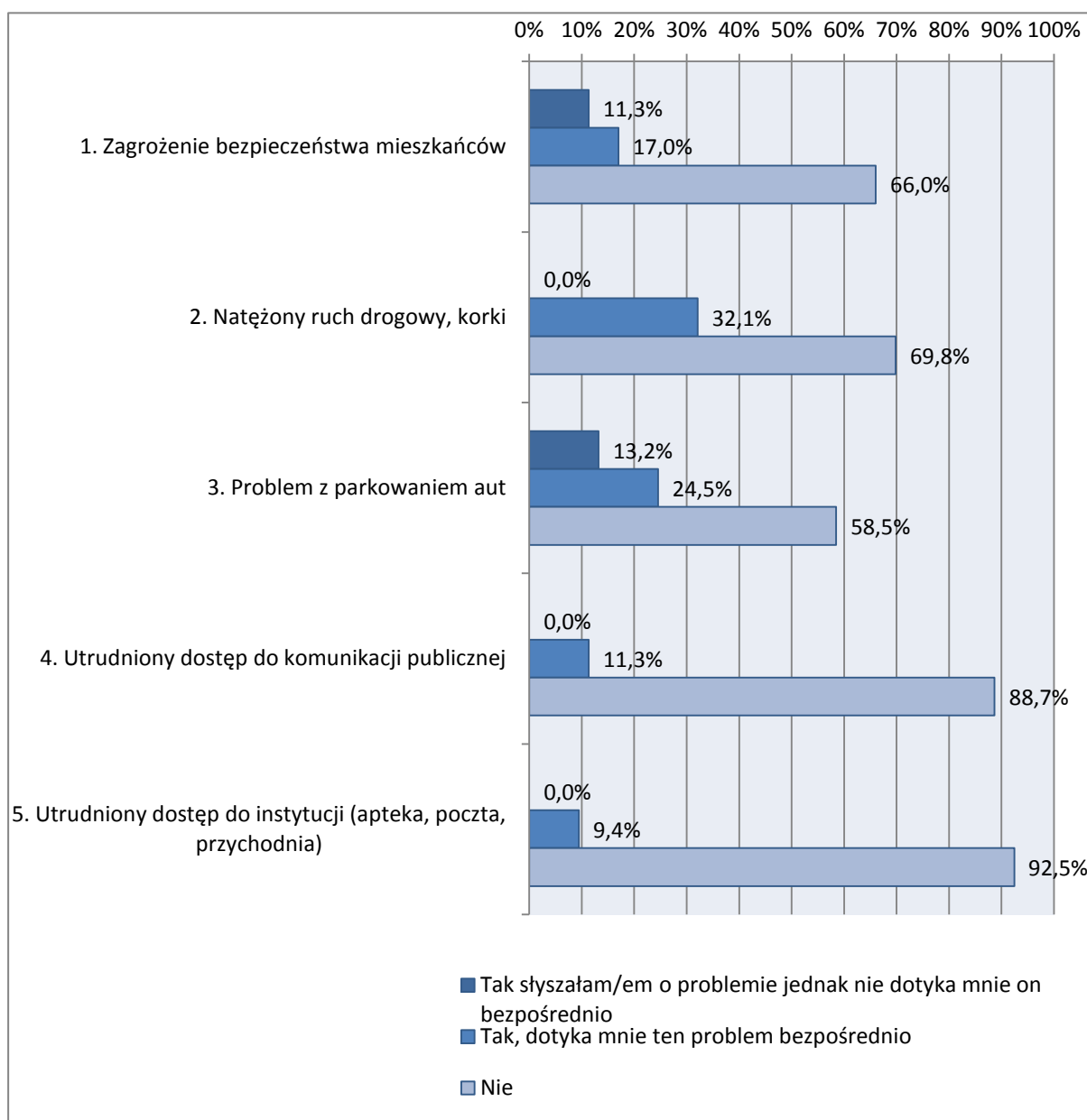
Pyt. B.3. Czy na P. osiedlu/dzielnicy/ulicy występują następujące utrudnienia

Wykres 37. Utrudnienia występujące w obszarze – wyniki dla obszaru V i VIII

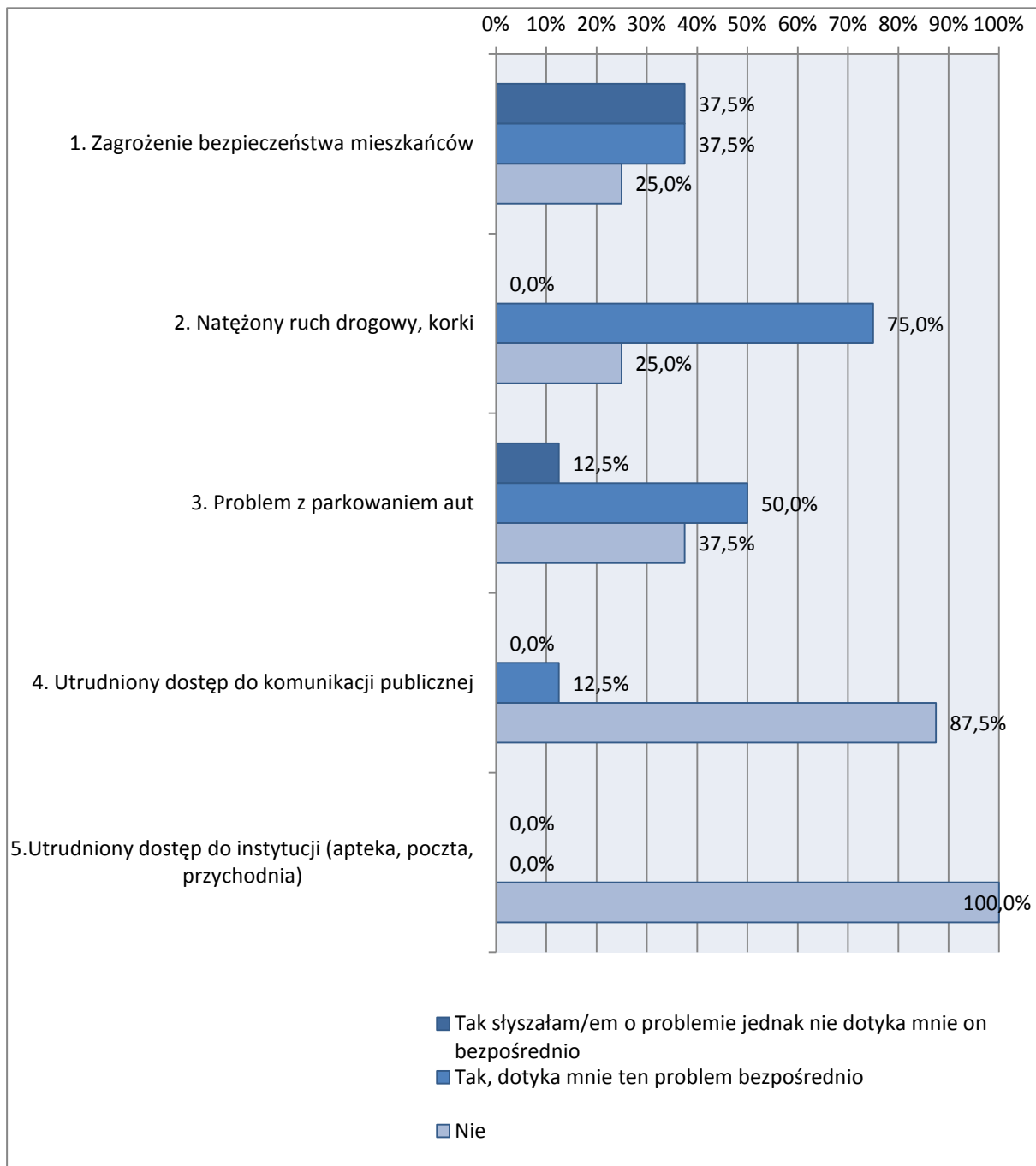
Pyt. B.3. Czy na P. osiedlu/dzielnicy/ulicy występują następujące utrudnienia

Wykres 38. Utrudnienia występujące w obszarze – wyniki dla obszaru VI

Pyt. B.3. Czy na P. osiedlu/dzielnicy/ulicy występują następujące utrudnienia

Wykres 39. Utrudnienia występujące w obszarze – wyniki dla obszaru VII

Pyt. B.3. Czy na P. osiedlu/dzielnicy/ulicy występują następujące utrudnienia

3.2.5. POZIOM ZADOWOLENIA Z WYBRANYCH ASPEKTÓW ŻYCIA

Poczucie przywiązania do miasta i jego obszarów przebiega na zasadzie odwróconej zależności mówiącej o tym, że im bliższa odległość od miejsca zamieszkania tym bardziej badani będą z nim związani. Okazuje się, że respondenci są przeważnie związani ze swoim osiedlem/ulicą oraz częścią miasta, a także zdecydowanie związani z Krakowem. Wyniki te mogą świadczyć o tym, że znaczna część mieszkańców pracuje w innych częściach miasta niż mieszka, w związku z powyższym nabywa

szerszą perspektywę oraz dużo czasu spędza poza domem. Dodatkowo z uwagi na zmiany właścicieli nieruchomości, intensywne działania deweloperskie, rozwijanie się suburbiów, mieszkańcy częściej zmieniają swoje miejsce zamieszkania i nie są już tak silnie powiązani ze swoim osiedlem, czy też ulicą. Mieszkańcy Krakowa są mocno związani z jego historią i tradycją, zatem tym można między innymi tłumaczyć silne przywiązania do Krakowa.

Badani są najbardziej zadowoleni ze swoich relacji z kolegami i przyjaciółmi oraz z sytuacji rodzinnej. Wyniki te dotyczą zestawienia wszystkich średnich, ale także dotyczą rezultatów w różnych obszarach osobno. Respondenci najmniej są zadowoleni z sytuacji materialnej, jednak mimo wszystko średnia powyżej 3,0 świadczy o pozytywnej ocenie i opinii pomiędzy „ani zadowolony ani niezadowolony”, a „raczej zadowolony”.

W zestawieniu średnich dla wszystkich obszarów łącznie, badani byli zadowoleni z miasta, w którym mieszkają. Był to trzeci w kolejności aspekt, który otrzymał najwyższą średnią świadczącą o wysokim poziomie zadowolenia (Wykres 41.).

Wyniki dla Zespołu I prezentują się bardzo podobnie do ogólnego zestawienia średnich wyników, jednocześnie badani są bardziej zadowoleni z własnej sytuacji materialnej i nieco bardziej z miasta, w którym mieszkają. Warto nadmienić, że w Zespole I jest coraz mniej mieszkańców, którzy żyją tam od pokoleń.

Mieszkańcy Zespołu II są najbardziej zadowoleni z relacji z kolegami i przyjaciółmi, z możliwości spędzania czasu wolnego, miasta w którym mieszkają oraz z sytuacji rodzinnej. Wciąż najmniejsze zadowolenie dotyczy sytuacji materialnej.

Ocena mieszkańców z Zespołu III rozkłada się podobnie jak w zestawieniu łącznym średnich, jednak oceny są wyższe, co może wynikać także z małej grupy badanych.

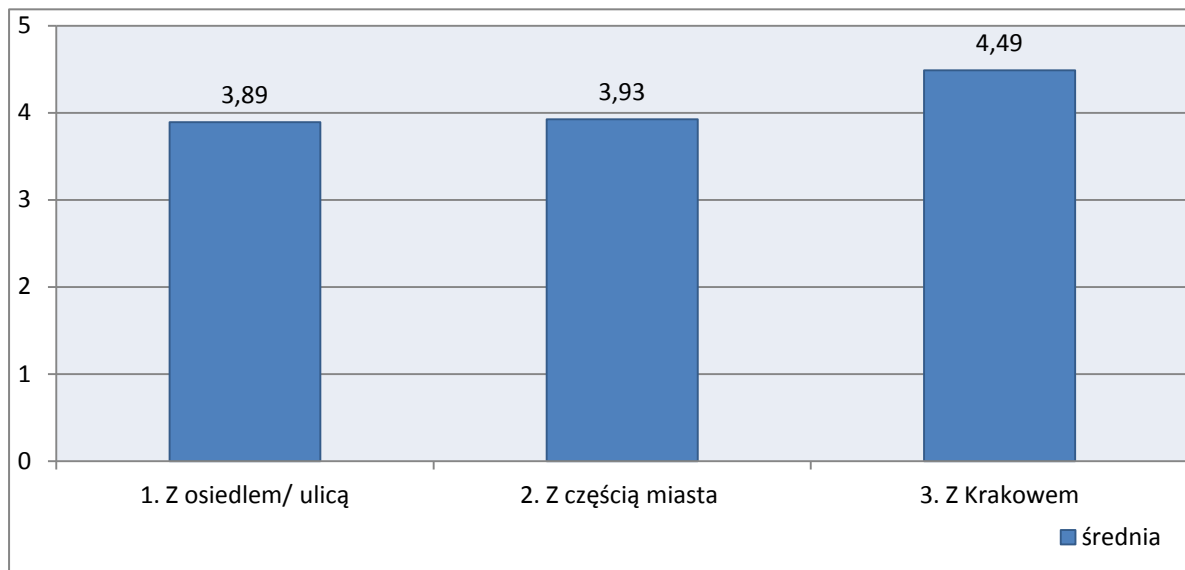
Poziom zadowolenia z sytuacji materialnej jest najniższy dla Zespołów V i VIII i oscyluje najbliżej średniej 3,0, co oznacza, iż mieszkańcy z tych obszarów ani nie są zadowoleni ani nie są niezadowolony z tego aspektu życia. Pozycja społeczna także została nieco niżej oceniona w tych obszarach niż w pozostałych.

Warunki mieszkaniowe lepiej oceniają mieszkańcy Zespołu IV niż mieszkańcy Zespołu VI, którzy z kolei lepiej oceniają miasto, w którym mieszkają. Także sytuację materialną, choć najniżej ocenianą w zestawieniu średnich, lepiej oceniają mieszkańcy Zespołu VI niż IV, III i II.

Mieszkańcy Zespołu VII wyżej od mieszkańców innych obszarów oceniają swoje relacje z kolegami i przyjaciółmi, jednak znacznie niżej oceniają swoją sytuację rodzinną, a także stan zdrowia. Stan zdrowia oceniony został poniżej średniej 3,0, co oznacza, że mieszkańcy nie są z niego zadowoleni. Bezpieczeństwo osobiste i sytuacja materialna również wskazują na przeciętny stopień zadowolenia mieszkańców z tych aspektów. Niższe w porównaniu z innymi obszarami jest zadowolenie badanych ze sposobów spędzania wolnego czasu i z miasta, w którym mieszkają.

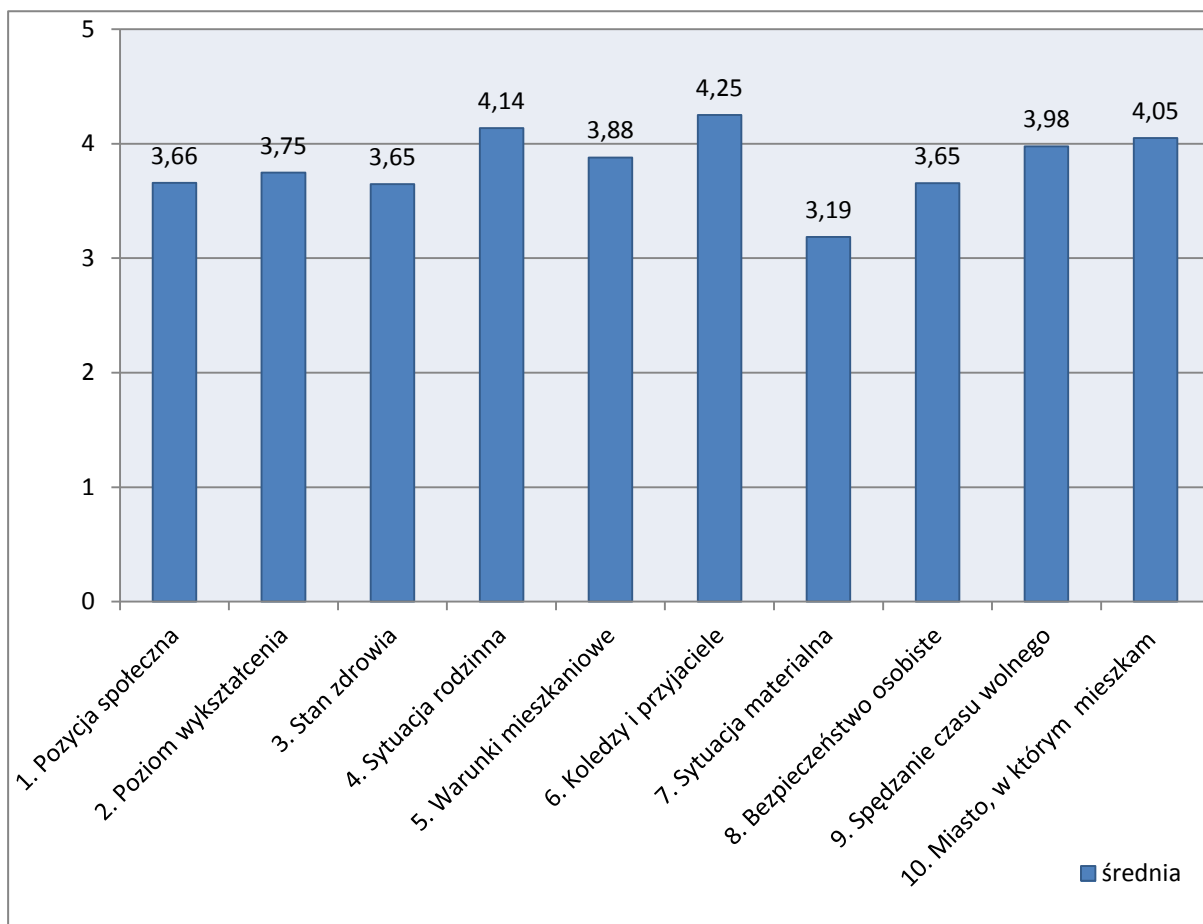

Wykres 40. Poczucie przywiązania do miasta i jego obszarów

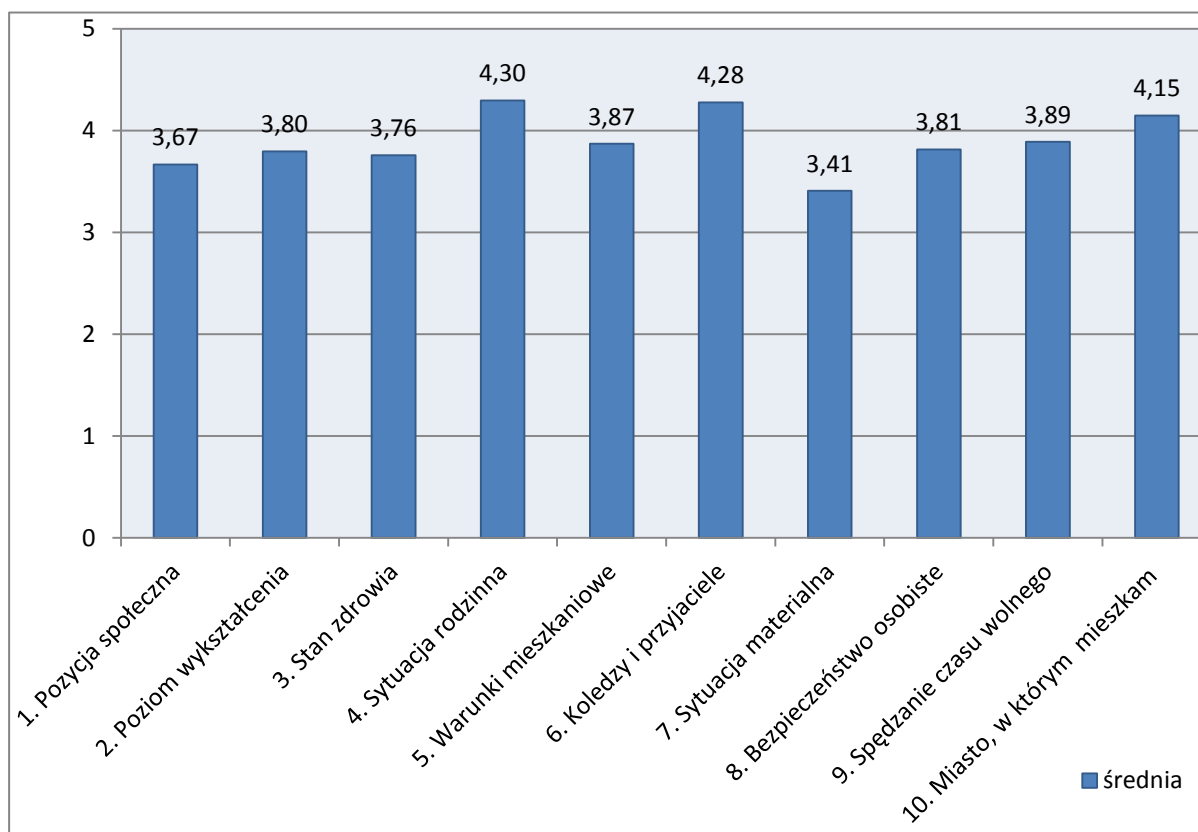
Pyt. C.1. Czy czuje się P. związany z następującymi miejscami

Wykres 41. Poziom zadowolenia z wybranych aspektów życia – zestawienie średnich dla obszarów

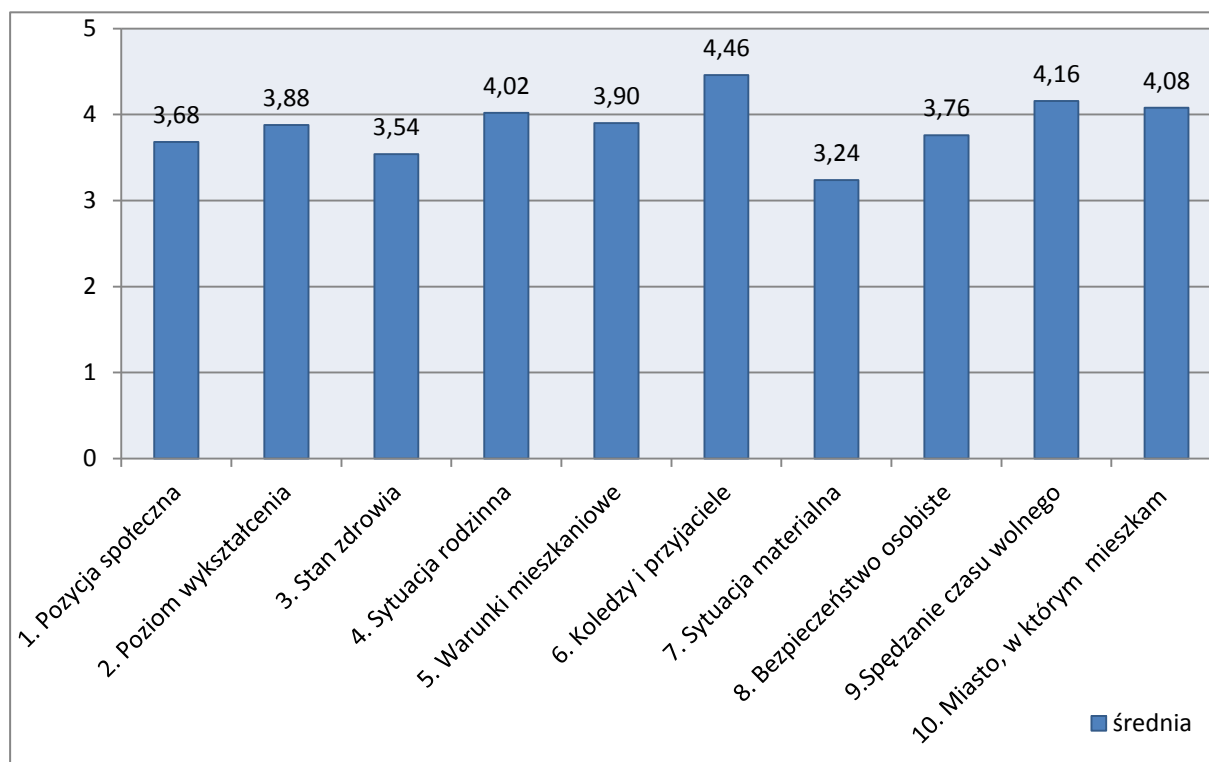
Pyt. C.2. W jakim stopniu jest P. zadowolony z następujących spraw

Wykres 42. Poziom zadowolenia z wybranych aspektów życia – średnie dla obszaru I

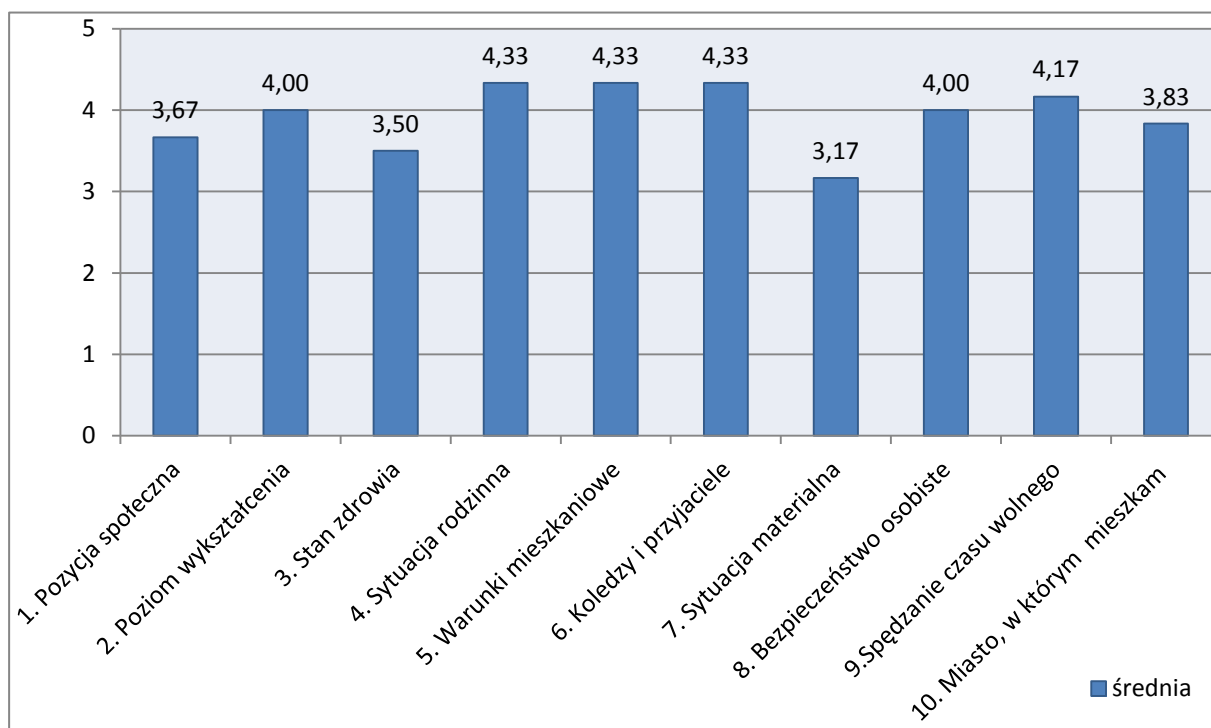
Pyt. C.2. W jakim stopniu jest P. zadowolony z następujących spraw

Wykres 43. Poziom zadowolenia z wybranych aspektów życia – średnie dla obszaru II

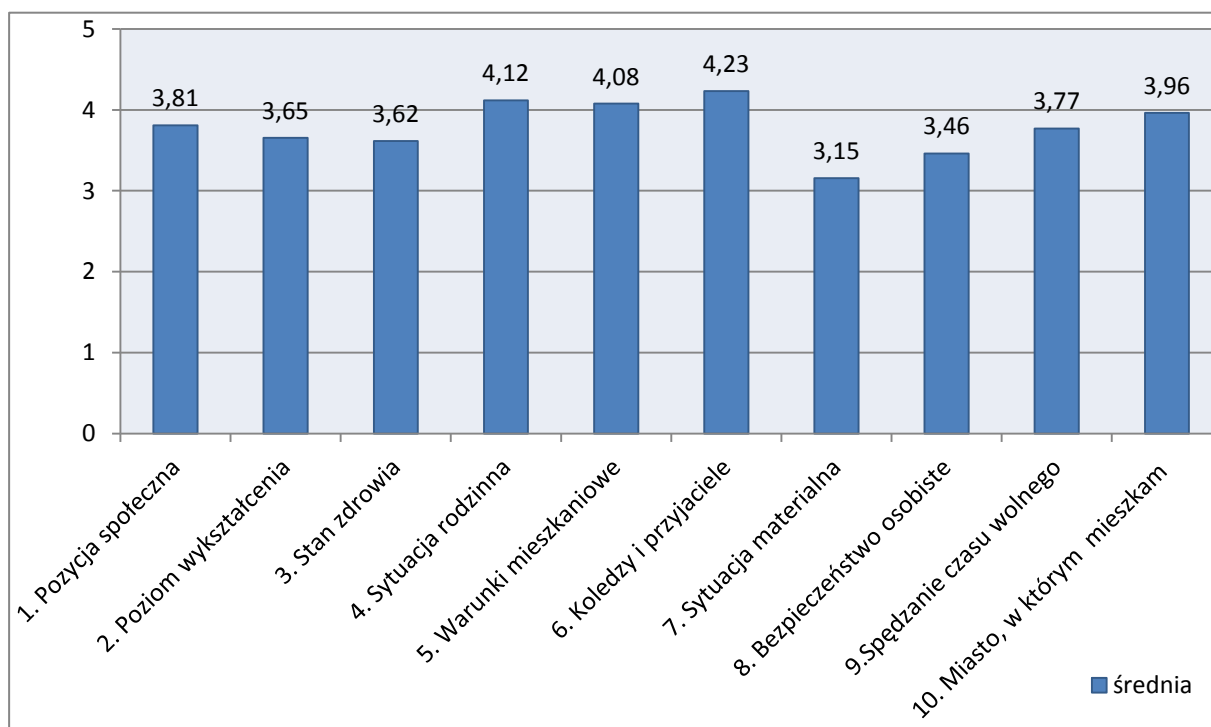
Pyt. C.2. W jakim stopniu jest P. zadowolony z następujących spraw

Wykres 44. Poziom zadowolenia z wybranych aspektów życia – średnie dla obszaru III

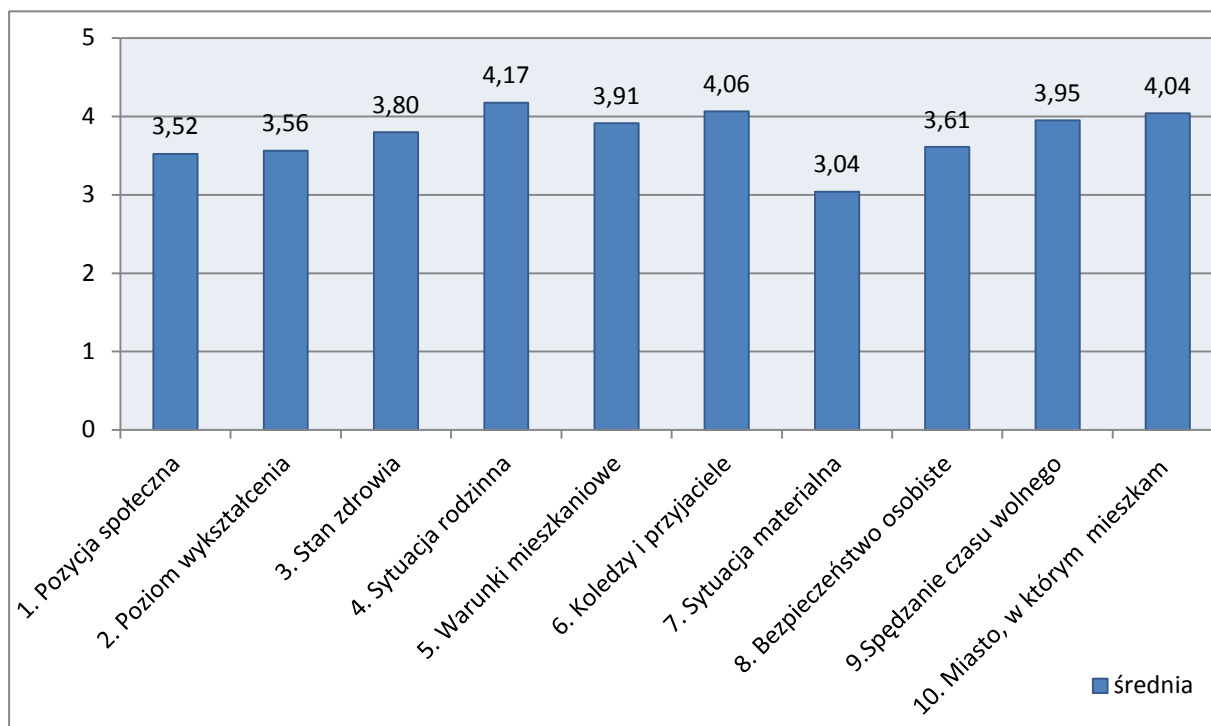
Pyt. C.2. W jakim stopniu jest P. zadowolony z następujących spraw

Wykres 45. Poziom zadowolenia z wybranych aspektów życia – średnie dla obszaru IV

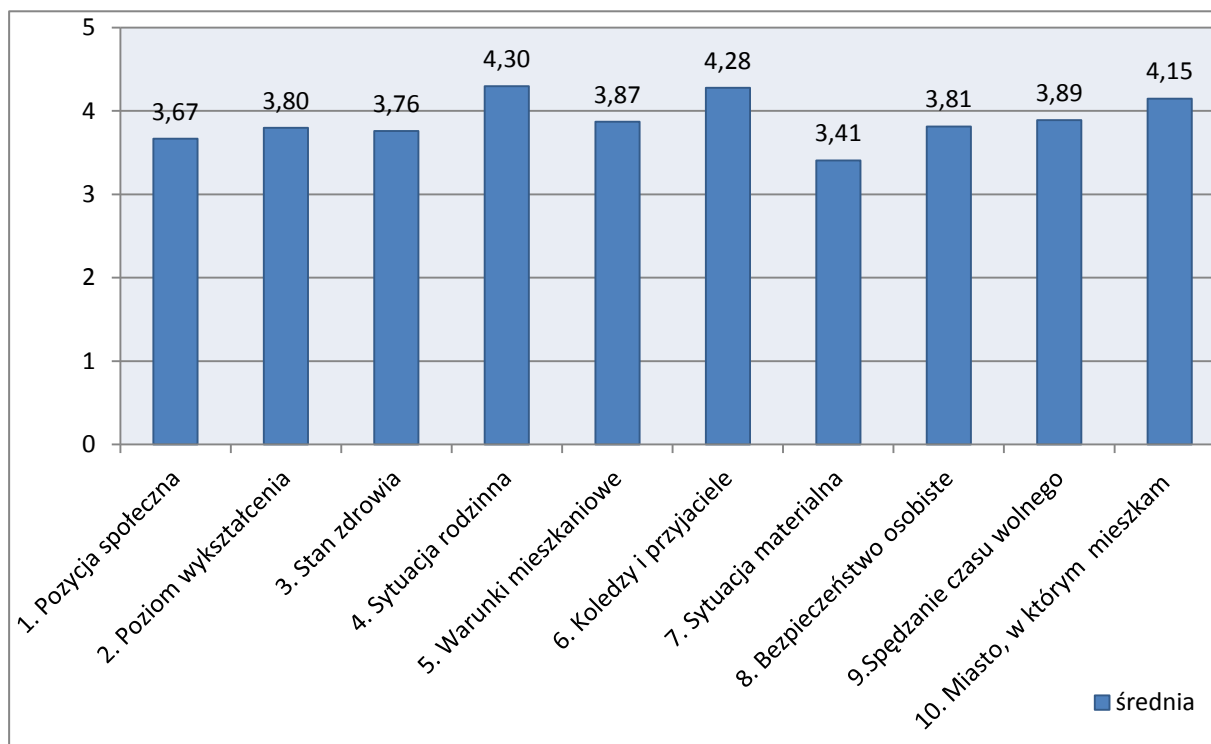
Pyt. C.2. W jakim stopniu jest P. zadowolony z następujących spraw

Wykres 46. Poziom zadowolenia z wybranych aspektów życia – średnie dla obszaru V i VIII

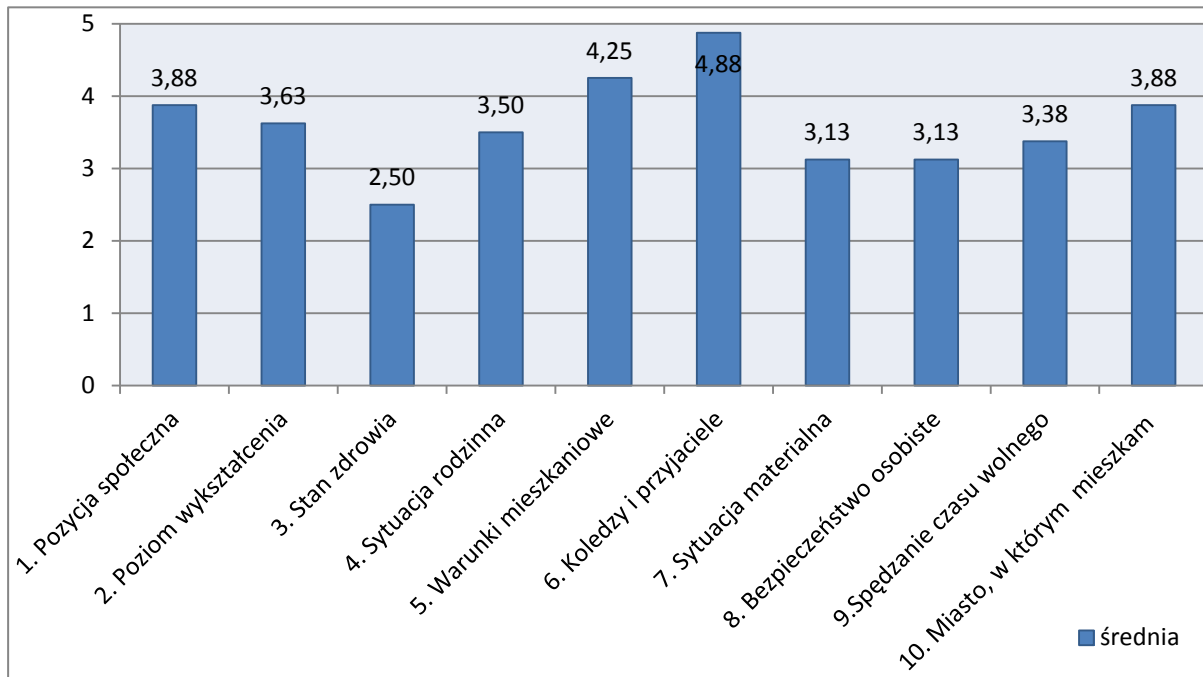
Pyt. C.2. W jakim stopniu jest P. zadowolony z następujących spraw

Wykres 47. Poziom zadowolenia z wybranych aspektów życia – średnie dla obszaru VI

Pyt. C.2. W jakim stopniu jest P. zadowolony z następujących spraw

Wykres 48. Poziom zadowolenia z wybranych aspektów życia – średnie dla obszaru VII

Pyt. C.2. W jakim stopniu jest P. zadowolony z następujących spraw

3.2.6. OBSERWACJA ZMIAN SPOŁECZNYCH W OBSZARZE W PRZECIĄGU OSTATNICH KILKU MIESIĘCY

Zmiany, jakie zaobserwowano to przede wszystkim obawa przed przestępczością i narkomanią oraz chuligaństwem, a także zmiany architektoniczne (Wykres 49.). Co ciekawe mieszkańcy Zespołu I raczej nie zaobserwowali zmian architektonicznych w ostatnim czasie. Ponieważ jest to mało prawdopodobne warto przyjąć jako odniesienie do analizy, iż deklaracja ta może wynikać z faktu, iż na terenie Zespołu I dochodzi do sukcesywnych i drobnych, a zatem mało zauważalnych renowacji i remontów. Badani z Zespołu I najniżej ocenili aktywność społeczności lokalnej/liderów opinii oraz stowarzyszeń. Mają też nieco wyższe poczucie nadmiernego zatłoczenia w ich najbliższej okolicy (Wykres 49.).

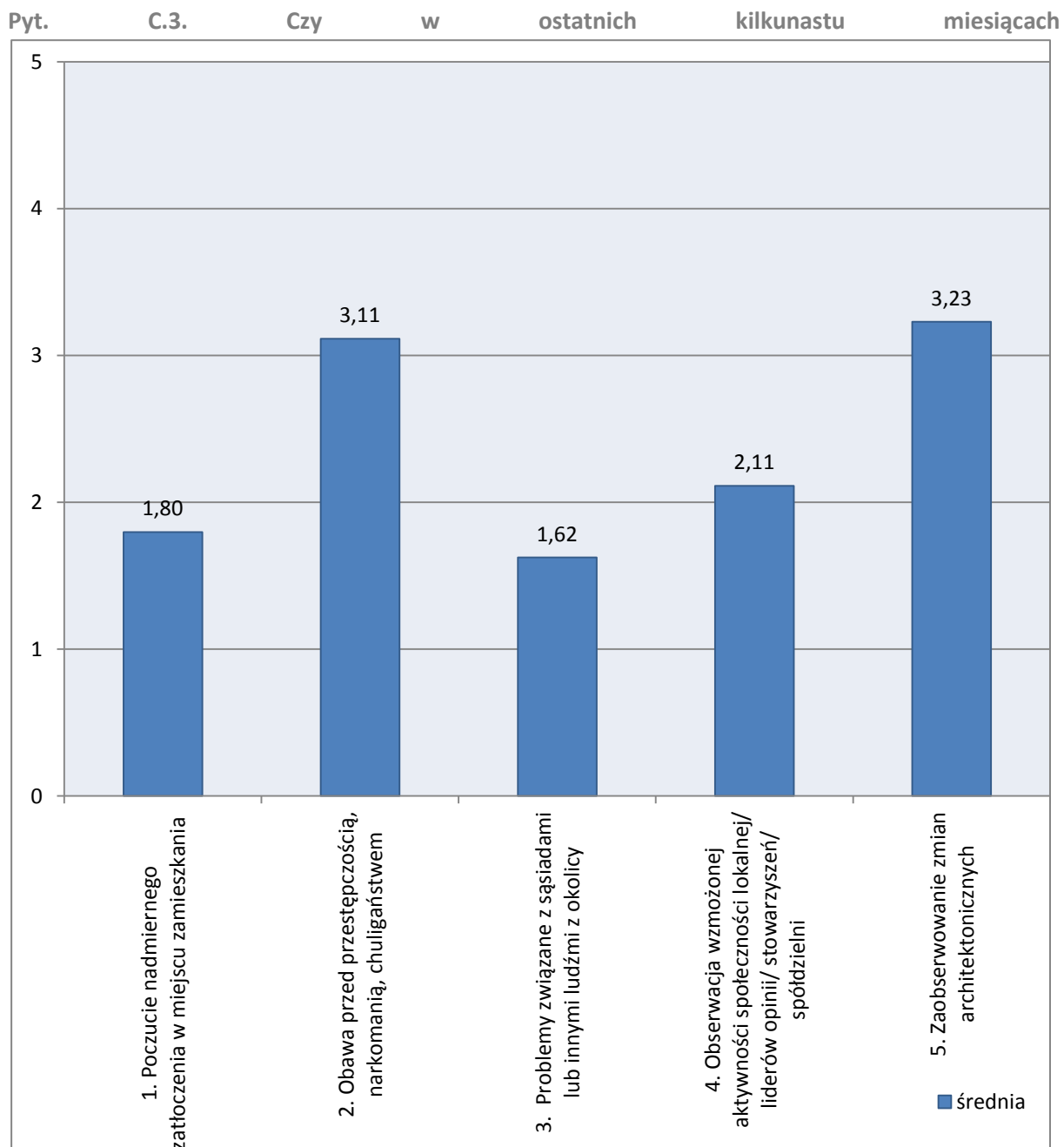
Mieszkańcy Zespołu III nie odczuwają nadmiernego zatłoczenia, nie obawiają się przestępczości oraz nie miewają problemów z sąsiadami. Podobnie jak badani z pozostałych Zespołów zaobserwowali zmiany architektoniczne (Wykres 52.).

Mieszkańcy Zespołu II bardziej obawiają się przestępczości i narkomanii niż mieszkańcy Zespołu IV, w którym z kolei najsilniej obserwowalna jest wzmożona aktywność społeczności lokalnej. Może mieć to związek z dosyć wyraźnie zaznaczoną rolą Rady Dzielnicy V oraz spółdzielni mieszkaniowych z tego obszaru (Wykres 51./ Wykres 53.).

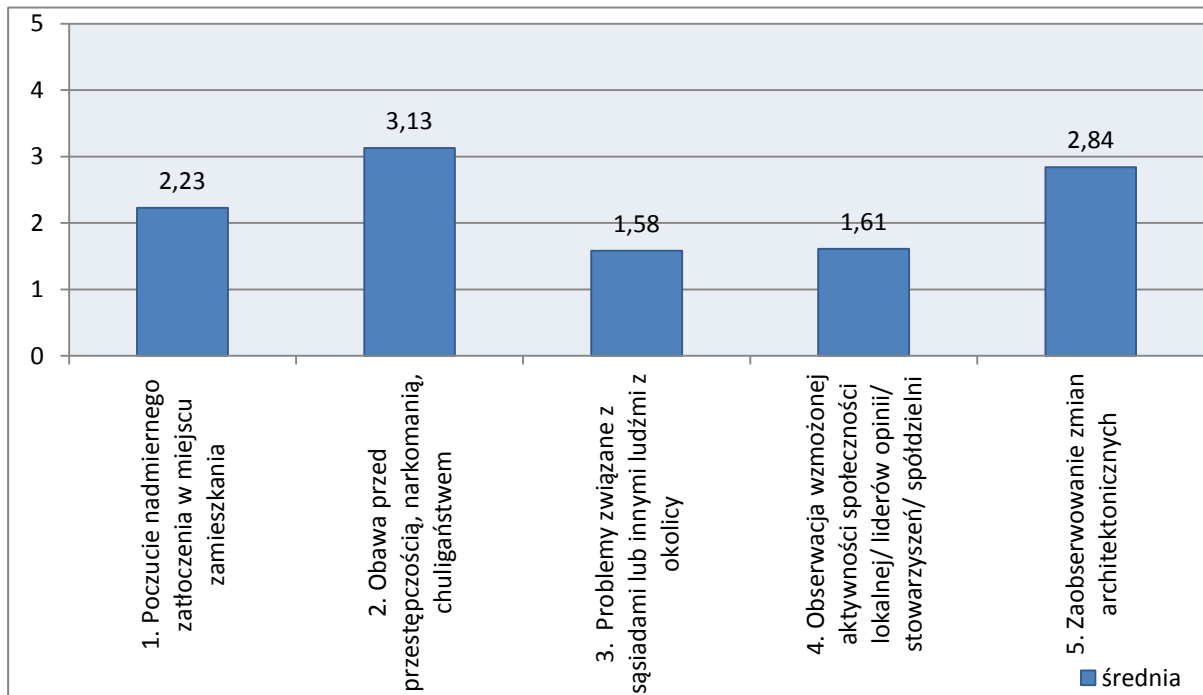
Mieszkańcy Zespołu V i VIII częściej od innych obawiają się przestępczości, narkomanii i chuligaństwa, rzadziej natomiast dostrzegają zmiany architektoniczne. Nieco częściej także odnotowują problemy z sąsiadami, choć średnia 1,74 świadczy o wzmożonym przekonaniu, że problemy takie raczej nie mają miejsca.

Respondenci z Zespołu VII bardziej od innych obawiają się zagrożenia przestępczością oraz częściej obserwują zmiany architektoniczne. Nie doświadczają także problemów związanych z sąsiadami lub innymi osobami z okolicy, a ponad to nie dostrzegają wzmożonej aktywności społeczności lokalnej/liderów opinii.

Wykres 49. Obserwacja zmian społecznych w obszarze w przeciągu ostatnich kilku miesięcy – zestawienie średnich dla wszystkich obszarów

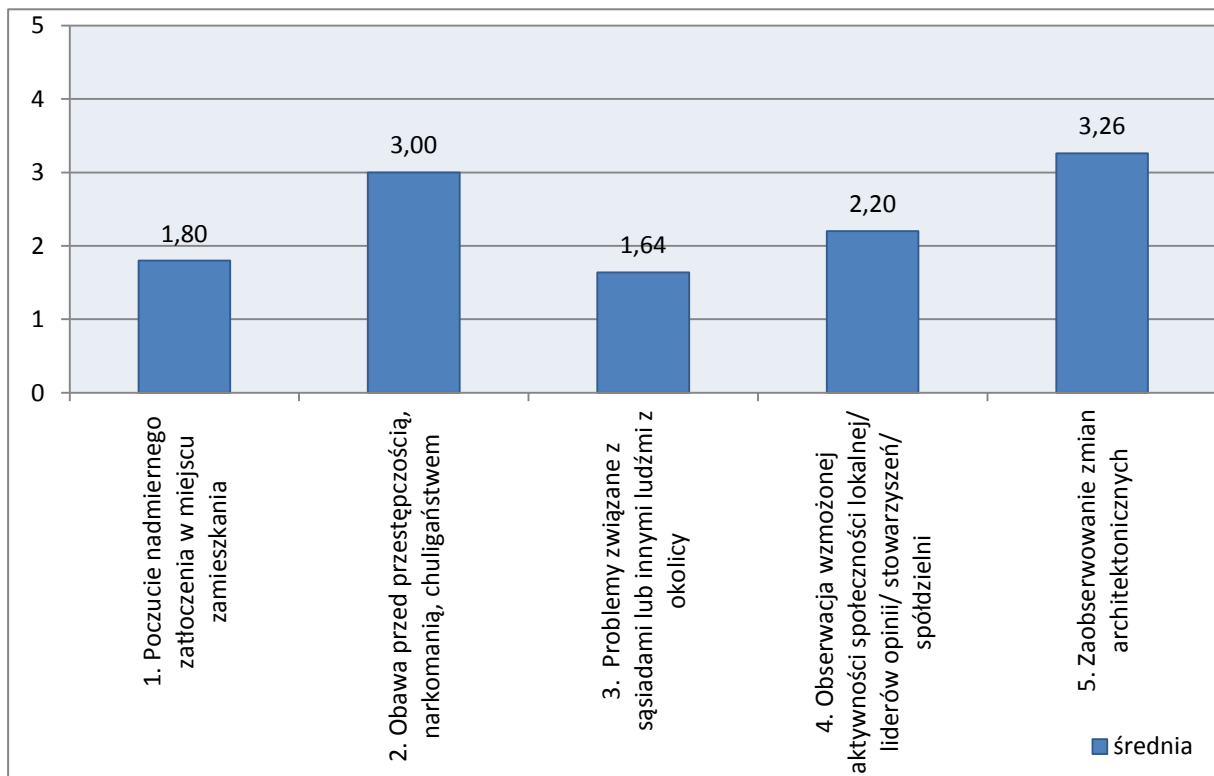

Wykres 50. Obserwacja zmian społecznych w obszarze w przeciągu ostatnich kilku miesięcy – zestawienie średnich dla obszaru I

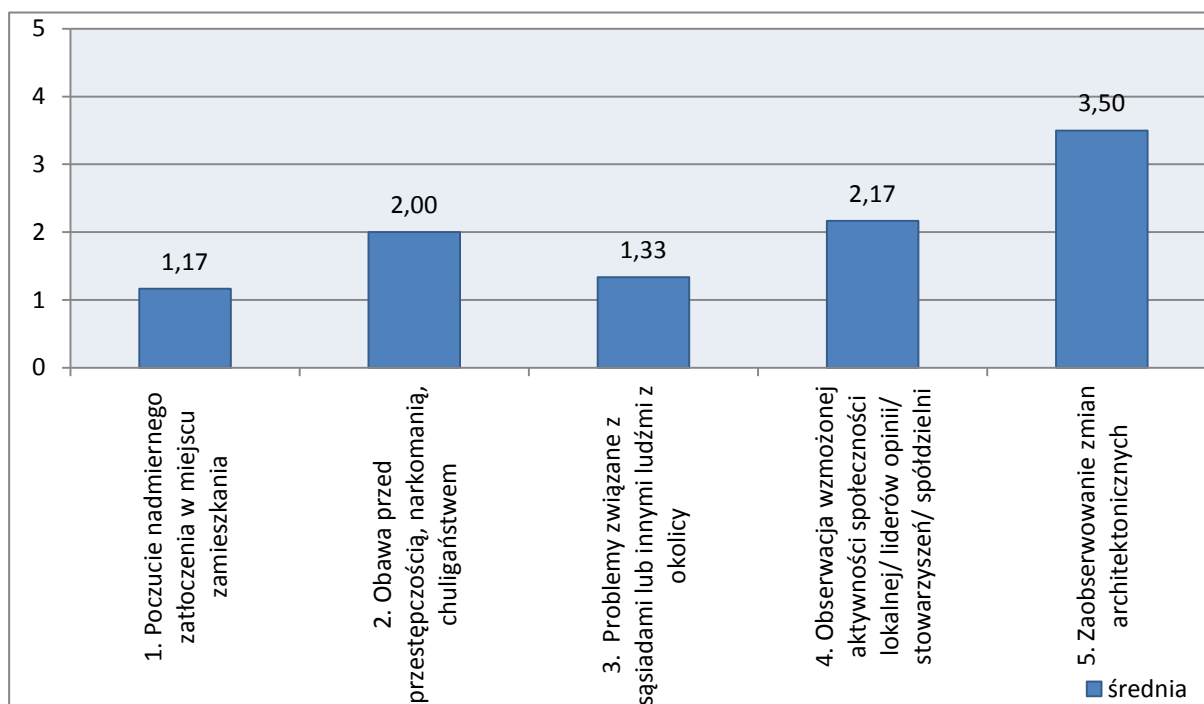
Pyt. C.3. Czy w ostatnich kilkunastu miesiącach

Wykres 51. Obserwacja zmian społecznych w obszarze w przeciągu ostatnich kilku miesięcy – zestawienie średnich dla obszaru II

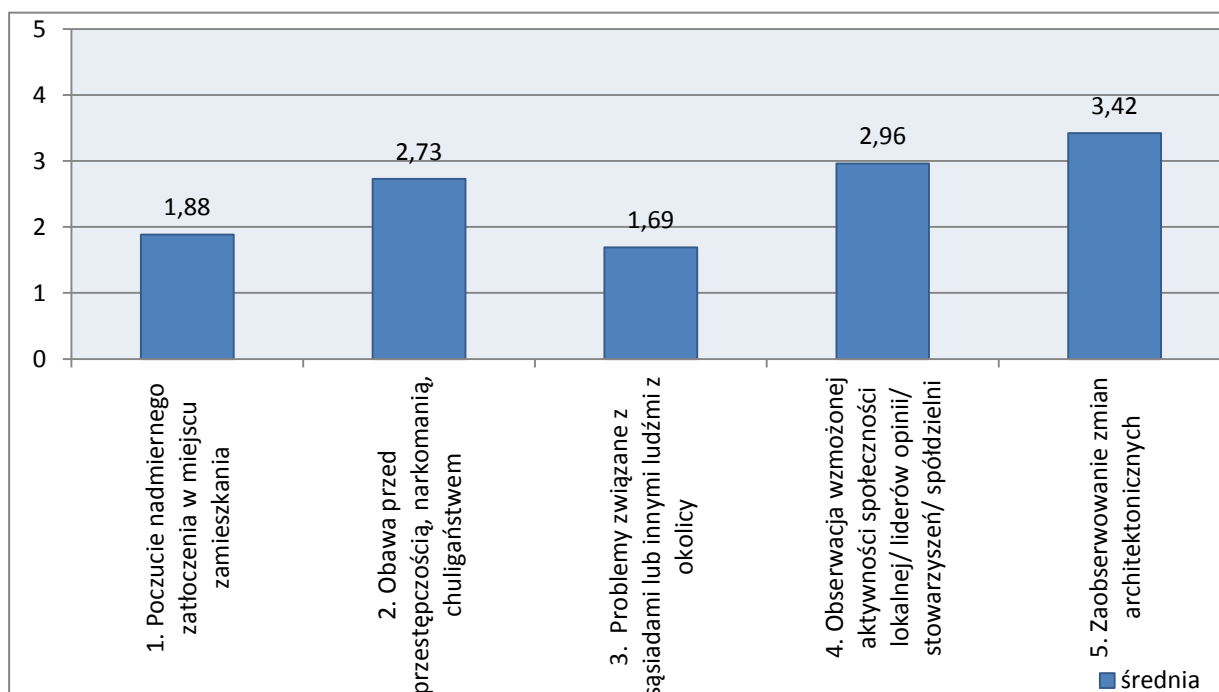
Pyt. C.3. Czy w ostatnich kilkunastu miesiącach

Wykres 52. Obserwacja zmian społecznych w obszarze w przeciągu ostatnich kilku miesięcy – zestawienie średnich dla obszaru III

Pyt. C.3. Czy w ostatnich kilkunastu miesiącach

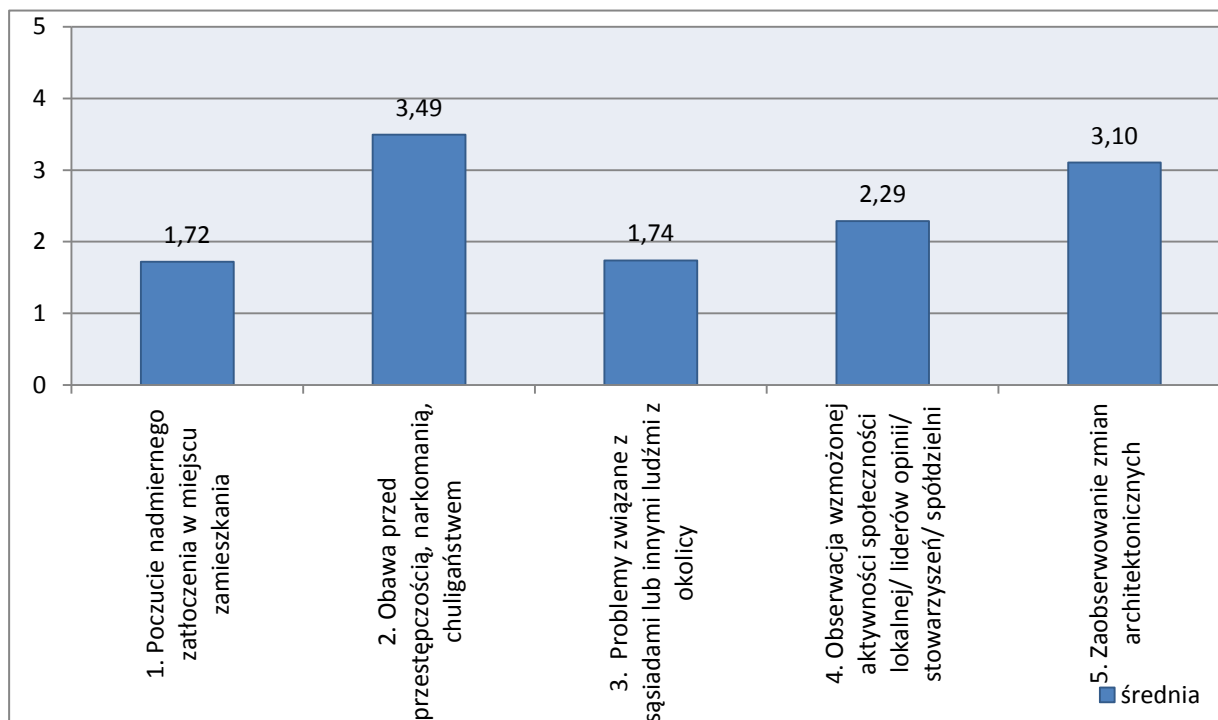
Wykres 53. Obserwacja zmian społecznych w obszarze w przeciągu ostatnich kilku miesięcy – zestawienie średnich dla obszaru IV

Pyt. C.3. Czy w ostatnich kilkunastu miesiącach

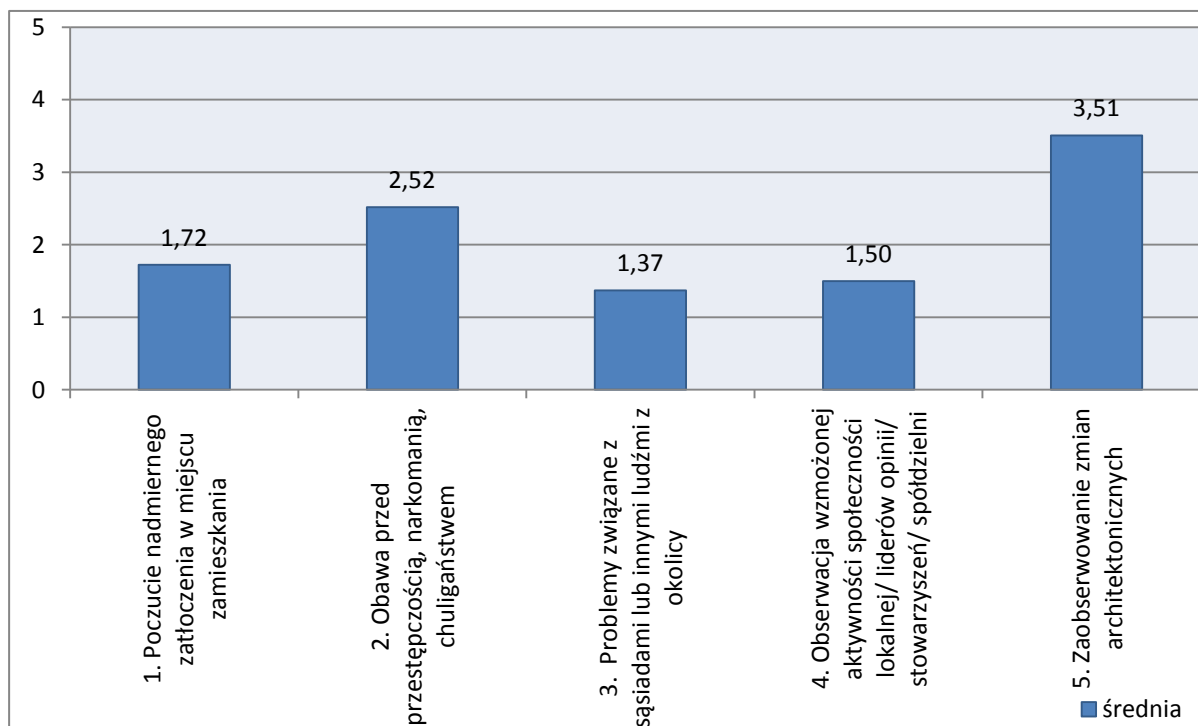

Wykres 54. Obserwacja zmian społecznych w obszarze w przeciągu ostatnich kilku miesięcy – zestawienie średnich dla obszaru V i VIII

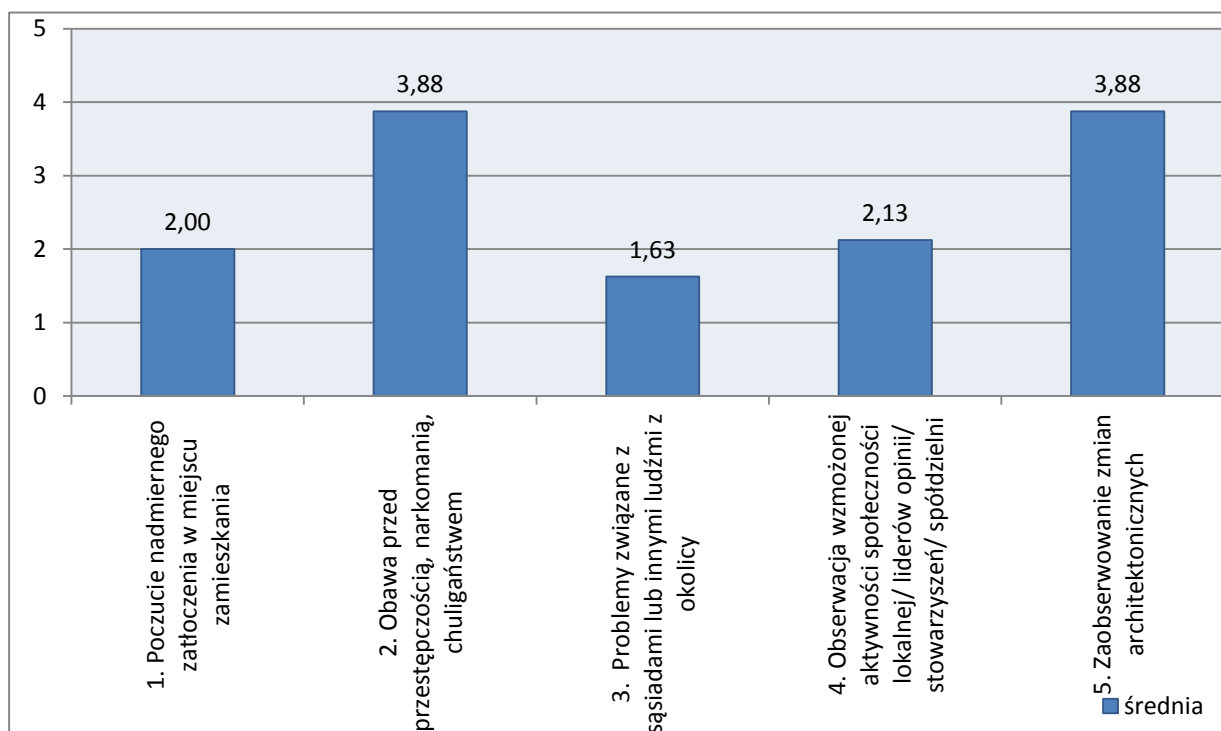
Pyt. C.3. Czy w ostatnich kilkunastu miesiącach

Wykres 55. Obserwacja zmian społecznych w obszarze w przeciągu ostatnich kilku miesięcy – zestawienie średnich dla obszaru VI

Pyt. C.3. Czy w ostatnich kilkunastu miesiącach

Wykres 56. Obserwacja zmian społecznych w obszarze w przeciągu ostatnich kilku miesięcy – zestawienie średnich dla obszaru VII

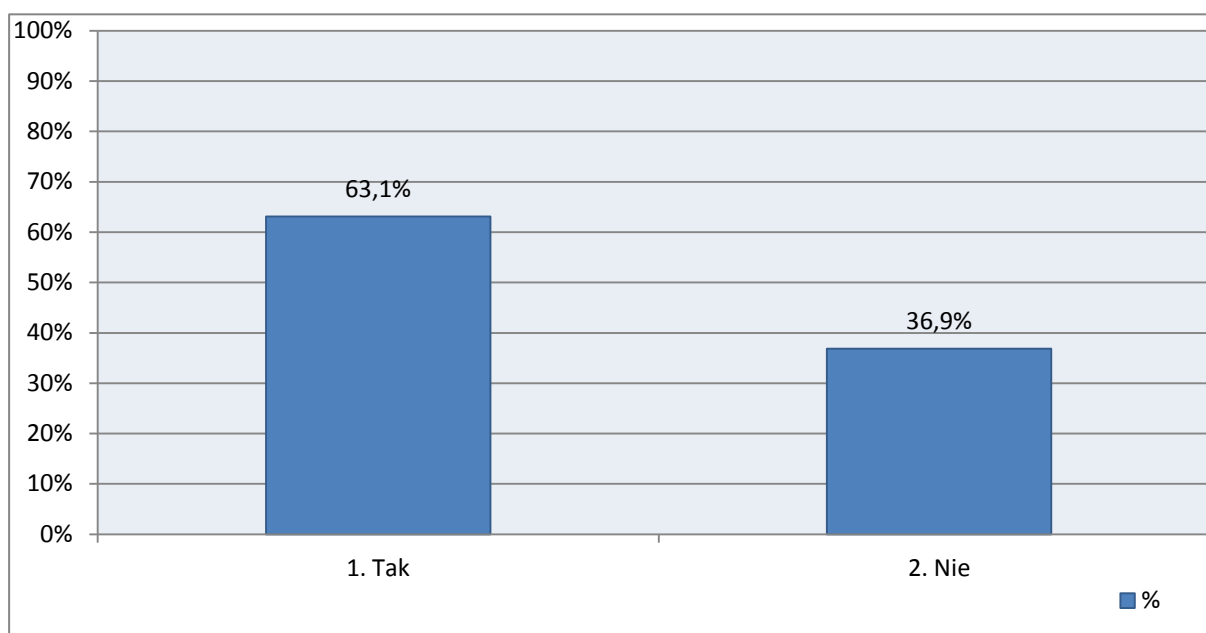

Pyt. C.3. Czy w ostatnich kilkunastu miesiącach

3.2.7. ŚWIADOMOŚĆ ZMIAN WYNIKAJĄCYCH Z REWITALIZACJI

Ponad połowa badanych jest świadoma zmian wynikających z rewitalizacji. Warto jednak nadmienić, że wyniki te mogą być nie do końca wiarygodne, gdyż badanym nie tłumaczono pojęcia „rewitalizacja”. Nie znali oni planu inwestycji i nie mieli świadomości, jakie działania wynikają z Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa oraz z lokalnych programów rewitalizacji. Wszelkie remonty, przebudowy, nowe inwestycje i zmiany przestrzeni badani mogli przypisywać zmianom wynikającym z rewitalizacji, a faktycznych efektów rewitalizacji mogli albo nie dostrzegać, albo nie być ich świadomymi. Niemniej jednak na poziomie deklaracji zaledwie nieco ponad 1/3 badanych nie dostrzega zmian będących wynikiem działań rewitalizacyjnych (Wykres 57.).

Wykres 57. Świadomość zmian wynikających z rewitalizacji

Pyt. C.4. Czy zauważył P. zmiany wynikające z rewitalizacji w swojej dzielnicy/ulicy/osiedlu?

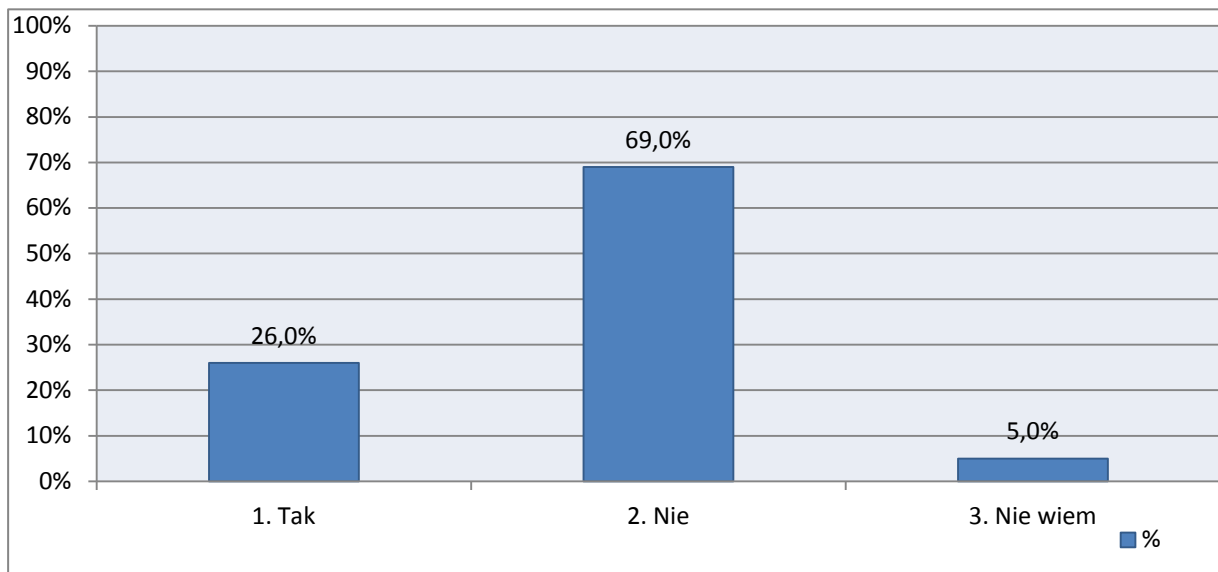
3.2.8. ZAOBSERWOWANY RUCH MIGRACYJNY NA TERENIE ZESPOŁÓW

Co czwarty badany obserwuje odpływ mieszkańców z najbliższej okolicy. Badani wyrażali przekonanie, że wyprowadzki spowodowane są zazwyczaj wzrostem opłat za wynajem, czy też wiążą się z wyprowadzkami poza granice miasta lub wywołane są emigracją w poszukiwaniu pracy. Z Zespołu V i VIII wyprowadzają się ludzie młodzi, którzy w poszukiwaniu pracy osiedlają się bliżej centrum Krakowa albo wyjeżdżają za granicę. Z Zespołu I i II wyprowadzają się głównie osoby starsze i ubogie, które nie są w stanie poradzić sobie z opłatami lub przeszkadza im hałas spowodowany dużą ilością lokali i turystów w okolicy. Osoby w średnim wieku o dobrej sytuacji finansowej szukają domów poza granicami miasta, z uwagi na chęć życia w ciszy i bycia bliżej przyrody (Wykres 58.).

Co trzeci respondent obserwuje zwiększoną liczbę osób wprowadzających się, niemniej większość nie dostrzega w swojej okolicy nowych mieszkańców. Badani dostrzegają zmiany, jakie zachodzą w związku z powstawaniem nowych inwestycji budowlanych – budowy nowych osiedli i mieszkań.

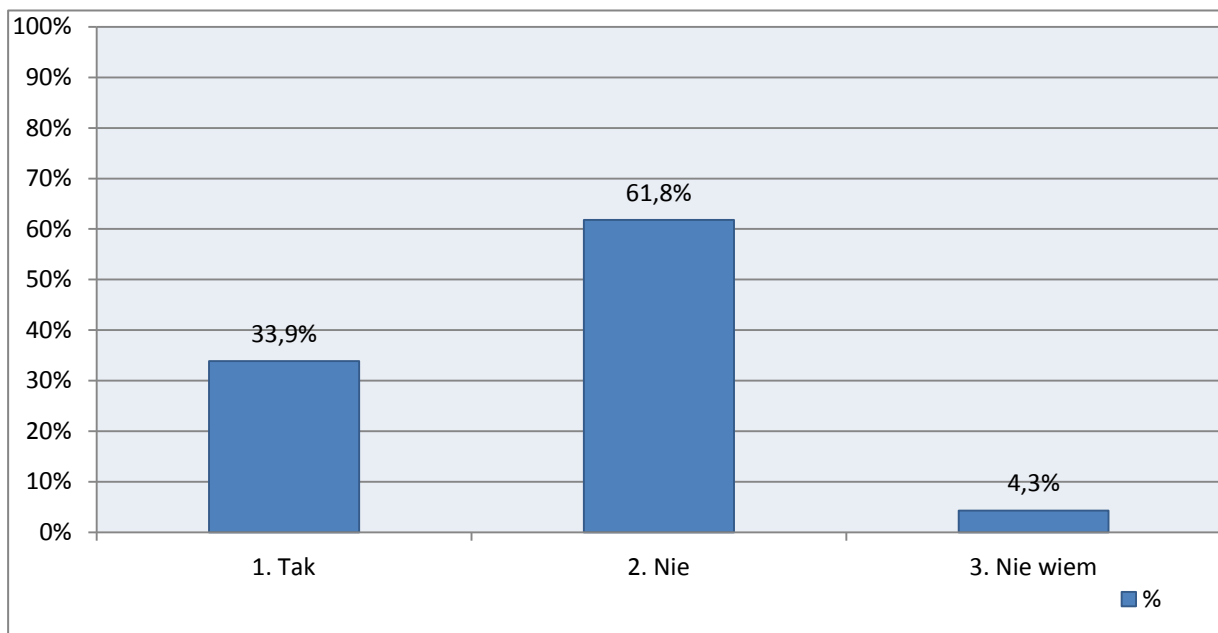
Osoby, które się wprowadzają to zazwyczaj osoby młode i średniozamożne lub zamożne. Wprowadzają się głównie do nowych budynków. Jednocześnie badani wskazywali na różnice w poszczególnych obszarach. Do Zespołu V i VIII imigruje dużo osób wysiedlanych z innych obszarów, zazwyczaj dostają oni mieszkania socjalne. Do Zespołu I i II wprowadzają się inwestorzy, osoby bardzo zamożne, często traktujące nowe mieszkanie jako rodzaj lokaty lub mieszkanie służbowe. Sytuacja ta raczej nie dotyczy samego Starego Miasta, gdzie badani nie obserwują napływu nowych mieszkańców, a raczej odpływ starych. Do Zespołu IV wprowadza się sporo studentów z uwagi na bliskość wielu uczelni (Wykres 59.).

Wykres 58. Zaobserwowana emigracja z obszaru

Pyt. C.5. Czy w ciągu ostatnich 3 lat: zauważył/a P. aby z P. dzielnicy/osiedla wyprowadzało się dużo osób?

Wykres 59. Zaobserwowana imigracja do obszaru

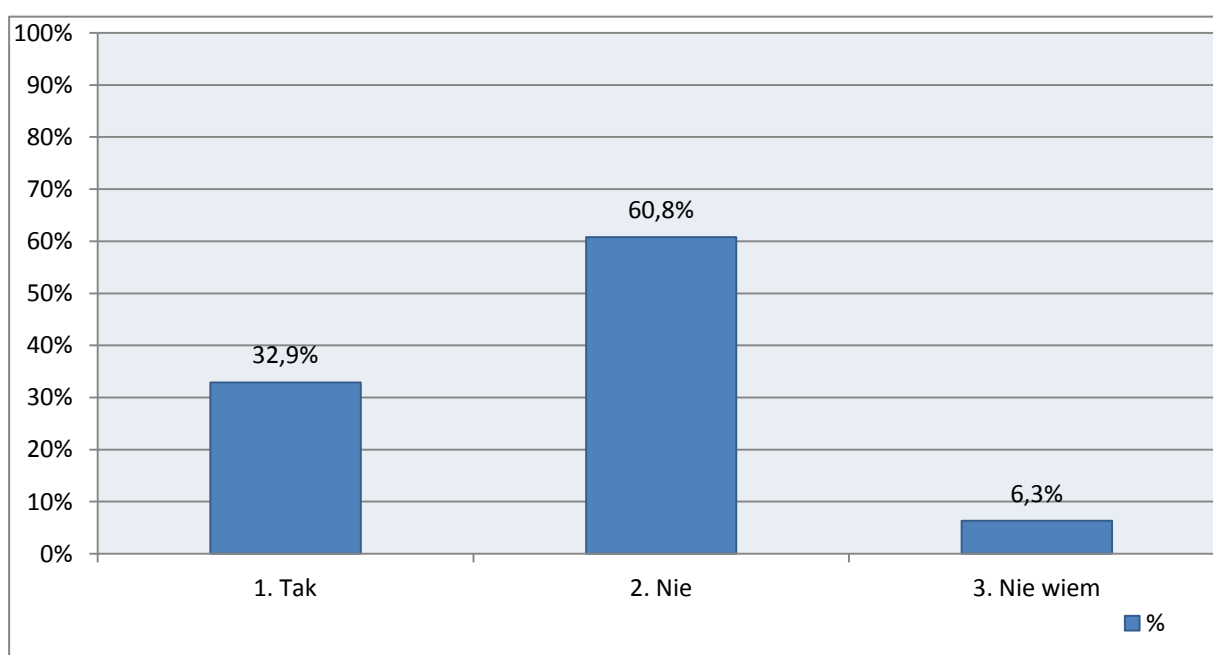
Pyt. C. 7. Zauważył/a P. odwrotne zjawisko, aby do P. dzielnicy/osiedla wprowadzało się dużo osób?

3.2.9. ZAOBSERWOWANE ZMIANY W FUNKCJONOWANIU FIRM NA TERENIE ZESPOŁÓW WSKAZANYCH DO REWITALIZACJI

Ponad połowa badanych nie dostrzega zmian w funkcjonowaniu firm na terenie obszarów poddanych analizie. Mimo to, co trzecia osoba zauważa zmieniającą się sytuację działających firm. Przede wszystkim dotyczą one znikania małych sklepów na rzecz centrów handlowych, dużych marketów i „sieciowek”, a także znikania małych punktów usługowych. Szczegółowe zmiany zaobserwowane przez 1/3 badanych zostały przedstawione na wykresie poniżej (Wykres 61).

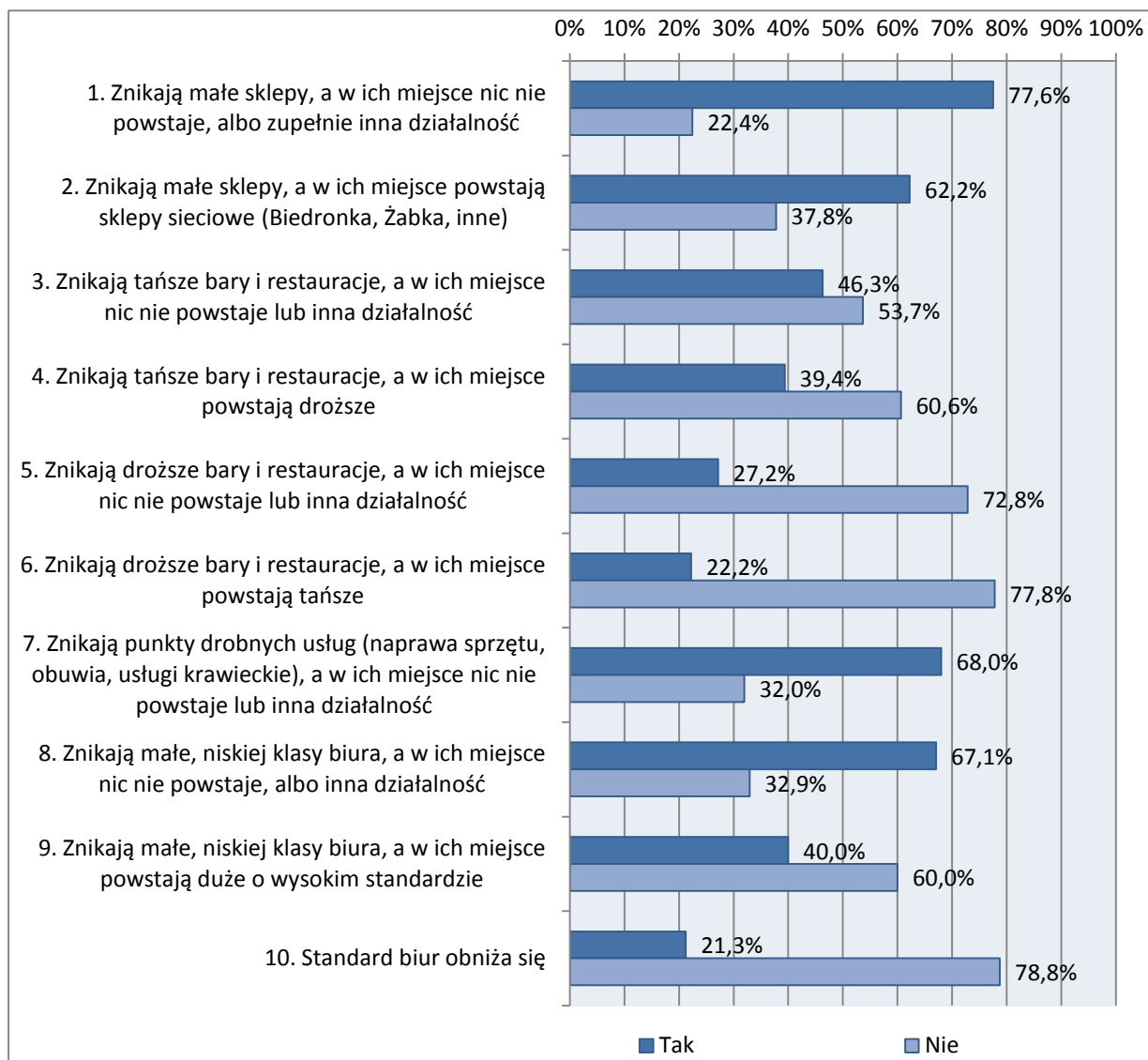
Najbardziej zmiany dotyczyły obniżania się standardu biur, a także zjawiska zamykania tańszych restauracji na rzecz droższych.

Wykres 60. Zmiany w funkcjonowaniu firm na terenie obszaru

Pyt. C. 9. Zauważył/a P. aby zmieniła się sytuacja działających tu firm (sklepów, barów i restauracji, punktów drobnych usług)?

Wykres 61. Usystematyzowanie zmiany sytuacji firm w obszarze

Pyt. C. 10. Jeśli tak to czego dotyczyły te zmiany

3.3. ROZKŁAD PRZEBADANEJ POPULACJI

Wiek		
18-29	45	15,0%
30-39	71	23,6%
40-59	116	38,5%
60 i powyżej	69	22,9%
SUMA	301	100%

Wykształcenie		
Zasadnicze zawodowe lub poniżej	57	18,9%
Średnie lub policealne	147	48,8%
Wyższe	97	32,3%
SUMA	301	100%

Płeć		
Kobieta	169	56,1%
Mężczyzna	132	43,9%
SUMA	301	100%

Aktywność zawodowa		
Uczeń/student	11	3,6%
Osoba pracująca	188	62,5%
Bezrobotny	44	14,6%
Emeryt/rencista	58	19,3%
SUMA	301	100%

Okres zamieszkania na terenie Krakowa		
Do 10 lat	31	10,3%
Powyżej 10 lat	91	30,2%
Od urodzenia	179	59,5%
SUMA	301	100%

Obszary (I-VIII)		
I	31	10,3%
II	50	16,6%
III	6	2,0%
IV	26	8,6%
V	22	7,3%
VI	54	17,9%
VII	8	2,7%
VIII	104	34,6%
SUMA	301	100%

SPIS WYKRESÓW:

Wykres 1. Ocena Krakowa pod kątem wybranych aspektów życia i możliwości korzystania z usług – zestawienie wyników dla wszystkich obszarów.	19
Wykres 2. Ocena Krakowa pod kątem wybranych aspektów życia i możliwości korzystania z usług – wyniki dla obszaru I	20
Wykres 3. Ocena Krakowa pod kątem wybranych aspektów życia i możliwości korzystania z usług – wyniki dla obszaru II	21
Wykres 4. Ocena Krakowa pod kątem wybranych aspektów życia i możliwości korzystania z usług – wyniki dla obszaru III	22
Wykres 5. Ocena Krakowa pod kątem wybranych aspektów życia i możliwości korzystania z usług – wyniki dla obszaru IV	23
Wykres 6. Ocena Krakowa pod kątem wybranych aspektów życia i możliwości korzystania z usług – wyniki dla obszaru V i VIII	24
Wykres 7. Ocena Krakowa pod kątem wybranych aspektów życia i możliwości korzystania z usług – wyniki dla obszaru VI	25
Wykres 8. Ocena Krakowa pod kątem wybranych aspektów życia i możliwości korzystania z usług – wyniki dla obszaru VII	26
Wykres 9. Ocena zmiany standardów życia w Polsce i w Krakowie na przełomie kilku lat – średnia ocena dla Polski i Krakowa	29
Wykres 10. Ocena zmiany standardów życia w Polsce i w Krakowie na przełomie kilku lat	29
Wykres 11. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (A) – zestawienie wyników dla wszystkich obszarów	30
Wykres 12. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (A) – wyniki dla obszaru I	30
Wykres 13. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (A) – wyniki dla obszaru II	31
Wykres 14. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (A) – wyniki dla obszaru III	31
Wykres 15. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (A) – wyniki dla obszaru IV	32
Wykres 16. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (A) – wyniki dla obszaru V	32

Wykres 17. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (A) – wyniki dla obszaru VI	33
Wykres 18. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (A) – wyniki dla obszaru VII	33
Wykres 19. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (A) – wyniki dla obszaru VIII	34
Wykres 20. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (B) – zestawienie wyników dla wszystkich obszarów	35
Wykres 21. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (B) – wyniki dla obszaru I	36
Wykres 22. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (B) – wyniki dla obszaru II	37
Wykres 23. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (B) – wyniki dla obszaru III	38
Wykres 24. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (B) – wyniki dla obszaru IV	39
Wykres 25. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (B) – wyniki dla obszaru V	40
Wykres 26. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (B) – wyniki dla obszaru VI	41
Wykres 27. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (B) – wyniki dla obszaru VII	42
Wykres 28. Ocena zmiany wybranych elementów życia w obszarze na przełomie ostatnich kilku lat (B) – wyniki dla obszaru VIII	43
Wykres 29. Skomunikowanie obszaru (dzielnica, osiedle, ulica) z centrum Krakowa	44
Wykres 30. Ocena zaobserwowanych zmian, które zaszły w obszarze (ulica dzielnica, osiedle) w ciągu ostatnich kilku lat	44
Wykres 31. Ocena zaobserwowanych zmian, które zaszły w obszarze (ulica dzielnica, osiedle) w ciągu ostatnich kilku lat – zestawienie średnich dla obszarów	45
Wykres 32. Utrudnienia występujące na obszarze miasta	48
Wykres 33. Utrudnienia występujące w obszarze – wyniki dla obszaru I	49
Wykres 34. Utrudnienia występujące w obszarze – wyniki dla obszaru II	50
Wykres 35. Utrudnienia występujące w obszarze – wyniki dla obszaru III	51

Wykres 36. Utrudnienia występujące w obszarze – wyniki dla obszaru IV	52
Wykres 37. Utrudnienia występujące w obszarze – wyniki dla obszaru V i VIII.....	53
Wykres 38. Utrudnienia występujące w obszarze – wyniki dla obszaru VI.....	54
Wykres 39. Utrudnienia występujące w obszarze – wyniki dla obszaru VII.....	55
Wykres 40. Poczucie przywiązania do miasta i jego obszarów	57
Wykres 41. Poziom zadowolenia z wybranych aspektów życia – zestawienie średnich dla obszarów	57
Wykres 42. Poziom zadowolenia z wybranych aspektów życia – średnie dla obszaru I	58
Wykres 43. Poziom zadowolenia z wybranych aspektów życia – średnie dla obszaru II	58
Wykres 44. Poziom zadowolenia z wybranych aspektów życia – średnie dla obszaru III	59
Wykres 45. Poziom zadowolenia z wybranych aspektów życia – średnie dla obszaru IV.....	59
Wykres 46. Poziom zadowolenia z wybranych aspektów życia – średnie dla obszaru V i VIII.....	60
Wykres 47. Poziom zadowolenia z wybranych aspektów życia – średnie dla obszaru VI.....	60
Wykres 48. Poziom zadowolenia z wybranych aspektów życia – średnie dla obszaru VII.....	61
Wykres 49. Obserwacja zmian społecznych w obszarze w przeciągu ostatnich kilku miesięcy – zestawienie średnich dla wszystkich obszarów.....	62
Wykres 50. Obserwacja zmian społecznych w obszarze w przeciągu ostatnich kilku miesięcy – zestawienie średnich dla obszaru I.....	63
Wykres 51. Obserwacja zmian społecznych w obszarze w przeciągu ostatnich kilku miesięcy – zestawienie średnich dla obszaru II.....	63
Wykres 52. Obserwacja zmian społecznych w obszarze w przeciągu ostatnich kilku miesięcy – zestawienie średnich dla obszaru III.....	64
Wykres 53. Obserwacja zmian społecznych w obszarze w przeciągu ostatnich kilku miesięcy – zestawienie średnich dla obszaru IV	64
Wykres 54. Obserwacja zmian społecznych w obszarze w przeciągu ostatnich kilku miesięcy – zestawienie średnich dla obszaru V i VIII	65
Wykres 55. Obserwacja zmian społecznych w obszarze w przeciągu ostatnich kilku miesięcy – zestawienie średnich dla obszaru VI	65
Wykres 56. Obserwacja zmian społecznych w obszarze w przeciągu ostatnich kilku miesięcy – zestawienie średnich dla obszaru VII	66
Wykres 57. Świadomość zmian wynikających z rewitalizacji	67

Wykres 58. Zaobserwowana emigracja z obszaru.....	68
Wykres 59. Zaobserwowana imigracja do obszaru	68
Wykres 60. Zmiany w funkcjonowaniu firm na terenie obszaru	69
Wykres 61. Usystematyzowanie zmiany sytuacji firm w obszarze.....	70

SPIS TABEL:

Tabela 1. Wybór działań przyczyniających się do najlepszego rozwoju obszaru w najbliższej przyszłości	46
---	----